

**ГЛАВНА СЛУЖБА
ЗА РЕВИЗИЈУ ЈАВНОГ СЕКТОРА
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ**

78000 Бања Лука, Вука Караџића 4
Република Српска, БиХ
Тел: +387(0)51/247-408
Факс: +387(0)51/247-497
e-mail: revizija@gsr-rs.org

**Извјештај о проведеној финансијској ревизији
Града Бања Лука
за период 01.01–31.12.2016. године**

Број: РВ055-17

Бања Лука, 11.12.2017. године

САДРЖАЈ

I	ИЗВЈЕШТАЈ ГЛАВНОГ РЕВИЗОРА	1
	Извјештај о ревизији финансијских извјештаја	1
II	ИЗВЈЕШТАЈ ГЛАВНОГ РЕВИЗОРА	5
	Извјештај о ревизији усклађености	5
III	РЕЗИМЕ ДАТИХ ПРЕПОРУКА	6
IV	КРИТЕРИЈУМИ ЗА РЕВИЗИЈУ УСКЛАЂЕНОСТИ	10
V	ИЗВЈЕШТАЈ О ПРОВЕДЕНОЈ РЕВИЗИЈИ (НАЛАЗИ).....	11
	1. Увод	11
	2. Провођење препорука из претходног извјештаја	12
	3. Закључак о функционисању система интерних контрола.....	12
	4. Набавке.....	21
	5. Припрема и доношење буџета.....	25
	6. Финансијски извјештаји.....	26
	6.1. Извјештај о извршењу буџета.....	26
	6.1.1. Приходи и примици	26
	6.1.2. Расходи и издаци.....	32
	6.1.3. Буџетски резултат (суфицит/дефицит).....	48
	6.2. Биланс успјеха	49
	6.2.1. Приходи.....	49
	6.2.2. Расходи.....	50
	6.2.3. Финансијски резултат	51
	6.3. Биланс стања.....	51
	6.3.1. Актива	51
	6.3.2. Пасива.....	66
	6.3.3. Ванбилансна евиденција.....	72
	6.4. Биланс новчаних токова	72
	6.5. Временска неограниченост пословања	73
	6.6. Потенцијална имовина и потенцијалне обавезе	73
	6.7. Напомене уз финансијске извјештаје	74

I ИЗВЈЕШТАЈ ГЛАВНОГ РЕВИЗОРА

Извјештај о ревизији финансијских извјештаја

Мишљење са резервом

Извршили смо ревизију Консолидованог финансијског извјештаја Града Бања Лука који обухвата: Биланс стања, Биланс успјеха, Извјештај о промјенама нето имовине, Биланс новчаних токова, Периодични извјештај о извршењу буџета и Периодични извјештај о извршењу по рачуноводственим фондовима са стањем на дан 31.12.2016. године и за годину која се завршава на тај дан. Ревизијом смо обухватили преглед значајних трансакција, објашњавајућих напомена уз финансијске извјештаје и примјену рачуноводствених политика у ревидираном периоду.

По нашем мишљењу, осим за наведено у пасусу Основ за мишљење са резервом, Консолидовани годишњи финансијски извјештај за Град Бања Лука, истинито и објективно приказују, у свим материјалним аспектима, финансијско стање имовине и обавеза на дан 31.12.2016. године, финансијску успјешност, токове готовине и промјене на капиталу за годину која се завршава на тај дан, у складу са прописаним оквиром финансијског извјештавања.

Основ за мишљење са резервом

Ревизију смо извршили у складу са Законом о ревизији јавног сектора Републике Српске и релевантним ISSAI стандардима ревизије 1200-1810. Наша одговорност за провођење ревизије детаљније је описана у пасусу Одговорност ревизора. Ревизију смо провели у складу са ISSAI 30 - Етичким кодексом, испунили смо наше остале етичке одговорности и независни смо у односу на субјекта ревизије.

Сматрамо да су прибављени ревизијски докази, с обзиром на прописани оквир финансијског извјештавања довољни и одговарајући и да обезбјеђују основ за наше ревизијско мишљење о финансијском стању имовине, обавеза и извора и извршењу буџета.

Као што је наведено под тачком 3. извјештаја:

Финансијски извјештаји Центра за развој и унапређење села за 2016. годину, који обухватају: Преглед прихода, примитака, расхода и издатака на рачуноводственом фонду 01 и на рачуноводственим фондовима од 01 од 05, Преглед имовине, обавеза и извора на дан 31.12.2016. године, те Забиљешке уз финансијске извјештаје не одражавају фер и истинито стање имовине и обавеза на дан 31.12.2016. године (потраживања, обавезе, нефинансијска имовина, производња у току, инвестиције), као ни извршење буџета за годину која се завршава на тај дан (приходи и примици, расходи и издаци). Осим тога, због значаја питања наведених у тачки 3. и тачкама: 6.1.1.2., 6.1.2.7., 6.2.2., 6.3.1.1., 6.3.1.2. и 6.7. извјештаја, финансијске трансакције и информације исказане у финансијском извјештају Центра за развој и унапређење села за 2016. годину нису, у свим материјалним аспектима, у складу са прописима којима су регулисане и са прописаним оквиром финансијског извјештавања.

Као што је наведено под тачком 6.2.3. извјештаја:

Ревизијом утврђени финансијски резултат у Билансу успјеха Града за 2016. годину је мањи од исказаног за 372.900 КМ и износи 7.871.419 КМ.

Као што је наведено под тачком 6.3.1.1. извјештаја:

Није извршена корекција краткорочних пласмана у складу са чл. 63. и 64. Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике у Републици Српској, па су краткорочни пласмани прецијењени за 226.154 КМ, а обрачунски расходи по основу усклађивања вриједности имовине подцијењени за наведени износ.

Као што је наведено под тачком 6.7. извјештаја:

У Нотама/забиљешкама уз консолидовани финансијски извјештај Града за период 1.1 – 31.12.2016. године нису објелодањене све информације које су релевантне за разумијевање пореских и непореских прихода, што није у складу са захтјевима МРС-ЈС 1: Презентација финансијских извјештаја, параграф 127. Појединачни буџетски корисници нису у писаном образложењу презентовали све информације које су обавезни у складу са чланом 57. Правилника о финансијском извјештавању за кориснике прихода буџета Републике, општина, градова и фондова.

Скретање пажње

Не изражавајући резерву на дато мишљење скрећемо пажњу на наведено под тачком 6.3.1.4. извјештаја:

У Градској управи је током редовног годишњег пописа констатовано да се одређен број инвестиција у току односи на припремање и опремање локација (насеља) за изградњу стамбено-пословних објеката које Град финансира у сарадњи са надлежним министарствима, те да ће се исте активирати тек по завршетку радова на уређењу локација и комплетне инфраструктуре. Осим тога, идентификован је проблем код нематеријалне произведене имовине у припреми гдје се и даље на инвестицијама у току налазе пројекти из ранијег периода који нису пренесени на употребу. У вези с тим, градоначелник је Одлуком о усвајању пописа, између осталог, задужио надлежна одјељења (Одјељење за комуналне послове, Одјељење за саобраћај и путеве, Одјељење за просторно уређење) да у току 2017. године изврше анализу у циљу активирања ових инвестиција у току.

Временска неограниченост пословања

Финансијски извјештаји Града Бања Лука су састављени према начелу сталности пословања уз претпоставку да Град неће обуставити пословање у догледној будућности.

Кључна питања ревизије

Кључна питања су она питања која су по нашем професионалном мишљењу била најзначајнија у вршењу ревизије финансијских извјештаја за годину која се завршава на дан 31. децембар 2016. године. Ова питања смо размотрили у оквиру ревизије финансијских извјештаја као цјелине и нема других питања која треба објавити у извјештају о ревизији.

У ревизији Консолидованих финансијских извјештаја Града Бања Лука за период 1.1-31.12.2016. године идентификовали смо подударност исказивања некретнина (земљиште и објекти) на којима Град Бања Лука има власништво, сувласништво, право коришћења и друга права у рачуноводственим евиденцијама и у катастарско-земљишним оператима, као кључно ревизијско питање у складу са параграфом 9, ISSAI 1701. Усљед великог броја имовинских јединица некретнина које су у пословним књигама евидентирани по основу преузимања, затим великог броја промјена као последица закљученог правног посла, доношења управних или

судских одлука, доношења нових прописа, уноса/измјена катастарских и земљишно-књижних података, значајан ризик је изван дјелокруга ове ревизије у погледу подударности стања рачуноводствених евиденција Града Бања Лука у вези са овим питањем (детаљније под 6.3.1.4. Извјештаја).

Због значаја идентификованог ризика, ревизори су, осим стандардних ревизорских поступака, комуницирали са руководством ради увјеравања у просуђивање руководства о значају трансакција и догађаја током периода, о прикладности постојећих процедура, капацитету, компетенцијама и о намјерама да се ово питање ријеша, као и о предузетим активностима.

Крајем ревидиране године у Граду је формиран Тим за пројекат активног књижења градске имовине, а 13.11.2017. године Градоначелник је рјешењем именовоо Радни тим (од 19 чланова) за формирање електронске базе података о непокретностима у власништву Града Бања Лука, у циљу реализације пројекта „Управљање имовином“. Задаци чланова радног тима су: упис података о непокретностима у власништву Града Бањалука у апликацију „Регистар некретнина“, према листи задужења и врсти непокретности, унос и ажурно праћење промјена у вези са непокретностима, упис процјене тржишне вриједности јединица имовине и други послови који се односе на редовно одржавање система Регистар непокретности.

Одговорност руководства за финансијске извјештаје

Градоначелник Града Бања Лука је одговоран за припрему и фер презентацију финансијских извјештаја у складу са Међународним рачуноводственим стандардима за јавни сектор и Међународним стандардима финансијског извјештавања. Ова одговорност обухвата: осмишљавање, примјену и одржавање интерних контрола које су релевантне за припрему и фер презентацију финансијских извјештаја који не садрже материјално значајне погрешне исказе настале услед преваре и грешке; одговарајућа објелодањивања релевантних информација у Напоменама уз финансијске извјештаје; одабир и примјену одговарајућих рачуноводствених политика и рачуноводствених процјена које су примјерене датим околностима и надзор над процесом извјештавања. При изради финансијских извјештаја руководство је одговорно да процијени сталност пословања и да објелодани питања везана за временску неограниченост пословања.

Одговорност ревизора за ревизију финансијских извјештаја

Наш циљ је да стекнемо разумно увјеравање о томе да ли финансијски извјештаји, као цјелина, не садрже материјално значајне погрешне исказе узроковане преваром или грешком, као и да сачинимо и објавимо ревизијски извјештај, који садржи наше мишљење. Разумно увјеравање представља висок ниво увјеравања, али није гаранција да ће ревизија, која је извршена у складу са ISSAI стандардима ревизије увијек открити материјално значајне погрешне исказе када они постоје.

Погрешни искази могу настати као посљедица преваре или грешке и сматрају се материјално значајним ако, појединачно или заједно, могу утицати на економске одлуке корисника које се доносе на основу финансијских извјештаја.

Због чињенице да се ревизија проводи провјером на бази узорка и да у систему интерних контрола и рачуноводственом систему постоје инхерентна ограничења, постоји могућност да поједине материјално значајне грешке остану неоткривене.

Ревизија укључује спровођење поступака у циљу прибављања ревизијских доказа о износивама и објелодањивањима датим у финансијским извјештајима. Избор поступака је заснован на ревизијском просуђивању и професионалном скептицизму,

укључујући процјену ризика материјално значајних погрешних исказа у финансијским извјештајима, насталих усљед преваре и грешке. Приликом процјене ризика, ревизор разматра интерне контроле које су релевантне за припрему и фер презентацију финансијских извјештаја, у циљу осмишљавања ревизијских поступака који су одговарајући у датим околностима, али не у циљу изражавања одвојеног мишљења о ефективности интерних контрола. Ревизија такође укључује оцјену примијењених рачуноводствених политика утемељених на временској неограничености пословања и значајних процјена извршених од стране руководства, као и оцјену опште презентације финансијских извјештаја.

Изјављујемо да смо поступили у складу са релевантним етичким захтјевима у вези са независношћу. Остварили смо комуникацију са одговорним лицима субјекта ревизије у вези са планираним обимом и временским распоредом ревизије, кључним ревизијским питањима и другим важним питањима и значајним налазима ревизије, укључујући значајне недостатке у систему интерних контрола који се могу идентификовати током ревизије.

Бања Лука, 11.12.2017. године

В.д. главног ревизора

Јово Радукић, с.р.

II ИЗВЈЕШТАЈ ГЛАВНОГ РЕВИЗОРА

Извјештај о ревизији усклађености

Мишљење

Уз ревизију Консолидованог финансијског извјештаја Града Бања Лука за 2016. годину, извршили смо ревизију усклађености активности, финансијских трансакција и информација исказаних у финансијским извјештајима са значајним законским и другим прописима.

По нашем мишљењу, активности, финансијске трансакције и информације приказане у консолидованом финансијском извјештају Града Бања Лука за 2016. годину су, у свим материјалним аспектима, у складу са прописима којима су регулисане.

Основ за мишљење

Ревизију усклађености смо извршили у складу са Законом о ревизији јавног сектора Републике Српске и ISSAI 4000 – Стандард за ревизију усклађености.

Вјерујемо да су прибављени ревизијски докази довољни и одговарајући и да обезбјеђују основ за наше мишљење о усклађености активности, финансијских трансакција и информација исказаних у финансијским извјештајима са прописима којима су регулисане.

Одговорност руководства за усклађеност

Поред одговорности за припрему и фер презентацију финансијских извјештаја, градоначелник је такође одговоран да осигура да су активности, финансијске трансакције и информације исказане у финансијским извјештајима у складу са прописима којима су регулисане.

Одговорност ревизора за ревизију усклађености

Поред одговорности да изразимо мишљење о финансијским извјештајима, наша одговорност подразумијева и изражавање мишљења о томе да ли су активности, финансијске трансакције и информације исказане у финансијским извјештајима, у свим материјалним аспектима, у складу са прописима којима су регулисане. Одговорност ревизора укључује обављање процедура како би прибавили ревизијске доказе о томе да ли је пословање Града Бања Лука обухваћено према дефинисаним критеријумима, усклађено са законским и другим прописима. Процедуре подразумијевају процјену ризика од значајних неусклађености са законима и прописима који регулишу пословање Града Бања Лука.

Бања Лука, 11.12.2017. године

В.д. главног ревизора

Јово Радукић, с.р.

III РЕЗИМЕ ДАТИХ ПРЕПОРУКА

Препоруке везане за финансијске извјештаје

Препоручујемо градоначелнику да:

- 1) омогући да се рачуноводствено евидентирање субвенција чије исплате се протежу на двије или више фискалних година врши у складу са чланом 82. (новог) Правилника о буџетским класификацијама, садржини рачуна и примјени контног плана за буџетске кориснике и захтјева MPC-JC 19: Резервисања, потенцијалне обавезе и потенцијална средства, а на бази ажурних информација које Одјељењу за финансије доставља одјељење ресорно надлежно за субвенције.
- 2) се приликом предстојећих измјена рачуноводствених политика и рачуноводствених процјена, прецизније дефинишу околности настанка и утврђивања износа потраживања од инвеститора по основу опремања градског грађевинског земљишта, како би се одредио рок након којег таква потраживања прелазе у сумњива и спорна.
- 3) обезбједи да се изврши евидентирање мјеница које су дате као инструмент обезбјеђења кредита банкама у складу са чланом 89. Правилника о буџетским класификацијама, садржини рачуна и примјени контног плана за буџетске кориснике, те да се изврши њихов попис у складу са чланом 4. Правилника о начину и роковима вршења пописа и усклађивања књиговодственог стања са стварним стањем имовине и обавеза.

Препоручујемо директору Центра за развој и унапређење села (тј. Центра за развој и пољопривреде и села) и директору ТОБЛ да обезбједи да се:

- 4) попис врши у складу са чланом 17. ставови (3) и (5) Правилника о начину и роковима вршења пописа и усклађивања књиговодственог стања са стварним стањем имовине и обавеза;
- 5) прије сачињавања годишњих финансијских извјештаја врши усаглашавање потраживања и обавеза у складу са чланом 18. став (1) Закона о рачуноводству и ревизији.

Препоручујемо директору Центра за развој и унапређење села (тј. Центра за развој и пољопривреде и села) да обезбједи да се:

- 6) Правилник о интерним контролама и контролним поступцима Центра усклади са важећом законском регулативом;
- 7) утврде нормативи потрошње горива за одређени тип службених возила, при томе водећи рачуна о принципима рационалности и економичности потрошње;
- 8) за свако прекорачење буџетом/ребалансом планираног износа на позицијама које се аналитички планирају и исказују у оквиру одлуке о извршењу буџета обезбједи одговарајуће рјешење о реалокацији средстава;
- 9) приходи исказују на основу вјеродостојних књиговодствених исправа (фактурисана реализација за одређени период), а да се процјене заснивају на подацима који произилазе искључиво из таквих књиговодствених исправа по принципу настанка пословног догађаја и у складу са параграфом 27, MPC-JC 1: Презентација финансијских извјештаја;

- 10) евидентирање прихода по основу накнаде за испоручену воду, за прикључак на водовод и за уградњу водомјера врши у складу са параграфом 19, MPC-ЈС 9: Приходи из трансакција размјене и чланом 89. став (2) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике у Републици Српској;
- 11) изврши адекватна и потпуна анализа свих потраживања по основу датих пласмана, да се та анализа учини доступном кроз напомене уз финансијске извјештаје и извјештаје о раду, а да се прије евентуалног отписа ненаплативих потраживања и пласмана обезбједи сагласност оснивача, у складу са чланом 64. став (4) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике у Републици Српској;
- 12) да све књиговодствене исправе буду сачињене у складу са одредбама чл. 9. став (1) Закона о рачуноводству и ревизији Републике Српске (потпуна, истинита, рачунски тачна, сачињена тако да омогући увид у вјеродостојност докумената), да исправе овјерава како је то предвиђено у ставу (4) истог члана, а засновано на дефиницији из чл. 8. став (1) наведеног закона;
- 13) да се успоставе помоћне књиге потраживања (по различитим категоријама потраживања) у складу са чланом 11. став (6) Закона о рачуноводству и ревизији Републике Српске;
- 14) да се трансакције везане за основно стадо, али и остале животиње и биљну пољопривредну производњу евидентирају у складу са MPC 41: Пољопривреда;
- 15) да се, с обзиром на специфичност пољопривредне производње на РЕЦ „Мањача“, тај сегмент пословања рачуноводствено и финансијски успостави у складу са MPC-ЈС 18: Извјештавање по сегментима, имајући у виду пословне циљеве сегмента, а на бази стратегије и програма рада које доноси Скупштина Града;
- 16) успоставе и проводе интерни контролни поступци приликом комерцијалног промета основним стадом, другим животињама и производима од животиња (улаз, излаз, јединична цијена итд), да се све новчане трансакције исказују путем одговарајућих финансијских прилива/одлива и у оквиру извјештаја о новчаном (готовинском) току.
- 17) Препоручујемо градоначелнику и директору ЈУ „Бански двор“ да се идентификују појединачне ставке некретнина на којима ЈУ „Бански двор“ има право власништва или право коришћења и управљања, те да их на јединствен начин евидентирају у пословним књигама Установе или Градске управе.

Препоруке буџетским корисницима

- 18) Да се на основу утврђеног оснивачког улагања (акт о оснивању, рјешење о регистрацији, статут) изврши анализа (не)исказаног стања трајних извора, како би се исти ускладили са одредбама Правилника о буџетским класификацијама, садржини рачуна и примјени контног плана за буџетске кориснике. Утврђене разлике потребно је прокњижити уз примјену рачуноводствене политике која се користи при корекцији грешке, а проведене корекције и претходну анализу укратко објелоданити у напоменама уз финансијске извјештаје.
- 19) Да у образложењима уз финансијске извјештаје образложе појединачне ставке презентоване у извјештајима, уз посебан осврт на изворе средстава, најзначајније расходе и издатке, као и структуру збирних буџетских позиција, узроке значајних разлика у односу на план и претходне године и било каква друга неуобичајена кретања финансијских показатеља, у складу са чланом 46.

став (5) Правилника о финансијском извјештавању буџетских корисника (нови правилник).

20) Да у складу са чланом 46. став (4) Правилника о финансијском извјештавању буџетских корисника дају писана образложења појединачних ставки презентованих у извјештајима сачињена у складу са захтјевима релевантних MPC-JC, као што су:

- Информације везане за приходе, које су захтијеване параграфом 39, MPC-JC 9: Приходи из трансакција размјене и друге релевантне информације у складу са захтјевима параграфа 127, MPC-JC: Презентација финансијских извјештаја. (Детаљније у дијелу 6.1.1.2);
- Информације везане за нефинансијску имовину, у складу са захтјевима параграфа 88 и 89, MPC-JC 17: Некретнине, постројења и опрема;
- Промјене у нето имовини/властитим изворима, значајни догађаји након билансирања, потенцијалне обавезе, потенцијана средства и резервисања и
- Друге финансијске и нефинансијске информације које могу да послуже за разумијевање постојећег или очекиваног стања, а нарочито информације о способности субјекта у смислу наставка и сталности пословања (MPC-JC 1, пар. 38).

Препоруке везане за усклађеност пословања

- 1) Препоручујемо Градоначелнику да се (у складу са стратегијом развоја локалних путева и улица у насељу), а према одредбама Закона о јавним путевима донесу: акт о управљању, грађењу, реконструкцији, одржавању и заштити локалних путева, улица у насељу и путних објеката на њима (чл. 16. став (6)) и акт којим се прописују послови редовног и ванредног одржавања, рехабилитације и заштите локалних путева у насељу, обим појединих радова и рокови извођења тих радова, подаци о којима се води евиденција и начин вођења тих података (чл. 32. став (2)).
- 2) Препоручујемо директору Центра за развој и унапређење села и директору ТОБЛ да обезбједи да се, прије достављања на књижење документације која за посљедицу има одлив новчаних средстава или смањење економских користи, изврши верификација и обрада улазне документације, да се континуирано примјењује адекватан контролни поступак „два потписа“ за потврду, одобравање и контролу таквих пословних догађаја и трансакција.
- 3) Препоручујемо директору ЈУ СЦ Борик да обезбједи:
 - Да се у систему „е-набавке“ објављује тендерска документацију у складу са чланом 9. став (9) Упутства о условима и начину објављивања обавјештења и достављања извјештаја у поступцима јавних набавки у информационом систему „Е-набавке“.
 - Да се преговарачки поступка без објаве обавјештења проводи само када су за то испуњени услови дефинисани у чл. 21, 22, 23 и 24. Закона о јавним набавкама.
- 4) Препоручујемо директору ТОБЛ и директору Центра за развој и унапређење села да у својим организацијама обезбједи да се набавке роба и услуга врше како је то прописано Законом о јавним набавкама и у складу са општим принципима из члана 3. тог закона.

- 5) Препоручујемо директору ЈУ КЦ Бански двор да обезбиједи да се закључивање уговора путем директног споразума врши у складу са члановима 17. и 19. став (1) Закона о јавним набавкама, те чланом 2, став (1) и чланом 4. став (3) Правилника о поступку директног споразума, као и да се основни елементи уговора за поступке јавних набавки објављују на веб-страници ЈУ КЦ Бански двор у складу са чланом 75. став (2) Закона о јавним набавкама.
- 6) Препоручујемо директорима свих буџетских корисника обухваћених овом ревизијом да обезбиједи објављивање годишњег обавјештења о додјели оквирних споразума у складу с прописима, те да се реализација оквирних споразума уредно прати како би се избјегла могућност погрешне примјене оквирних споразума.
- 7) Препоручујемо директору ЈУ Центра за предшколско васпитање и образовање да иницира код ресорно надлежног Министарства просвјете и културе Републике Српске да се, за потребе организације Програма предшколског васпитања и образовања за дјецу у години пред полазак у школу, преиспита ангажовање лица по уговору о дјелу, с обзиром на то да околности не одговарају законским ограничењима за ангажовање лица по уговору о дјелу, као и да се дефинише поступање у случају недовољног броја лица које је потребно ангажовати из реда незапослених из евиденције Завода за запошљавање за провођење споменутог програма.

Препоручује се директору Туристичке организације Града:

- 8) да се уговори о дјелу закључују само за послове који испуњавају услове за закључење таквих уговора, да се, гдје год је то могуће, обезбиједи активна конкуренција и јавност, а да се уговори закључују искључиво прије почетка одређеног посла, а не ретроактивно по његовом завршетку. Такође, препоручујемо, да се у сваком уговору о дјелу дефинише обавеза подношења извјештаја о извршеном послу (дјелу), што је услов за исплату уговорене накнаде;
- 9) да обезбиједи да се плаћање готовим новцем врши у намјене дефинисане чланом 3. Уредбе о условима и начину плаћања готовим новцем и да се успоставе интерни контролни поступци који обезбјеђују да су све уплате и исплате из благајне документоване, одобрене и контролисане.
- 10) Препоручујемо директору Центра за развој и унапређење села да се промет приликом продаје готових производа и робе региструје преко фискалне касе, у складу са чл. 1. и 5. Закона о фискалним касама.

IV КРИТЕРИЈУМИ ЗА РЕВИЗИЈУ УСКЛАЂЕНОСТИ

- Закон о буџетском систему Републике Српске;
- Закон о трезору;
- Закон о фискалној одговорности у Републици Српској;
- Закон о систему интерних финансијских контрола у јавном сектору Републике Српске;
- Одлука о усвајању буџет и одлука о усвајању ребаланса буџета Града Бања Лука за 2016. годину;
- Одлука о извршењу буџета Града Бања Лука за 2016. годину;
- Закон о рачуноводству и ревизији Републике Српске;
- Закон о локалној самоуправи;
- Закон о раду;
- Посебни колективни уговор за запослене у области локалне самоуправе Републике Српске;
- Закон о јавним набавкама;
- Закон о фискалним касама;
- Закон о уређењу простора и грађењу;
- Закон о комуналним дјелатностима;
- Закон о јавним путевима;
- Закон о водама;
- Закон о шумама;
- Закон о спорту;
- Закон о накнадама за коришћење природних ресурса у сврху производње електричне енергије;
- Правилник о систему пореског књиговодства у Републици Српској.
- Правилник о начину и роковима вршења пописа и усклађивања књиговодственог са стварним стањем имовине и обавеза.

V ИЗВЈЕШТАЈ О ПРОВЕДеној РЕВИЗИЈИ (НАЛАЗИ)

1. Увод

У политичко-територијалној организацији простора Републике Српске, која се састоји од општина и градова, град Бања Лука је највећа политичко-територијална јединица, која у свом саставу нема општина. Град Бањалука (у даљем тексту: Град) обухвата површину од 1239 km², а на подручју Града живи око 200.000 становника (тј. 199.191 према прелиминарним резултатима пописа становништва, домаћинства и станова у БиХ из октобра 2013), који су по територијално-функционалном принципу организовани у 57 мјесних заједница ради остваривања заједничких интереса и потреба.

Административно сједиште Града је у Бања Луци, Трг српских владара 1.

Органи града су Скупштина Града и Градоначелник. Градоначелник је носилац извршне власти у Граду, биран на непосредним изборима на период од 4 године, заступа и представља Град, руководи градском управом и одговоран је за њен рад. Извршавање одлука и других прописа и аката, које доноси Скупштина Града и Градоначелник обезбјеђује и извршава Градска управа Града Бања Лука (у даљем тексту: Градска управа).

На основу Одлуке Владе Републике Српске о степену развијености јединица локалне самоуправе у Републици Српској за 2016. годину, Град Бања Лука је сврстан у развијене јединице локалне самоуправе.

Средства за функционисање Града обезбјеђују се из пореских и непореских прихода, грантова и трансфера између буџетских корисника и примитака за произведену сталну имовину.

Консолидовани годишњи финансијски извјештај Града Бањалука за 2016. годину који је предмет ове ревизије је сачињен на основу годишњих финансијских извјештаја буџетских корисника који су у саставу Главне књиге трезора Града (у даљем тексту: ГКТ) и то: Градске управе, Градске развојне агенције, Центра за развој и унапређење села, Туристичке организације Града Бањалука, Јавне установе „Бански двор“ – културни центар, Јавне установе Спортски центар „Борик“, Центра за социјални рад, Центра за предшколско васпитање и образовање, Центра „Заштити ме“, Центра за образовање и васпитање и рехабилитацију слушања и говора, Музичке школе „Владо Милошевић“, те средњих школа на подручју Града које се дјелимично финансирају из буџета Града (Гимназија, Грађевинска школа, Економска школа, Електротехничка школа, Медицинска школа, Пољопривредна школа, Техничка школа, Технолошка школа, Угоститељско-трговинско-туристичка школа и Школа ученика у привреди).

У Консолидованом Билансу стања Града за 2016. годину у консолидацију се, у складу са чланом 110. Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике у Републици Српској, укључују ентитети јавног сектора који се налазе под контролом Града и то: „Топлана“ а.д. Бањалука, „Водовод“ а.д. Бањалука, „Завод за изградњу“ а.д. Бањалука, „Чистоћа“ а.д. Бањалука, „Градско гробље“ а.д. Бањалука, ЈП „Аquana“ д.о.о. Бањалука и ЈП „Деп-от“ д.о.о. Бањалука. Ови субјекти се консолидују методом удјела.

На достављени нацрт извјештаја није било примједби. На стр. 64 извршена је корекција техничке грешке.

Препоруке дате у овом извјештају, у циљу њиховог наглашавања, болдоване су и писане италиком словима.

2. Провођење препорука из претходног извјештаја

Главна служба за ревизију јавног сектора Републике Српске извршила је ревизију Консолидованих финансијских извјештаја Града Бања Лука за 2012. годину и у ревизијском извјештају од 01.11.2013. године изражено је мишљење са резервом за финансијске извјештаје и мишљење са резервом за усклађеност пословања. У предметном ревизијском извјештају дато је укупно 18 препорука, од којих 12 препорука градоначелнику, четири препоруке директору Центра за унапређење села, једна препорука директорима јавних установа и једна препорука Скупштини Града.

Главна служба за ревизију јавног сектора Републике Српске је у 2015. години вршила провјеру провођења препорука, о чему је сачињен посебан извјештај бр. ИП009-15 од 24.12.2015. године. На основу проведених испитивања дат је закључак са резервом, јер је (како је наведено) од 18 препорука проведено 12, а шест препорука је проведено дјелимично.

С обзиром на чињеницу да је од претходне ревизије финансијских извјештаја протекао период од четири године, те да је извршен накнадни преглед провођења препорука, у оквиру ове ревизије нису вршена додатна тестирања везана за провођење препорука из претходног извјештаја.

3. Закључак о функционисању система интерних контрола

У Републици Српској су питања везана за јединице локалне самоуправе (у даљем тексту: ЈЛС), начин и услове њиховог формирања, послови локалне самоуправе, органи, имовина и финансирање, акти органа ЈЛС, јавност рада, као и административни надзор над радом ЈЛС, сарадња међу ЈЛС, облици учешћа грађана, као и права, обавезе и одговорности запослених уређени Законом о локалној самоуправи. У 2016. години је усвојен и ступио на снагу (26.11.2016.) нови Закон о локалној самоуправи („Службени гласник Републике Српске“, бр. 97/16), који је донио значајне промјене у односу на претходни закон. Сва остала акта, као што су Статут Града, Пословник о раду Скупштине, Одлука о оснивању Градске управе и друге одлуке и правилници доносе се у складу са Законом о локалној самоуправи.

Усвајањем Статута Града и Пословника о раду скупштине, доношењем Одлуке о оснивању Градске управе, као и појединачних Правилника о организацији и систематизацији радних мјеста, Правилника о интерним контролама и интерним контролним поступцима, Правилника о рачуноводству и рачуноводственим политикама у Граду, створене су претпоставке за функционисање система интерне контроле, његово функционисање и праћење, као и ефективан проток информација и комуникацију. Ипак, Правилник о унутрашњој организацији је од доношења 2014. године (“Службени гласник Града Бања Лука“, бр. 37А/2014) измијењен једанаест пута од чега седам пута у ревидираној години, те не можемо са сигурношћу потврдити да су сви запослени на адекватан начин информисани о промјенама и утицају тих промјена на њихове радне активности и контролне поступке, процедуре, одговорност, јавност рада и друга питања. Од 1.1.2017. године на снази је нови Правилник о унутрашњој организацији послова и систематизацији радних мјеста у Градској управи, чиме је успостављена нова организациона структура Градске управе (до 15.11.2017. године овај правилник је мијењан осам пута).

Буџетски корисници доносе своје појединачне интерне акте, а за систем интерних контрола у сваком од њих одговоран је руководилац институције, односно установе.

У наставку текста наводимо неке од уочених недостатака у успостављеном систему интерних контрола за ревидирану годину:

Примјена Закона о јавним путевима

Закључно са 31.12.2016. године, Град није имао усвојену Стратегију развоја локалних путева и улица у насељу, што није у складу са чланом 13. став (4) Закона о јавним путевима („Службени гласник Републике Српске“, бр. 89/13). Наведена стратегија је у припреми, те према информацији из ресорног одјељења, биће уврштена на дневни ред сједнице Скупштине Града у четвртном кварталу текуће године.

Препоручујемо Градоначелнику да се (у складу са стратегијом развоја локалних путева и улица у насељу), а према одредбама Закона о јавним путевима донесу: акт о управљању, грађењу, реконструкцији, одржавању и заштити локалних путева, улица у насељу и путних објеката на њима (чл. 16. став (6)) и акт којим се прописују послови редовног и ванредног одржавања, рехабилитације и заштите локалних путева у насељу, обим појединих радова и рокови извођења тих радова, подаци о којима се води евиденција и начин вођења тих података (чл. 32. став (2)).

Јавне набавке

Интерном ревизијом која је проведена у 2017. години по налогу Градоначелника утврђени су одређени недостаци у процедурама јавних набавки који су били присутни током 2016. године и о томе су дате препоруке. Проведене су препоруке везане за: доношење одлуке или рјешења о покретању поступка јавне набавке по чл. 18. став (1) Закона о јавним набавкама („Службени гласник Босне и Херцеговине“, бр. 39/14) и доношење Пословника о раду комисије за набавке у складу са чл. 9. став (2) Правилника о успостављању и раду комисије за набавке.

Осим тога, ревизијом је утврђено да се за набавке за које Град на својој интернет страници објављује основне елементе закључених уговора, не врши ажурирање података најмање свака три мјесеца (измјене основних елемената уговора, остатак вриједности уговора, датум потпуне реализације, што је обавеза према члану 4. Упутства о објави основних елемената уговора и измјена уговора („Службени гласник БиХ“ бр. 56/15), те није проведена препорука интерне ревизије по овом питању.

Систем хронолошког означавања документације није у потпуности адекватан, будући да се сва документација која настаје у Одсјеку за јавне набавке, а која се односи на једну набавку нумерише истим бројем, чак и када је у једном дану настало више докумената у том предмету (на примјер, за набавке: одржавања проходности градских саобраћајница, тргова, мостова и тротоара у зимском периоду, као и одржавање проходности локалних и некатегорисаних путева на сеоском подручју у зимском периоду; радови на паркингу „Др Мирослав Зотовић“; радови на саобраћајници ПЗ Рамићи; набавка и постављање вјештачке траве на привременом помоћном фудбалском стадиону и друге).

Субвенције за запошљавање и samozapoшљавање

Одјељење за привреду не доставља Одјељењу за финансије информације о стању обавеза по основу закључених уговора о додјели субвенција, нити се врши попис

примљених бјанко мјеница и достављање информација о тим мјеницама на билансни датум ради евидентирања у ванбилансну евиденцију.

Потраживања за закуп

Град је 22.03.2016. године закључио уговор са Заводом за изградњу а.д. Бања Лука (у даљем тексту: ЗИБЛ) за услуге наплате закупа пословних простора и гаража (вриједност уговора 29.999 КМ са ПДВ-ом). Уговорена је гаранција за добро извршење посла од 10% од вриједности уговора. Уговором преузете обавезе извршиоца су да у име Града врши: израду и достављање уплатница за 557 закупа гаража и мјесечних фактура за 72 закупца пословних простора, као и за све будуће закупце (гаража и пословних простора) који закључе уговор до 31.12.2016. године; формирање обавеза за закупнине за сваки мјесец и књижење уплата на аналитичким рачунима закупаца по добијеним изводима од стране Града; израду финансијских картица за судске спорове; доставу аналитичког прегледа дуговања за закупце пословних простора и гаража. Дефинисана су и лица која су дужна да изврше контролу посла и овјеравају испостављене фактуре. Није нам документовано да су ова лица вршила активности на суштинској контроли извршеног посла, већ су само овјеравали фактуре. Према дописима ЗИБЛ-а од 20.02. и 24.03.2017. године који су упућени Граду, наведено је да уговорне обавезе нису у потпуности реализоване у дијелу израде финансијских картица за судске спорове и достављања аналитичког прегледа дуговања за закупце пословних простора и гаража. ЗИБЛ је такође навео да је Граду достављен аналитички преглед закупаца пословних простора са стањем потраживања на дан 31.03.2016. и аналитички преглед закупаца гаража са стањем потраживања на дан 30.04.2016. године, али да из техничких разлога нису били у могућности да доставе податке са 31.12.2016., те да је Град усменим и писаним путем био упознат са наведеним проблемом. Град није предузимао активности на активирању гаранције за добро извршење посла, иако су чињенице указивале да извршилац неће бити у стању да обави уговорене послове и осигура квалитет услуге који је предвиђен. Наведене послове у 2017. години је Град преузео на себе, формиране су базе података и набављен је информациони систем, али потпуност и поузданост аналитичке евиденције је у питању јер ЗИБЛ до датума овог извјештаја није доставио све потребне податке.

Потраживања и приходи од испоруке воде, уградње водомјера и прикључака на водоводну мрежу код Центра за развој и унапређење села

Систем интерних контрола у поступку наплате и фактурисања услуга (испорука воде, прикључење на водоводну мрежу и уградња водомјера) у Центру за развој и унапређење села није успостављен и не функционише на начин да обезбиједи тачне и потпуне информације потребне за исказивање прихода, потраживања, наплате, разграничења, застареле потраживања и ефеката овог пословног процеса, из следећих разлога:

- Вањски сарадници (ангажовани по уговору), као и поједини запослени, прикупљају новац за накнаду за испоручену воду, за прикључке на водоводну мрежу и за уградњу водомјера;
- Уз полог прикупљеног новца у благајну, на бази копија испуњених уплатница, врши се израда фактура које служе као основ за књижење и обрачун ПДВ-а;
- Крајњим корисницима (становништво) вода се по м³ обрачунава по цијени од 0,43 КМ+ПДВ. Ефекат разлике у цијени, као ни губитак на мрежи се не утврђује, нити се финансијски исказује. Цијена воде за пословне објекте који имају водомјере износи 2 КМ/м³, а за остале се обрачун врши у паушалном износу од по 7,5 КМ, 10 КМ или 30 КМ мјесечно. Фактурисање испоруке воде

институцијама се врши на годишњем нивоу. Цијене су утврђене Одлуком о утврђивању цијене прикључка на сеоске водоводе, уградње водомјера и цијена утрошене воде од 30.11.2010. године.

- Евидентирање потраживања за испоручену воду правним лицима (ветеринарска станица, пошта, итд.) се врши на обрачунској основи. Ова потраживања није могуће аналитички исказати одвојено од потраживања која настају на основу наплаћене реализације.
- На фактурама за испоруку воде домаћинствима – које се интерно сачињавају не наводи се период за који је извршен обрачун; не наводи се почетно и крајње стање бројила; нити број (ознака) мјерног мјеста; те није могуће извршити накнадну контролу, не исказује се стварни утрошак воде, већ се утрошак обрачуна на основу уплаћеног износа у благајну (на готовинској основи).
- Накнада за прикључење на локални водовод, као и накнада за уградњу водомјера се фактурише на готовинској основи, тек по уплати на благајну у техничкој служби. Фактуре за накнаду за уградњу водомјера и накнаду за прикључак на локални водовод такође нису комплетне, као ни фактуре за испоручену воду, што није у складу са чл. 9. став (1) Закона о рачуноводству и ревизији Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 94/15).
- Плаћања за уградњу водомјера и прикључења на локални водовод су у појединим ситуацијама вршена у више рата, при чему се на фактури не исказује која рата се плаћа, као и колики је остатак дуга.
- Ревизији није документовано да ли се и како се врши контрола спољних сарадника који врше готовинску наплату на терену, а с обзиром на то да на документима који служе као основ за књижење нема исказаних основних елемената књиговодствене исправе, није могуће извршити накнадну контролу.
- У рачуноводству не постоји аналитичка евиденција по прикључцима, односно по купцима (шифра, број мјерног мјеста, име и презиме, као и назив мјесне заједнице), односно Центар за развој и унапређење села не посједује помоћне књиге потраживања од домаћинстава што није у складу са чланом 11. став (6) Закона о рачуноводству и ревизији Републике Српске. Одређене евиденције по појединачним купцима води техничка служба.

Отпис потраживања (дати пласмани) – Центар за развој и унапређење села

Прије почетка редовног годишњег пописа у Центру за развој и унапређење села нису проведене адекватне припремне радње, тако да попис потраживања, пласмана, аванса и обавеза није довео до усаглашавања књиговодственог са стварним стањем, већ је проведен формално.

Управни одбор Центра за развој и унапређење села је донио Одлуку о отпису дуга-доспјелих потраживања од 17.10.2016. године, којом се отписује остатак дуга по основу раније датих пласмана за једног дужника у износу од 3.885 КМ. Осим тога Управни одбор је 3.3.2017. године донио Одлуку о усвајању Извјештаја о попису имовине и обавеза са стањем на дан 31.12.2016. у којем се наводи да је потребно извршити отпис потраживања од пољопривредних произвођача по кредитима у укупном износу од 38.521 КМ (У овај износ је укључен и остатак дуга по претходној одлуци о отпису). С обзиром на то да је одлука управног одбора донесена након рока за састављање финансијских извјештаја, Центар за развој и унапређење села није извршио отпис потраживања на основу донесене одлуке, нити су у образложењима уз финансијске извјештаје објелодањене информације о тим потраживањима што није у складу са чланом 64. ставови (5) и (6) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске“, бр. 127/11), нити је извршио евидентирање по основу Одлуке о усвајању извјештаја

о попису имовине и обавеза, што није у складу са чл. 21. став (3) Правилника о начину и роковима вршења пописа и усклађивања књиговодственог стања са стварним стањем имовине и обавеза („Службени гласник Републике Српске“, бр. 45/16), јер је одлука донесена накнадно. Отпис се проводи у наредној години.

Оснивач није дао сагласност на Одлуку Управног одбора о отпису дуга-потраживања, што није у складу са чланом 44. Статута Центра за развој и унапређење села и са чланом 64. став (4) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике у Републици Српској.

Попис у ТОБЛ и Центру за развој и унапређење села

Одговорно лице није потписало пописне листе, прије отпочињања пописа, док пописне листе не садрже податке о стварним вриједностима имовине која је предмет пописа (за узорком обухваћена средства), што није у складу са чланом 17. ставови (3) и (5) Правилника о начину и роковима вршења пописа и усклађивања књиговодственог стања са стварним стањем имовине и обавеза.

Прије сачињавања финансијских извјештаја нису извршена усаглашавање потраживања и обавеза, што није у складу са чланом 18. став (1) Закона о рачуноводству и ревизији Републике Српске.

Попис у Туристичкој организацији Града није извршен у складу са Правилником о начину и роковима вршења пописа и усклађивању књиговодственог са стварним стањем имовине и обавеза (у наставку текста: Правилник о попису), а неправилности су сљедеће:

- Извјештај о попису не садржи основне, битне и минимално прописане елементе, према чл. 20. став (1) тачке 1-7 Правилника о попису.
- Извјештај о попису није достављен надлежном органу обвезника пописа најкасније мјесец дана прије дана истицања рока за припрему и презентацију годишњег финансијског извјештаја (извјештај носи датум 22.2.2017.године), што није у складу са чл. 20. став (2) Правилника о попису и са чл. 14. интерног Правилник о начину и роковим вршења пописа и усклађивању књиговодственог са стварним стањем имовине и обавеза Туристичке организације Града Бања Лука који дефинише рокове.
- Одлуку о усвајању Извјештаја о извршеном редовном попису Управни одбор ТОБЛ је донио 23.3.2017. године што је сам попис учинило беспредметним, јер је потребно (према чл. 21. став (3) Правилника о попису) да се извјештај о попису, заједно са одлукама надлежног органа и пописним листама, доставља на књижење. Крајњи рок за књижења трансакција из претходне године је до краја фебруара текуће године, тако да стања имовине и обавеза на 31.12.2016. године у ТОБЛ нису правовремено утврђена.
- Управни одбор ТОБЛ је 23.3.2017. године донио Одлуку о усвајању извјештаја о спорним потраживањима за 2015. годину која се предлажу за отпис у 2016. години. Осим што је у питању одлука која је донесена значајно након истека рока за књижење резултата пописа на 31.12.2016. године, образложење наведене одлуке за отпис потраживања је неадекватно („На основу евидентираних краткорочних потраживања на основу продаје и извршених услуга врши се отпис застарјелих и других неизмирених обавеза за које је утврђено да неће довести до одлива готовине или других економских користи с циљем њиховог измирења“.) Сваки отпис потраживања доводи до умањења економских користи, а доносилац одлуке

није образложио разлоге отписа потраживања, те које су све активности подузете да се потраживања наплате (опомене, сравњење стања, утужење, стечај или ликвидација дужника итд). У одлуци о отпису потраживања није наведен износ потраживања, нити дужник којем се потраживања отписују, већ је наведено да је саставни дио одлуке преглед спорних потраживања (исти није потписан, овјерен, протоколисан и може бити предметом накнадне измјене).

- Стална средства нису интегрално и хомогено представљена и пописана (објекти „Рафтинга на Врбасу“), што није у складу са чл. 4. став (1) т. 2 Правилника о попису, са чланом 4. интерног Правилника о попису у ТОБЛ.

Лице одговорно за састављање финансијских извјештаја има обавезу да у напоменама уз финансијске извјештаје презентује сва неусаглашена салда имовине и обавеза на дан пописа, као и разлоге због којих усаглашавање књиговодственог са стварним стањем није извршено, што у ТОБЛ није учињено (напомене не садрже ове информације).

Препоручујемо директору Туристичке организације Бања Лука и Центра за развој и унапређење села да:

- **омогуће да се попис врши у складу са чланом 17. ставови (3) и (5) Правилника о начину и роковима вршења пописа и усклађивања књиговодственог стања са стварним стањем имовине и обавеза;**
- **прије сачињавања годишњих финансијских извјештаја изврши усаглашавање међусобних потраживања и обавеза у складу са чл. 18. став (1) Закона о рачуноводству и ревизији.**

Систем интерних контрола - Центар за развој и унапређење села

Поред појединачних недостатака у систему интерних контрола код Центра за развој и унапређење села која су наведена у овом извјештају, ревизијом је утврђено сљедеће:

- РЕЦ „Мањача“ као значајан сегмент пословања није у претходном периоду на адекватан начин успостављен и дефинисан (одлука о организовању, статут и други акти), нити је препознат кроз систем интерних контрола у формалном и суштинском смислу, као сегмент од значаја за тачност и истинитост финансијских извјештаја и усклађеност пословања.
- Није пописана производња у току (анимална) и није извршена процјена вриједности недовршене производње (биљна).
- Попис инвестиција у току није довео до усаглашавања књиговодственог са стварним стањем, јер припремне радње нису проведене; непознат је степен довршености инвестиција.
- Нису прибављене потврде (реверси) за имовину која је на коришћењу код других лица.
- Правилник о интерним контролама и интерним контролним поступцима Центра за развој и унапређење села бр. 1534/09-УО од 23.12.2009. године се у преамбули позива на неважеће законске прописе.
- Центар за развој и унапређење села нема утврђене нормативе потрошње горива, тако да се не врши упоређивање просјечне мјесечне потрошње са нормативима.
- На улазним рачунима и обрачунским ситуацијама које је у ревидираном периоду запримио Центар за развој и унапређење села и који су служили као основ за књижење нема потписа лица које одобрава, контролише, као ни потписа одговорног лица, тачније нема доказа да је извршена

верификација и обрада документације. У потпуности је изостала формална и суштинска контрола улазне документације.

Улазни рачуни/обрачунске ситуације у Центру за развој и унапређење села се евидентирају без претходне формалне и суштинске контроле (ликвидатуре) и потврде одговорног лица за предметну набавку да су фактурисане робе примљене, да су радове или услуге извршене. Уз рачуне који се односе на извршење радова (кроз више фаза и/или више година), утврђено је да се радови фактуришу паушално, без приложене и овјерене спецификације, без потврде о техничком пријему радова. Фактурисани су и плаћају се пуни уговорени износи без икаквих одступања, иако су у питању радови код којих постоји велика вјероватноћа да до таквих одступања дође (нпр. у погледу цијена и количина уграђеног материјала), не врши се обрачун „пенала“ тј. умањења за неоправдана кашњења у извођењу радова, чак и када су таква умањења уговором предвиђена. Оправдана кашњења (до којих евентуално долази) нису документована како би се рачуноводствено и финансијски могла провести одговарајућа књижења.

Препоручујемо директору Центра за развој и унапређење села да обезбеди да се, прије достављања на књижење документације која за последицу има одлив новчаних средстава или смањење економских користи, изврши комплетирање, верификација и обрада улазне документације, да се континуирано примјењује адекватан контролни поступак „два потписа“ за потврду, одобравање и контролу таквих пословних догађаја и трансакција.

ТОБЛ - Нефинансијска имовина (рафтинг на Врбасу)

Скупштина Града је 26.6.2009. године донијела одлуку о додјели објеката Туристичкој организацији Града Бања Лука на коришћење и управљање који су изграђени за потребе одржавања свјетског првенства у рафтингу 2009. године, а примопредаја је извршена 31.03.2011. године (записник комисије именоване од стране градоначелника). Рјешења о именовању комисије је од 18.05.2009., док записник нема броја протокола, а носи датум 01.04.2011. године. Комисија је у записнику констатовала да је сва имовина на локацији и да је извршила предају на привремено управљање објеката инфраструктуре за свјетско првенство у рафтингу на ријеци Врбас Туристичкој организацији Града Бања Лука. Записником нису утврђене све чињенице које су предвиђене одлуком Скупштине Града (не наводи се читање електричног бројила, стање објеката какво се примопредајом преузима, нити је приложено мишљење Републичког правобранилаштва). Према информацијама из ТОБЛ-а, на локацији је ангажована чуварска служба, а објекти који су предмет преноса на основу одлуке Скупштине Града и уговора се не води у евиденцијама ТОБЛ-а. У ТОБЛ није извршено књижење имовине (било билансно, било ванбилансно), нити су утврђене рачуноводствене политике у вези са евидентирањем и промјенама на предметној имовини велике вриједности. Не пописују се објекти и опрема на пописне листе као „туђа средства у употреби“ нити се врши потврда стања са власником имовине. У финансијским извјештајима се не објелодањују било какве информације о предметној имовини (објекти изграђени за потребе свјетског рафтинг првенства 2009. године).

На основу претходно наведене одлуке Скупштине Града, градоначелник и директор ТОБЛ-а су закључили Уговор о привременом преузимању објеката на кориштење и управљање (уговор од 17.08.2010. године). Привремено преузимање објеката траје до потписивања записника о примопредаји и добијања мишљења Републичког правобранилаштва, уговор ће производити правно дејство на неодређено вријеме (у складу са одлуком Скупштине Града). Чланом 7. Уговора

(између Града и ТОБЛ) је дефинисано да ће ТОБЛ: „ради потпунијег коришћења објеката, који су предмет Уговора, склопити посебне уговоре између корисника и Рафтинг клуба „Кањон“ и других регистрованих клубова у Бањој Луци, чије активности су везане за ријеку Врбас, за њихове тренинге и манифестације, итд.“.

Предвиђени уговор са рафтинг клубом „Кањон“ и другим регистрованим клубовима у Бањој Луци, ревизији није презентован. Достављен је Уговор о пословно-техничкој сарадњи, закључен између ТОБЛ и Рафтинг клуба „Кањон“ из Бања Луке који се односи на „коришћење објеката, без земљишта, који су изграђени на ријекама Врбас и Крупа, за потребе одржавања европског првенства у рафтингу „Бањалука-Врбас 2005“. Наведени уговор се заснива на одлуци Скупштине Града из 2005. године, односи се на различиту имовину (у односу на имовину из 2009. године) која је мања по обиму, уговор је непрецизан, није датиран и протоколисан те се не може потврдити његова суштинска вјеродостојност. Осим тога, није приложена сагласност Града као оснивача ТОБЛ-а на уговор, а што је предвиђено у чл. 12. самог уговора, као услов за његово важење.

На основу интерних аката и презентоване документације може се закључити да интерне контроле и поступци у ТОБЛ нису успостављене на начин да омогуће остварење кључних циљева система интерних контрола, пошто Правилник о интерним контролама и интерним контролним поступцима и Правилник о рачуноводству и рачуноводственим политикама нису усклађени са важећом регулативом, а поступци који се проводе не омогућавају у потпуности поузданост финансијског извјештавања, заштиту имовине, пословање у складу са прописима, те успешно и ефикасно пословање.

Уговори о дјелу у ТОБЛ

У ТОБЛ је током 2016. године закључено најмање 29 уговора о дјелу у сврху извршења различитих послова: пресељења ствари, послови водитеља на сајму, технички координатор за све спортове итд. У поступку закључивања уговора о дјелу није осигурана јавност и доступност свим евентуално заинтересованим учесницима, а ТОБЛ уговоре о дјелу закључује углавном ретроактивно (након завршеног посла) и не постоје записници о примопредаји завршених радова или извјештаји о извршеној услузи. Иако су наведене неправилности констатоване и приликом претходне ревизије (наведено у Писму руководству уз РВ041-13), до сада нису отклоњене.

Препоручује се директору Туристичке организације Града да се уговори о дјелу закључују само за послове који испуњавају услове за закључење таквих уговора, да се, гдје год је то могуће, обезбиједи активна конкуренција и јавност, а да се уговори закључују искључиво прије почетка одређеног посла, а не ретроактивно по његовом завршетку. Такође, препоручујемо, да се у сваком уговору о дјелу дефинише обавеза подношења извјештаја о извршеном послу (дјелу), што је услов за исплату уговорене накнаде.

Контрола улазне документације - ТОБЛ

Прије достављања на књижење документације која за посљедицу има одлив новчаних средстава или смањење економских користи, директор својим потписом овјерава исплату, али се нисмо увјерили да неко осим директора потврђује формалну и суштинску исправност улазних докумената (рачуни, обрачуни, спискови), што може довести до грешака које су материјално значајне. На примјер, исплата стимулације запосленима није документована одговарајућом одлуком. По

усменом образложењу директор на документу – евиденција о присуству на послу одобри („парафира“) исплату стимулативног дијела.

Препоручујемо директору ТОБЛ да обезбједи да се, прије достављања на књижење документације која за посљедицу има одлив новчаних средстава или смањење економских користи, изврши верификација и обрада улазне документације, да се континуирано примјењује адекватан контролни поступак „два потписа“ за потврду, одобравање и контролу таквих пословних догађаја и трансакција.

Градска развојна агенција – дневнице и дио личних примања

Чланом 2. Правилника о платама и накнадама запослених у Градској развојној агенцији од 16.05.2008. године (са измјенама и допунама из 2010., 2012. и 2013.) је дефинисана висина дневница за службено путовање у земљи, која није у складу са чланом 5. став (2) и чланом 9. Уредбе о накнадама за службена путовања у земљи и иностранству за запослене у јавном сектору Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 73/10). Управни одбор Градске развојне агенције усвојио је Правилник о платама и накнадама запослених у Градској развојној агенцији од 14.9.2016. године, међутим тај правилник није био у примјени до краја ревидиране године, због прибављања сагласности од Градоначелника. Одредба новог правилника (члан 23.) којом су дефинисане накнаде трошкова за службена путовања је усклађена са наведеном уредбом Владе Републике Српске. На платним листама код Градске развојне агенције није приказана бруто плата, нити износ топлог obroка и накнаде за превоз са посла и на посао.

На основу свега претходно наведеног закључујемо да је систем интерних контрола у Граду Бања Лука успостављен и да функционише, али да одређени идентификовани недостаци у том систему, уколико се не отклоне, могу имати значајне посљедице на фер и истинито извјештавање, заштиту имовине, поштовање законских прописа и ефикасно пословање.

Код појединачних буџетских корисника недостаци у систему интерних контрола су уочљивији и на нижем су нивоу (превентивне и детективне контроле), а изостанак или непостојање интерних контролних поступака од стране лица овлашћених за управљање се не перципира као значајан недостатак који може имати посљедице на фер и истинито извјештавање, заштиту имовине, поштовање законских прописа и постизање циљева организације.

С тим у вези, финансијски извјештаји Центра за развој и унапређење села за 2016. годину, који обухватају: Преглед прихода, примитака, расхода и издатака на рачуноводственом фонду 01 и на рачуноводственим фондовима од 01 од 05, Преглед имовине, обавеза и извора на дан 31.12.2016. године, те Забилешке уз финансијске извјештаје не одражавају фер и истинито стање имовине и обавеза на дан 31.12.2016. године (потраживања, обавезе, нефинансијска имовина, производња у току, инвестиције), као ни извршење буџета за годину која се завршава на тај дан (приходи и примици, расходи и издаци). Осим тога, због значаја питања наведених у тачкама 3., 6.1.1.2., 6.1.2.7., 6.2.2., 6.3.1.1., 6.3.1.2. и 6.7. овог извјештаја, финансијске трансакције и информације исказане у финансијском извјештају Центра за развој и унапређење села за 2016. годину нису, у свим материјалним аспектима, у складу са прописима којима су регулисане и са прописаним оквиром финансијског извјештавања.

4. Набавке

Поступци јавних набавки за потребе Градске управе се проводе у Одсјеку за јавне набавке, а буџетски корисници су одговорни за примјену прописа из области јавних набавки које су у њиховој надлежности (децентрализоване набавке). Јавне набавке за потребе Градске управе су детаљно планиране Јединственим планом јавних набавки Градске управе за 2016. годину који је донио градоначелник 15.01.2016. године и који је ступио на снагу даном доношења. Првобитно је планирано укупно 255 појединачних поступака јавних набавки, у укупном износу од 18.052.515 КМ, а план је континуирано допуњаван у смислу прилагођавања потребама и расположивим средствима.

Према „Извјештају о укупном броју поступака и укупној вриједности додијељених уговора по врсти поступка и предмету набавке“, Град Бањалука је као уговорни орган за период 1.1.2016 – 31.12.2016. закључио 325 појединачних набавки (од чега: 63 отвореним поступком; 89 конкурентским захтјевом; 22 преговарачким поступком без објављивања обавјештења и 151 директним споразумом), укупне вриједности 31.499.918 КМ без ПДВ.

Од 63 уговора (укупне вриједности без ПДВ-а 28.030.697 КМ) који су закључени по провођењу отвореног поступка, највећи дио се односи на уговоре за услуге (њих 26 у вриједности од 17.935.935 КМ), затим на уговоре за радове (23 уговора укупне вриједности 6.678.032 КМ) и уговоре за робе (14 уговора у вриједности од 3.416.730 КМ).

По поступку путем конкурентског захтјева од закључених 89 уговора (укупне вриједности од 1.590.963 КМ), њих 43 се односи на услуге (508.709 КМ), 21 уговор за радове (733.415 КМ) и 25 за робе (348.839 КМ). Путем преговарачког поступка без објављивања обавјештења о набавци закључена су 22 уговора (укупна вриједност 1.014.597 КМ), од чега 16 уговора за услуге (546.194 КМ), пет уговора за радове (384.363 КМ) и један уговор за робе (84.040 КМ). Директни споразуми су најбројнији, гдје је за 151 закључени уговор укупна вриједност без ПДВ-а износила 503.662 КМ (97 услуге 339.343 КМ; 45 робе 121.728 КМ и 9 уговора за радове 42.590 КМ).

Град као уговорни орган је у периоду од 1.1-31.12.2016. године објавио тендерску документацију за 28 поступака јавне набавке, што је 16,47% поступака јавне набавке за које је објављено обавјештење у 2016. години (170 обавјештења). Наведено није у складу са чл. 9. став (9) Упутства о условима и начину објављивања обавјештења и достављања извјештаја у поступцима јавних набавки у информационом систему „Е-набавке“ (Службени гласник БиХ бр. 90/14 и 53/15). У 2017. години тендерска документација се објављује за све набавке за које се објављује обавјештење о јавној набавци, у складу са захтјевима поменутог упутства.

У 2016. години Град је провео процедуру набавке (кроз два ЛОТ-а) у износу од најмање 302.564 КМ процијењене вриједности за изградњу помоћног терена Градског стадиона са вјештачком травом и то: припрема подлоге за полагање вјештачке траве на поменутом игралишту (ЛОТ 1) и производња, допрема и постављање вјештачке траве (ЛОТ 2). Предвиђени извори финансирања су: Буџет Града Бања Лука у износу од 153.846 КМ и Фудбалски савез БиХ путем програма помоћи УЕФА у износу од 148.718 КМ. Пројекат је резултат Уговора о реализацији пројекта „Унапређење инфраструктуре на стадионима Премијер Лиге БиХ“ од 13.05.2014. који је закључен између Фудбалског савеза БиХ, ФК „Борац“ и Града Бања Лука и којем су претходиле апликације ФК „Борац“ према ФС/НС БиХ и писма

подршке пројекту од стране Града и ресорног министарства из октобра 2013. године. Радови предвиђени наведеним уговором односе се на унапређење инфраструктуре на стадиону "Градски стадион" у Бањој Луци.

Чланом 4) Уговора о реализацији Пројекта "Унапређење инфраструктуре на стадионима Премијер лиге БиХ" је дефинисано да избор извођача обави ФК "Борац", а за радове који се финансирају из буџета Града, избор извођача радова обавља Град. Град Бања Лука је провео процедуру набавки и за дио који се финансира из средстава Града и из средстава које обезбјеђује ФС/НС БиХ путем програма помоћи УЕФА-е, што није у складу са чланом 4) претходно поменутог уговора о реализацији пројекта. Осим тога, дефинисано је да потребна финансијска средства за припрему подлоге за полагање вјештачке траве обезбјеђује ФК „Борац“ и Град Бања Лука. Удио Града за наведене радове до укупног износа од 190.000 КМ, одређује се међусобним уговором између ФК "Борац" и Града. Споменути уговор није закључен, што није у складу са чланом 3) Уговора о реализацији Пројекта "Унапређење инфраструктуре на стадионима Премијер лиге БиХ" од 13.05.2014. године.

За набавку производње, допреме и постављања вјештачке траве је уговорено да се потребна финансијска средства обезбјеђују из ФС/НС БиХ путем програма помоћи УЕФА-е од 174.000 КМ, док је недостајући износ финансијских средстава дужан обезбједити ФК "Борац". Тендерском документацијом за ЛОТ 2 је дефинисано да ће уговор финансирати ФС/НС БиХ (дио од 174.000 КМ са ПДВ-ом) и Град Бања Лука (преостали дио до пуне вриједности уговора).

Укупни издаци по овом основу (прибављање спортско-рекреативних објеката) у 2016. години у износу од 200.736 КМ евидентирани су у Граду, од тога: 119.555 КМ за припрему подлоге (у оквиру уговорене вриједности радова за ЛОТ 1), 54.139 КМ за набавку и постављање вјештачке траве (ЛОТ 2) и 3.203 КМ за остало (пројектовање, надзор, сагласност). Додатни износ од 23.838 КМ односи се на анекс уговора за изградњу помоћног фудбалског терена (ЛОТ 1) на име вишка радова и накнадних радова. С обзиром да је анекс уговора потписан у јануару 2017. издаци у 2016. години су исказани по основу резервисања. На тај начин је укупан предвиђени износ финансирања од стране Града премашен за најмање 46.890 КМ, с тим да додатно финансирање није уговорно регулисано са ФК „Борац“.

Појединачно, код буџетских корисника за ревизијом испитане поступке јавних набавки, у односу на одредбе Закона о јавним набавкама („Службени гласник Босне и Херцеговине“, број 39/14, у даљем тексту: ЗЈН), утврђено је сљедеће:

- ЈУ СЦ "Борик" на својој интернет страници није објавио основне елементе уговора, што није у складу са чланом 75. став (2) ЗЈН. Иако се од 2017. године на интернет страници уговорног органа објављују основни елементи уговора, исти се не ажурирају најмање свака три мјесеца (не уносе се измјене уговора, остатак вриједности, укупна утрошена вриједност и сл.) у складу са чл. 4. Упутства о објави основних елемената уговора и измјена уговора.
- ЈУ СЦ "Борик" у периоду од 1.1-31.12.2016. у систему „е-набавке“ није објавио тендерску документацију ни за један поступак јавне набавке, што није у складу са чланом 9. став (9) Упутства о условима и начину објављивања обавјештења и достављања извјештаја у поступцима јавних набавки у информационом систему „Е-набавке“ („Службени гласник БиХ“, бр. 90/14 и 53/15).

- У ЈУ СЦ ”Борик”, комисија за набавке није донијела Пословник о раду комисије што није у складу са чланом 9. став (2) Правилника о успостављању и раду комисије за набавке.
- За поједине набавке у ЈУ СЦ ”Борик”, примјењен је преговарачки поступак без објаве обавјештења иако није могуће потврдити испуњеност услова за вођење оваквог поступка из разлога крајње хитности. У оквиру образложења Одлуке о инвестиционом улагању коју је донио Управни одбор за покретање јавне набавке путем преговарачког поступка, као разлог за хитност наводе одређени турнири и манифестације, што је редовна дјелатност ЈУ СЦ „Борик“ (поједине манифестације се одвијају из године у годину), те такво образложење не представља доказ крајње хитности, односно тиме нису испуњени услови за примјену преговарачког поступка без објаве обавјештења дефинисани чл. 21. став (1) тачка д) ЗЈН.
- Туристичка организација Града Бања Лука (у даљем тексту: ТОБЛ) је 10.3.2016. године донијела План јавних набавки за укупан износ од 269.550 КМ (без ПДВ), а током године није било измјена и допуна плана набавке. Ревизији није документовано колика је укупна уговорена вриједност проведених поступака јавних набавки у 2016. години. Према писаној информацији ТОБЛ-а без проведеног поступка извршене су набавке у износу од 122.154 КМ (без ПДВ-а), што је готово 50% од укупно планираног износа за набавке.
- Набавке у ТОБЛ су вршене уз потписивање уговора (са или без провођења процедуре јавне набавке) или без уговора. За набавку маркетиншких услуга- дизајн промотивног материјала, дизајн летака, дизајн визуелног идентитета, редизајн веб сајта и услуга израде мултимедијалне презентације и за набавку услуга израде, истицања, монтаже и демонтаже натписа на свијетлећим рекламним тијелима на стубовима јавне расвјете у граду, ТОБЛ спровео процедуру набавке у ранијем периоду (2014.) путем конкурентског поступка, али је реализација већа од уговорене вриједности, а за износе прекорачења (од 57.863 КМ и 7.050 КМ, без ПДВ-а) нису потписани уговори, што није у складу са ЗЈН. С обзиром да се не ради о оквирним споразумима, није могуће у складу са ЗЈН користити један уговор за период од више година.
- За поједине услуге (нпр. консултантске услуге од CGF Trade&Consulting doo Лакташи) није могуће потврдити намјенско трошење средстава, будући да услуге нити су планиране, нити је проведена процедура јавних набавки, а за исте не постоји извјештај о реализацији и утицају на пословање ТОБЛ.
- ТОБЛ као уговорни орган је у периоду од 1.1-31.12.2016. у систему „е-набавке“ објавио тендерску документацију само за један поступак јавне набавке, од најмање шест поступака јавне набавке за које је постојала обавеза, тј. за које објављено обавјештење у 2016. години. Наведено није у складу са чланом 9. став (9) Упутства о условима и начину објављивања обавјештења и достављања извјештаја у поступцима јавних набавки у информационом систему „Е-набавке“.
- ТОБЛ није на веб-страници објавила основне елементе уговора за поступке јавних набавки, што није у складу са чл. 75. став (2) ЗЈН, односно чл. 2. став (1) Упутства о објави основних елемената уговора и измјени уговора.
- Комисија за набавке у ТОБЛ није донијела Пословник о раду комисије што није у складу са чл. 9. став (2) Правилника о успостављању и раду комисије за набавке.
- Центар за развој и унапређење села је без проведеног поступка извршио набавке у износу од најмање 17.575 КМ (са ПДВ-ом) и то набавке алата и

набавку услуга поправке моторних возила, што је нешто више од 4% вриједности закључених уговора у 2016. години. Осим тога, набавка електроматеријала у 2016. години у вриједности од најмање 10.136 КМ је вршена на основу уговора који је истекао крајем 2014. године.

- Центар за развој и унапређење села није објавио годишње обавјештење о додјели оквирних споразума на сајту „е-набавке“, што није у складу са чл. 74. став (2) ЗЈН.
- ЈУ КЦ Бански двор је 4.1.2016. године донио план јавних набавки на укупан износ од 67.700 КМ (без ПДВ). Укупна уговорена вриједност проведених поступака јавних набавки у 2016. години износи 86.787 КМ и то путем директног споразума 66.051 КМ и конкурентског захтјева 20.736 КМ (с тим да у извјештају о реализацији плана набавки за 2016. годину нису наведене уговорене вриједности за набавку услуга штампања и за набавку услуга Омладинске задруге).
- ЈУ КЦ Бански двор је у 2016. закључио уговоре путем директног споразума за набавке у најмањем износу од 26.050 КМ (без ПДВ-а), а да при томе:
 - набавке нису предвиђене Планом набавки за 2016. годину нити су донесене посебне одлуке о покретању директног споразума, а што није у складу са чл. 17. став (1) ЗЈН, односно чл. 2. став (3) Правилника о поступку директног споразума.
 - поступак директног споразума није започео доношењем одлуке или рјешења, што није у складу са чл. 18. став (1) ЗЈН, односно чл. 4. став (3) Правилника о поступку директног споразума и
 - уговорена вриједност за једну набавку износи 16.950 КМ, што није у складу са чл. 2. став (1) Правилника о поступку директног споразума, с обзиром да се директни споразум спроводи за набавке чија је процијењена вриједност мања од 6.000 КМ.
- За набавке у ревидираној години ЈУ КЦ Бански двор није на веб-страници објављивао основне елементе уговора, што није у складу са чл. 75. став (2) ЗЈН, односно чл. 2. став (1) Упутства о објави основних елемената уговора и измјени уговора.

Препоручујемо директору ЈУ СЦ Борик да обезбиједи:

- **Да се у систему „е-набавке“ објављује тендерска документацију у складу са чланом 9. став (9) Упутства о условима и начину објављивања обавјештења и достављања извјештаја у поступцима јавних набавки у информационом систему „Е-набавке“.**
- **Да се преговарачки поступка без објаве обавјештења проводи само када су за то испуњени услови дефинисани у чл. 21, 22, 23 и 24. Закона о јавним набавкама.**

Препоручујемо директору Туристичке организације Бања Лука и директору Центра за развој и унапређење села да у својим организацијама обезбиједи да се набавке роба и услуга врше како је то прописано Законом о јавним набавкама и у складу са општим принципима из чл. 3. тог закона.

Препоручујемо директору ЈУ КЦ Бански двор да обезбиједи да се закључивање уговора путем директног споразума врши у складу са члановима 17. и 19. став (1) Закона о јавним набавкама, те чланом 2., став (1) и чланом 4. став (3) Правилника о поступку директног споразума, као и да се основни елементи уговора за поступке јавних набавки објављују на веб-страници ЈУ КЦ Бански двор у складу са чланом 75. став (2) Закона о јавним набавкама.

Препоручујемо директорима свих буџетских корисника обухваћених овом ревизијом да обезбиједу објављивање годишњег обавјештења о додјели оквирних споразума у складу с прописима, те да се реализација оквирних споразума уредно прати како би се избјегла могућност погрешне примјене оквирних споразума.

5. Припрема и доношење буџета

Скупштина Града је на 40. сједници (од 15.12.2015. године), а након уврштења амандмана који су достављени, донијела: Одлуку о извршењу Буџета Града Бања Лука за 2016. годину и Одлуку о усвајању Буџета Града Бања Лука за 2016. годину у износу 128.270.000,00 КМ, чији је саставни дио Буџет Града Бања Лука за 2016. годину. Наведене одлуке су објављене су у „Службеном гласнику Града Бањалука“, бр. 30/15.

Одлуку о усвајању ребаланса буџета Града Бањалука за 2016. годину Скупштина Града је донијела 06.07.2016. (објављено у „Службеном гласнику Града Бањалука“, бр. 18/16). Како се наводи, основни разлози за доношење ребаланса буџета за 2016. годину били су: мање остварени буџетски приходи и примици закључно са мјесеком мајем у односу на планиране за посматрани период, планирање краткорочног кредитног задужења у износу од 3 милиона КМ за потребе финансирања текуће ликвидности; планирање накнаде за уређење грађевинског земљишта по уговорима са инвеститорима за финансирање и опремање градског грађевинског земљишта од 5 милиона КМ; доношење Одлуке о расподјели нераспореденог утврђеног суфицита за 2015. годину, који је стварно расположив за расподјелу у износу од 5.022.850 КМ и уврштавање те одлуке у план буџета за 2016. годину.

По ребалансу су укупни буџетски приходи планирани за око 3% више у односу на првобитни буџет за 2016. годину, што је последица значајно више планираних непореских прихода (за 8,63%), а нарочито прихода од накнада, такси и пружања јавних услуга (предвиђено повећање од 4,3 милиона КМ).

Укупни буџетски расходи су планирани више за 2% у односу на првобитни буџет за 2016. годину, уз најзначајније учешће расхода по основу коришћења роба и услуга у том повећању. Према ребалансу буџета, у односу на првобитни буџет за 2016. годину планирано је значајно смањење примитака за нефинансијску имовину (за око 25% или 1,92 милиона КМ) уз, такође значајно, повећање издатака за нефинансијску имовину (за око 30% или 6,19 милиона КМ), што је утицало на планирано повећање нето издатака за нефинансијску имовину за око 8,11 милиона КМ и смањење планираног буџетског суфицита за око 5,55 милиона КМ. Што се тиче нето задуживања, по ребалансу буџета за 2016. предвиђено је задуживање од 4,84 милиона КМ, што је за 3 пута више у односу на првобитни план, а издаци за отплату дугова планирани су више за око 15% у односу на првобитни план буџета за 2016. годину. Осим наведеног, планирана је расподјела суфицита из ранијег периода (5.022.850 КМ), тако да разлике у финансирању по ребалансу буџета Града Бањалука за 2016. годину, нема.

На основу кварталних планова потрошње и према информацијама које су доступне и презентоване ревизији, оперативним буџетом буџетским корисницима је „стављено на располагање“ 130,1 милион КМ, или за 6,4% мање у односу на укупно планиране буџетске расходе и издатке. Коначна реализација буџетских расхода и издатака је исказана у износу 126,3 милиона КМ, што је за 4,3 милиона КМ или 3% мање у односу на оперативни буџет, тј, за 12,66 милиона КМ или за 9,11% мање у односу на ребаланс буџета.

Током 2016 године, а након доношења ребаланса буџета, вршене су реалокације средстава допуштене члановима 10, 11, 12 и 22. Одлуке о извршењу буџета и Одлуке о допуни Одлуке о извршењу буџета Града Бањалука за 2016. годину. Проведено је 61 рјешење о реалокацији буџетских средстава у оквиру буџетског корисника (укупан износ 1.583.940 КМ) и укупно 11 рјешења о реалокацији буџетских средстава између буџетских корисника по рјешењу Градоначелника (укупан износ 1.041.140 КМ).

Што се тиче буџетске резерве на основу двије одлуке Градоначелника утрошено је 98.000 КМ до усвајања ребаланса буџета (за реализацију пројекта „Унапређење инфраструктуре на стадионима Премијер лиге БиХ“ и пројекта управљање квалитетом у Градској управи по ISO9001), а 18.000 КМ након доношења ребаланса. Неутрошено је 264.500 КМ средстава буџетске резерве.

Ревизијом је утврђено да у Центру за развој и унапређење села, за прекорачење на позицији издатака за прибављање објеката – јавна расвјета, за износ од 37.195 КМ или 20% преко ребалансом одобреног износа, није прибављено рјешење о реалокацији средстава. (под тачком 6.1.2.7).

Препоручујемо директору Центра за развој и унапређење села да за свако прекорачење буџетом/ребалансом планираног износа на позицијама које се аналитички планирају и исказују у оквиру одлуке о извршењу буџета обезбиједи одговарајуће рјешење о реалокацији средстава.

6. Финансијски извјештаји

6.1. Извјештај о извршењу буџета

6.1.1. Приходи и примици

Укупно исказани приходи и примици у Консолидованом извјештају о извршењу буџета за период 1.1 – 31.12.2016. године су 124.869.370 КМ, од чега износ од: 122.765.783 КМ на фонду 01 (буџет у ужем смислу), 1.215.053 КМ на фонду 02 (властити приходи буџетских корисника), 220.312 КМ на фонду 03 (фонд грантова) и 668.222 КМ на фонду 05 (примици по посебним пројектима).

Укупно исказане приходе и примитке у структури по врстама чине: порески приходи у износу од 64.699.895 КМ, непорески приходи у износу од 48.044.758 КМ, грантови 205.810 КМ, трансфери између буџетских јединица различитог нивоа власти у износу од 3.716.634 КМ, примици за нефинансијску имовину 2.380.672 КМ, примици од финансијске имовине 133.810 КМ и примици од задужења 5.687.791 КМ (од чега на фонду 05 износ од 668.222 КМ).

6.1.1.1. Порески приходи

Најзначајнији удио у исказаним пореским приходима имају: индиректни порези дозначени од УИО (42.757.859 КМ), порези на лична примања и приходе од самосталне дјелатности (14.653.301 КМ) и порези на имовину (6.905.838 КМ). Сви остали порески приходи (на доходак, на наслијеђе и поклоне, порези на промет, акцизе и порези на добитке од игара на срећу и остали порески приходи) исказани су у укупном износу од 382.897 КМ.

Индиректни порези дозначени од УИО су приходи уплаћени са Јединственог рачуна Управе за индиректно опорезивање који припадају Републици Српској, а који се у складу са Законом о буџетском систему Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број: 121/12, 52/14, 103/15 и 15/16), након издвајања

дијела средстава за сервисирање спољног дуга Републике Српске, дијеле између Републике (72%), општина/градова (24%) и ЈП „Путеви РС“ (4%). Расподјела ових прихода по појединим општинама/градовима се врши према Одлуци о учешћу општина и градова у приходима од индиректних пореза и начину распоређивања тих прихода. Приходи су усаглашени са Министарством финансија Републике Српске, а остварени су за 3 милиона или 8% више у односу на план по ребалансу за 2016. године.

Порези на лична примања и приходи од самосталне дјелатности су исказани у износу од 14.653.301 КМ. Односе се на приходе од пореза на доходак по основу Закона о порезу на доходак Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број: 60/15 и 5/16). Законом о буџетском систему Републике Српске је дефинисано да су приходи остварени по наведеном Закону (приходи од пореза на лична примања и од самосталне дјелатности) предмет расподјеле између буџета Републике и буџета општина и градова у сразмјери 75:25, уз изузеће подручја од посебне бриге Републике, која су као таква одређена законом којим се уређује Фонд солидарности за обнову Републике Српске, када се расподјела врши у сразмјери 50:50. Приходи су усаглашени са Министарством финансија Републике Српске.

Порези на имовину (6.905.838 КМ) по основу Закона о порезу на непокретност („Службени гласник Републике Српске“, број: 91/15) у цијелости припадају буџету Града. Наплаћени приходи се системски расподјељују на рачуне буџета Града и нису предмет усаглашавања са Министарством финансија Републике Српске. Порези на имовину су остварени за 22% или за готово 2 милиона КМ мање у односу на план по ребалансу за 2016. годину.

Порези на промет производа и услуга су исказани у износу од 257.965 КМ и највећим дијелом се односе на заостале приходе од пореза на промет: производа (194.068 КМ) и услуга (63.554 КМ). Ови приходи су усаглашени са Министарством финансија Републике Српске.

6.1.1.2. Непорески приходи

Непорески приходи (48.044.758 КМ) исказани су на фонду 01 у износу од 47.412.388 КМ и на фонду 02 у износу од 632.370 КМ. На фонду 02 су значајни приходи од пружања јавних услуга (код појединачних буџетских корисника) од укупно 611.614 КМ и приходи од закупа и ренте у износу од 20.756 КМ (СЦ „Борик“).

Приходи од закупа и ренте (на фонду 01) исказани у износу од 8.188.067 КМ, а чине их приходи од давања у закуп објеката Града (1.300.853 КМ) и приходи од земљишне ренте (6.908.970 КМ).

Приходи од давања у закуп објеката се остварују по основу издавања у закуп пословних простора, гаража и градског грађевинског земљишта. Пословни простори и гараже су евидентирани у књизи капиталне имовине и пријављени у регистар непокретности, а по основу издатих пословних простора и гаража Град остварује властите приходе. Такође, дио пословних простора се издаје у закуп без накнаде (уз надокнаду за износ пореза на додату вриједност). Издавање пословних простора без накнаде се врши на основу одлука Скупштине Града. Увидом у уговоре о закупу пословних простора и гаража (нерепрезентативан узорак на бази исказаних потраживања) уочава се да се ради о уговорима из ранијег периода који су закључени на неодређено вријеме (гараже) или на одређено вријеме – једна или двије године (пословни простори). У информацији коју смо добили од Градске управе везано за активности на наплати потраживања је наведено да због немогућности ЗИБЛ-а да изради картице дужника са стањем на дан 31.12.2016.

(детаљније наведено под тачком 3.) тужбе у 2017. години, по основу закупа гаража и пословних простора, нису ни поднесене, а да су послате опомене за дужнике пословних простора, накнадно урађене картице, како би тужбе могле бити поднесене у наредних мјесец дана.

Приходи од земљишне ренте су исказани у износу од 6.907.970 КМ. Највећим дијелом се односе на приходе остварене по основу накнаде за погодност земљишта - рента и приходе од легализације изграђених пословних објеката. Приходи се признају готовински у моменту наплате на жиро рачун. Потраживања и приходи по овом основу су предмет извјештаја из Јединствене евиденције о пријављеним и уплаћеним порезима за период 01.01-31.12.2016. године Пореске управе Републике Српске.

Приходи по основу накнада и такси исказане су у укупном износу од 30.834.389 КМ, а чине их: административне таксе и накнаде (1.501.173 КМ), комуналне накнаде и таксе (8.600.181 КМ) и накнаде по разним основама (20.733.035 КМ).

Административне таксе и накнаде се односе на: градске административне таксе (по основу издавања одобрења за грађење, издавања локацијских услова и друго) у укупном износу од 1.488.953 КМ и на посебну републичку таксу на нафтне деривате (12.200 КМ). Основ за градске административне таксе је Закон о административним таксама („Службени гласник Републике Српске“, број: 100/11, 103/11 и 67/13) према којем ЈЛС наплаћују таксе на основу одлуке и тарифа административних такса које доноси скупштина ЈЛС.

Комуналне накнаде и таксе су исказане у износу од 8.600.181 КМ. Највећим дијелом се односе на приходе који се наплаћују у складу са Законом о комуналним таксама („Службени гласник Републике Српске“, број: 4/12), а који у цјелости представљају приход Града укључујући комуналне таксе за: фирму (3.618.742 КМ), коришћење простора на јавним површинама или испред пословног простора (463.526 КМ), коришћење рекламних паноа (810.054 КМ), коришћење паркинг простора (3.354.222 КМ), боравишну таксу (212.349 КМ) и таксирање (113.787 КМ).

Накнаде по разним основама су исказане у износу од 20.733.035 КМ. Највећим дијелом се односе на: накнаде за грађевинско земљиште (13.172.724 КМ), накнаде за путеве (390.497 КМ), накнаде за шуме (173.565 КМ), накнаде за воде (852.446 КМ), концесионе накнаде (137.883 КМ) и остале накнаде (6.005.815 КМ).

Скупштина града је за 2016. годину донијела програме (планове) о утрошку намјенских средстава остварених по основу накнада дефинисаних: Законом о заштити од пожара, Законом о шумама, Законом о водама, Законом о концесијама, Законом о пољопривредном земљишту и Законом о накнадама за коришћење природних ресурса у сврху производње електричне енергије. Донесени програми о утрошку намјенских средстава у 2016. години су реализовани у складу са планираним намјенама.

Накнаде за грађевинско земљиште обухватају накнаде за: уређивање (12.818.445 КМ) и коришћење (354.279 КМ) грађевинског земљишта. Приходи су признати готовински у моменту наплате на жиро рачун. Потраживања и приходи по овом основу су предмет извјештаја из Јединствене евиденције о пријављеним и уплаћеним порезима за период 01.01-31.12.2016. године Пореске управе Републике Српске. Овдје су евидентирани и трансакције које су повезане са преносом права власништва на земљишту према уговорима о финансирању уређења градског грађевинског земљишта, а у складу са Инструкцијом Министарства финансија Републике Српске за књиговодствено евидентирање

опремања неизграђеног и неопремљеног градског грађевинског земљишта средствима инвеститора у главној књизи трезора ЈЛС од 22.01.2015. године.

Накнаде за путеве су исказане у износу од 390.497 КМ и чине их накнаде за: коришћење минералних сировина (36.997 КМ) и промјену намјене пољопривредног земљишта (269.460 КМ). Накнада за промјену намјене пољопривредног земљишта се остварује сходно члановима 32 – 35. Закона о пољопривредном земљишту („Службени гласник Републике Српске“, број: 93/06, 86/07, 14/10 и 5/12). Законом о буџетском систему Републике Српске је дефинисано да се приходи остварени по наведеном закону дијеле између Републике и општина/града у омјеру 30:70. Накнада се плаћа једнократно и пољопривредно земљиште се не може користити за непољопривредне сврхе све док се не изврши уплата накнаде. Чланом 35. овог закона је прописана и намјена коришћења прикупљених средстава. Скупштина града је 31.12.2015. и 06.07.2016. године донијела Програм коришћења средстава од накнаде за претварање пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе у 2016. години у износу од 324.355 КМ. (Детаљније о реализацији програма под тачком 6.1.2.4. Субвенције).

Накнаде за шуме су исказане у износу од 173.565 КМ и највећим дијелом се односе на накнаде за коришћење шума и шумског земљишта за развој неразвијених дијелова општине/града остварена продајом шумских сортимената, које се остварују на основу чл. 89. став 6. Закона о шумама („Службени гласник Републике Српске“, број: 75/08 и 60/13). Скупштина града је 31.12.2015. донијела Програм коришћења средстава од накнада дефинисаних Законом о шумама у 2016. години у износу од 405.000 КМ. Према извјештају о утрошку средстава који је Скупштина Града усвојила 2.6.2017. године, средства у износу од 173.565 КМ су утрошена за планиране намјене, али не и у планираном обиму јер је остварено мање прихода него што је предвиђено.

Накнаде за воде су исказане у износу од 852.446 КМ, а највећим дијелом се односе на накнаде за: воде за пиће у јавном водоснабдијевању (39.898 КМ), заштиту вода коју плаћају власници транспортних средстава која користе нафту или нафтне деривате (409.699 КМ) и испуштање отпадних вода (389.546 КМ). Водне накнаде се прикупљају у складу са Законом о водама („Службени гласник Републике Српске“, број: 50/06, 92/09 и 121/12), којим је прописан и начин њиховог намјенског трошења (чл. 195). Приходи су усаглашени са Министарством финансија Републике Српске. Скупштина града је 31.12.2015. донијела Програм коришћења средстава од накнада дефинисаних Законом о водама у 2016. години у износу од 1.034.000 КМ. Скупштина града је 02.06.2017. године усвојила извјештај о утрошку средстава, према којем су средства у износу од 903.516 КМ утрошена за планиране намјене, али не и у планираном обиму јер је остварено мање прихода него што је предвиђено.

Остале накнаде су исказане у износу од 6.005.815 КМ, а највећим дијелом се односе на накнаде за: коришћење комуналних добара од општег интереса (3.980.937 КМ), финансирање посебних мјера заштите од пожара (1.702.937 КМ) и коришћење природних ресурса у сврху производње електричне енергије (270.977 КМ).

У Напоменама уз финансијске извјештаје нису објелодањене све информације које су релевантне за разумијевање пореских и непореских прихода (дато је штуро образложење пореских прихода, док су непорески приходи образложени само у дијелу прихода од пружања јавних услуга), што није у складу са захтјевима MPC-JC 1: Презентација финансијских извјештаја, параграф 127. (Дата препорука под 6.7).

Приходи од пружања јавних услуга исказани су у износу од 4.737.844 КМ, а њихово извршење је 91% у односу на ребалансом планиране. Осим тога, на фонду 02 исказани су приходи од пружања јавних услуга у износу од 611.614 КМ.

Најзначајнији износ од планираних и исказаних прихода од пружања јавних услуга се односи на приходе ЈУ Центар за предшколско васпитање и образовање (3.396.685 КМ), који настају по основу редовног смјештаја дјеце у предшколској установи, продуженог боравка, часова енглеског језика, играоница и других повезаних услуга.

Приходи од пружања јавних услуга који су исказани код Центра за развој пољопривреде и села у износу од 371.745 КМ у потпуности су исказани на фонду 02 (властити приходи), а односе се на приходе: од накнаде за испоруку воде, за сјеменски материјал, од продаје излучених сточних грла и од продаје млијека.

У Центру за развој и унапређење села се евидентирање прихода по основу накнаде за испоручену воду, за прикључак на водовод и за уградњу водомјера врши на готовинској основи (по извршеној наплати), умјесто на обрачунској основи, што није у складу са пар. 19, МРС-ЈС 9: Приходи из трансакција размјене и чланом 89. став (2) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике у Републици Српској. У периоду рада ове ревизије, проведена је контрола од стране Управе за индиректно опорезивање и извршено је зарачунавање обавезе за ПДВ на основу укупног броја регистрованих потрошача и процијењене просјечне потрошње, чиме су обавезе за ПДВ, а нарочито ненаплаћена потраживања по основу испоручене воде значајно већи у односу на исказано стање.

Уз финансијске извјештаје Центра за развој и унапређење села нису објелодањене информације везана за приходе, које су захтијеване параграфом 39 МРС-ЈС 9: Приходи из трансакција размјене, нити друге информације у складу са захтјевима МРС ЈС 1 – Презентација финансијских извјештаја, параграф 127.

Препоручујемо директору Центра за развој и унапређење села да обезбеди да се:

- **приходи исказују на основу вјеродостојних књиговодствених исправа (фактурирана реализација за одређени период), а да се процјене заснивају на подацима који произилазе искључиво из таквих књиговодствених исправа по принципу настанка пословног догађаја и у складу са пар. 27, МРС-ЈС: 1 – Презентација финансијских извјештаја.**
- **евидентирање прихода по основу накнаде за испоручену воду, за прикључак на водовод и за уградњу водомјера врши у складу са параграфом 19, МРС-ЈС: 9 Приходи из трансакција размјене и чланом 89. став (2) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике у Републици Српској.**

6.1.1.3. Примици за нефинансијску имовину

Примици за земљиште (301.878 КМ) се односе на примитке од продаје неизграђеног градског земљишта. Ови примиси су остварени значајно мање од планираних средстава (8% од планираних 3,9 милиона КМ) и евидентирају се на готовинској основи.

Примици од продаје сталне имовине намијењене продаји за 2016. годину су исказани у укупном износу од 324.729 КМ, у цјелости су евидентирани код Градске

управе и односе се на примитке од продаје: гаража у власништву Града (184.741 КМ), покретне имовине у ТБП Рамићи (139.988 КМ). Ови примици су остварени значајно мање од планираних средстава (32% од планираних 1 милион КМ) и евидентирају се на готовинској основи.

Примици од залиха материјала, учинака, робе у износу од 420.826 КМ на фонду 02, тј. као реализација у оквиру властитих средстава буџетских корисника, од чега код ЈУ СЦ „Борик“ 135.528 КМ, а код средњих школа (Пољопривредна и Угоститељска) укупно 285.298 КМ.

Примици по основу ПДВ исказани су у укупном износу од 1.332.633 КМ, од чега 1.170.776 КМ на фонду 01 и 161.857 КМ на фонду 02. Од наведеног износа код Градске управе су најзначајнији примици од излазног ПДВ-а по основу: кориштења паркинга простора (570.218 КМ), кориштења пословног простора без накнаде (222.528 КМ), закупа (162.001 КМ) и префактурисаних трошкова електричне енергије закупцима пословног простора (53.390 КМ). Примици по основу ПДВ-а код Центра за развој и унапређење села су исказани у износу од 33.502 КМ, а код ЈУ СЦ „Борик“ 91.096 КМ.

На фонду 02 је по основу излазног ПДВ-а који је наплаћен од купаца код Центра за развој и унапређење села исказано 60.940 КМ, а код ЈУ СЦ „Борик“ 33.499 КМ.

6.1.1.4. Примици од задуживања

Примици од задуживања су исказани у износу од 5.687.791 КМ. Односе се приливе кредитних средстава од Raiffeisen банке (3.000.000 КМ) и Unicredit банке (1.541.889 КМ), наплаћене кауције и гаранције за учешће у поступцима јавних набавки (477.680 КМ).

На фонду 05 исказани су примици од задуживања по основу реализације пројекта рехабилитације локалне инфраструктуре у јединицама локалне самоуправе погођених поплавама (668.222 КМ). Пројекат се реализује преко Јединице за координацију пољопривредних пројеката при Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске („Хитан пројекат опоравка од поплава“), а примици се евидентирају према Инструкцији Министарства финансија Републике Српске о рачуноводственом евидентирању хитног пројекта опоравка од поплава подкомпоненте 2б (рехабилитација локалне јавне инфраструктуре у општинама погођеним поплавама) од 03.11.2015. године.

Ради се о пројекту који се, по одлуци Скупштине Града („Службени гласник Града Бања Лука“. 9/15) за намјене: „Изградња моста у насељу Чесма“ и „Изградња и модернизација Ул. Вељка Млађеновића од Улице Ада до новог моста на Врбањи“. Укупно су одобрена средства од 1.110.000 СДР (прерачунато по важећем курсу у 2.783.207 КМ), а у 2016. години је реализовано 668.222 КМ на основу приспјелих фактура преко „Јединице за имплементацију пољопривредних пројеката“. Извођачи на овим пројектима су: „Козарапутеви“ (у 2016. години четири привремене ситуације на 308.677 КМ) и „Приједорпутеви“ (у 2016. години четири привремене ситуације од 359.545 КМ).

Као дио примитака од задуживања, поред приказаних примитака од зајмова узетих од банака (1.541.889 КМ – повлачење по уговорима из ранијег периода), исказан је и износ од 477.680 КМ примитака од осталог задуживања, који се односи на евидентирање уплата новчаних средстава од стране добављача за добро извршење послова приликом расписивања тендера, као и кауције у поступку продаје гаража, кауције за кабловску канализацију итд, у складу са инструкцијом

Министарства финансија. Поврат средстава по наведеном основу исказује се на позицији „Издаци по основу отплате осталих дугова“ (тачка 6.1.2.8).

6.1.2. Расходи и издаци

Расходи су исказани у износу од 87.891.870 КМ, а чине их текући буџетски расходи (фонд 01 – буџет у ужем смислу) у износу од 86.839.283 КМ, који су у односу на ребаланс остварени са 96%; расходи исказани на фонду 02 (из властитих прихода буџетских корисника) у укупном износу од 539.577 КМ и расходи фонда 03 (фонд грантова) у укупном износу од 184.950 КМ.

Према врсти расхода односе се на расходе: за лична примања, по основу коришћења роба и услуга, финансирања и друге финансијске трошкове, по основу субвенција, грантова и дознака на име социјалне заштите које се исплаћују из буџета Града.

Укупне издатке за 2016. годину чине исказани издаци за нефинансијску имовину (20.060.202 КМ) и издаци за отплату дугова (20.504.090 КМ).

6.1.2.1. Расходи за лична примања

Расходи за лична примања исказани су у износу од 36.242.789 КМ (фонд 01 и 02), чине их расходи за бруто плате (30.067.261 КМ) и расходи за бруто накнаде трошкова и осталих личних примања запослених (6.175.528 КМ). У односу на ребаланс буџета извршење за 2016. годину на расходима за лична примања је 98%.

Од укупно исказаног износа, на расходе за лична примања евидентиране код Градске управе се односи 21.648.766 КМ (бруто плате 18.117.076 КМ, бруто накнаде 3.531.690 КМ), а код буџетских корисника 14.594.023 КМ (од тога: бруто плате 11.950.185 КМ и бруто накнаде 2.643.838 КМ).

Градска управа је у оквиру расхода за основне плате исказала расходе за увећање плате за прековремени рад (16.978 КМ), за рад ноћу (158.202 КМ), за рад током празника (18.420 КМ) и по основу приправности (18.170 КМ) што није исправно класификовано па су расходи за увећање плате за прековремени рад, расходи за увећање плате за рад ноћу, расходи за увећање плате за рад током празника и расходи за увећање плате за по основу приправности исказани мање за споменуте износе, а расходи за основну плату исказани више за 211.769 КМ.

У бруто платама контролисаних буџетских корисника садржане су и бруто плате Центра за социјални рад (2,23 милиона КМ) за који је проведена појединачна ревизија за 2016. годину (РВ054-17).

У ЈУ Центар за предшколско васпитање и образовање исказани су расходи за лична примања у износу од 7.356.174 КМ. У тој јавној установи се у току ревидиране године при обрачуна плата и накнада примјењивао Појединачни колективни уговор за запослене у ЈУ „Центар за предшколско васпитање и образовање“ Бања Лука од 24.04.2008. године који није усклађен са Посебним колективним уговором за запослене у области просвјете и културе Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број: 70/16), нити са претходно важећим посебним колективним уговором из 2014. године. У процедури је усаглашавање новог појединачног колективног уговора, чији приједлог је у складу са одредбама важећег Посебног колективног уговора за запослене у области просвјете и културе Републике Српске. У току 2016. године Управни одбор ЈУ Центар за предшколско васпитање и образовање је донио и Правилник о раду, што није у складу са чл. 3. став (2) Закона о раду (“Службени гласник Републике

Српске, бр. 1/16), с обзиром на то да је у установи на снази и у примјени био и појединачни колективни уговор. Осим тога, у појединачним одлукама које су доношене или примјењиване током ревидиране године (одлуке о исплати јубиларне награде, одлука о исплати регреса, одлука о утврђивању најниже цијене рада у установи) у основи за њихово доношење позива се на неважећи Посебан колективни уговор за запослене у области образовања, науке и културе или на Општи колективни уговор који су моменту доношења одлука били ван снаге. Све наведено упућује на значајан ризик по усклађеност са прописима, као евентуалне спорове из радног односа. Испоручилац рачуноводственог софтвера (лице које одржава тај програм) је почетком јануара 2017. године блокирао приступне шифре рачуноводственом програму и бази података, тако да се у Центру за предшколско васпитање и образовање није могао вршити унос у помоћне евиденције, нити приступ електронски архивираним подацима за 2016. годину и раније. У том смислу, ревизија није могла остварити увид у обрачунске листе по запосленим. Завршна књижења су извршена ручним уносом и директно у ГКТ.

За реализацију „Програма припреме дјецe у години пред полазак у школу“ додатно је ангажовано 15 лица са евиденције незапослених из Завода за запошљавање. Са ангажованим лицима су закључени уговори о дјелу, иако је посао по којима су ангажовани у дјелокругу рада послодавца, па исто није у складу са чланом 205 Закона о раду. Међутим, ЈУ Центар за предшколско васпитање и образовање је поступио по писаној инструкцији Министарства просвјете и културе (задужен је за реализацију овог програма) од 10.2.2016. године, у којој се наводи да је за овај програм потребно да се ангажују лица са евиденције Завода за запошљавање, те да се обрачун накнада за ангажоване васпитаче врши на основу уговора о дјелу. По наведеном програму, с обзиром на већи број група, Центар за предшколско васпитање и образовање није могао обезбједити довољан број васпитача са евиденције Завода за запошљавање, па је извршено ангажовање 6 лица из реда запослених. Радницима је издато рјешење којим се одређује прековремени рад у трајању од 50 часова мјесечно у периоду од 3 мјесеца. Накнада је утврђена у фиксном износу Одлуком директора о исплати накнаде радницима који непосредно учествују у реализацији Програма у години пред полазак у школу. Наведени начин плаћања одступа од одредаба Појединачног колективног уговора који је у том периоду био у примјени.

Препоручујемо директору ЈУ Центра за предшколско васпитање и образовање да иницира код ресорно надлежног Министарства просвјете и културе Републике Српске да се, за потребе организације Програма предшколског васпитања и образовања за дјецу у години пред полазак у школу, преиспита ангажовање лица по уговору о дјелу, с обзиром на то да околности не одговарају законским ограничењима за ангажовање лица по уговору о дјелу, као и да се дефинише поступање у случају недовољног броја лица које је потребно ангажовати из реда незапослених из евиденције Завода за запошљавање за провођење споменутог програма.

6.1.2.2. Расходи по основу коришћења роба и услуга

Расходи по основу коришћења роба и услуга за 2016. годину су исказани у укупном износу од 24.312.656 КМ, што је 90% од ребалансом буџета планираних средстава. Ова група расхода обухвата расходе: за закуп, по основу утрошка енергије, комуналних, комуникационих и транспортних услуга, за режијски материјал и материјал за посебне намјене, за текуће одржавање, за путовања и смјештај, гориво, стручне услуге, услуге одржавања јавних услуга, као и друге непоменуте

расходе неопходне за редовно пословање буџетских корисника и функционисање Града.

Расходи по основу закупа исказани су у износу од 492.079 КМ, од чега код Градске управе 213.315 КМ и код буџетских корисника 278.764 КМ. У оквиру Фонда 01 расходи по основу закупа исказани су у износу од 470.688 КМ и за 5% су нижи у односу на ребалансом буџета одобрена средства.

Чине их расходи за закуп: пословних објеката и простора (261.442 КМ), осталих грађевинских објеката (77.577 КМ), специјалне опреме (96.240 КМ), осталих постројења и опреме (19.850 КМ), стамбених објеката (2.554 КМ), те расходи по основу осталог закупа (13.025 КМ).

Градска управа има расходе за закуп: објеката за потребе мјесних заједница, просторија за одржавање вјенчања у Музеју савремене умјетности, покретних тоалет-кабина на подручју града, простора-учионица за потребе појединих средњих школа итд. Буџетски корисници којима су на коришћење додијељени пословни простори Града, имају обавезу плаћања пореза на додату вриједност, што се исказује као расходи закупа.

Расходи по основу закупа у ЈУ СЦ „Борик“ исказани су у износу од 78.673 КМ, а односе се на закуп пословног простора (производна хала са пратећим просторијама) који се користи као куглана. Уговорена мјесечна закупнина за 2016. годину је 6.913 КМ (са ПДВ-ом), а текући трошкови (утрошак воде, електричне енергије, одвоз смећа, текуће одржавање) обавеза су закупца.

Расходи по основу утрошка енергије, комуналних, комуникационих и транспортних услуга су исказани у укупном износу од 3.216.812 КМ, а ова група расхода обухвата: расходе за електричну енергију, централно гријање, набавку различитих врста огрјева, услуге водовода и канализације, одвоза смећа и друге комуналне услуге, трошкове за фиксне и мобилне телефоне, поштанске услуге и интернет, РТВ претплату, услуге обезбјеђења објеката и друго.

Расходи за комуникационе услуге исказани су у износу од 770.008 КМ, од чега се 60% односи на услуге коришћења фиксних (327.808 КМ) и мобилних телефона (136.064 КМ).

Расходи за материјал за посебне намјене исказани су у износу од 1.915.201 КМ, а извршење буџета (1.884.503 КМ на фонду 01) у односу на ребалансом одобрена средства је 90%. Расходи за материјал за посебне намјене Градске управе су 460.172 КМ и укупно код свих осталих буџетских корисника 1.455.029 КМ.

Код Градске управе, материјал за посебне намјене највећим дијелом се односи на набавку индустријске соли за зимско одржавање путева и материјал за потребе ватрогасне службе и цивилне заштите, те различите друге расходе у мањем обиму (вијенци, цвијеће и сл). У структури код буџетских корисника, ови расходи се односе на: остали материјал за посебне намјене (1.246.625 КМ), остали материјал за образовање, науку, културу и спорт (79.222 КМ), материјал за потребе образовног процеса (65.150 КМ) и материјал за научне и културна активности и манифестације (32.293 КМ).

У ЈУ Центар за предшколско образовање и васпитање су расходи за материјал за посебне намјене исказани у износу од 1.181.325 КМ, од чега се 1.108.219 КМ односи на набавку прехрамбених производа и робе широке потрошње, 25.476 КМ на играчке и 43.334 КМ за дидактички материјал за ревидирану годину.

Туристичка организација Града Бања Луке је у оквиру расхода за материјал за посебне намјене исказала износ од 96.696 КМ, при чему 88.328 КМ из прикупљених средстава по основу боравишне таксе. Међутим, износ од најмање 35.882 КМ су расходи погрешно класификовани као расходи за материјал за посебне намјене, а у корист других врста расхода (потцијењени су: расходи за закуп (8.215 КМ), расходи за стручне услуге (5.748 КМ) и остали непоменути расходи (21.919 КМ).

Расходи за текуће одржавање исказани су у укупном износу од 3.924.003 КМ (од тога 3.780.946 КМ на фонду 01). Извршење у односу на ребаланс је 92%, док је у односу на претходну годину више за 65%. Чине их расходи за стручне услуге Градске управе (3.601.493 КМ) и расходи за стручне услуге осталих буџетских корисника (322.510 КМ).

Код Градске управе значајни су расходи за текуће одржавање: локалних и некатегорисаних путева; асфалтних и макадамских саобраћајница; јавне расвјете и семафора; хоризонталне и вертикалне саобраћајне сигнализације; комуналне опреме; комуникационе опреме; опреме паркинг-простора; мостова и пропуста; укључујући хитне интервенције на јавним површинама и текуће одржавање зграда, превозних средстава, канцеларијске, рачунарске заштитне, раскладне и друге опреме.

Од расхода исказаних код буџетских корисника највећи дио се односи на расходе за одржавање: осталих грађевинских објеката (103.194 КМ), зграда (94.565 КМ), превозних средстава (44.798 КМ) и остале услуге и материјал за текуће поправке и одржавање (47.286 КМ).

Расходи за одржавање возила (услуге и материјал) у износу најмање 12.100 КМ, куповина алата у износу од 5.460 КМ и расходи за електроматеријал у вриједности од најмање 10.136 КМ у Центру за развој и унапређење села су реализовани без претходног провођења процедуре набавки. Набавка ручног алата није евидентирана у складу са чланом 10. став (13) интерног Правилника о рачуноводственим политикама Центра од 1.3.2013. године.

Расходи по основу путовања и смјештаја исказани су у износу од 340.312 КМ (325.167 КМ - фонд 01, 14.310 КМ - фонд 02). На овој позицији су ребалансом планирана средства у износу од 428.750 КМ, док су првобитним буџетом иста утврђена у износу од 422.750 КМ. Извршење буџета у односу на план износи 76%.

Чине их расходи по основу путовања и смјештаја у земљи (46.708 КМ) и иностранству (79.306 КМ), те расходи по основу утрошка горива (199.153 КМ). Од исказаног укупног износа на Градску управу се односи 165.663 КМ, при чему је: утрошак горива - 114.123 КМ; дневнице и смјештај на службеном путу у земљи – 5.861 КМ; дневнице, смјештај и други трошкови службеног пута у иностранству – 24.304 КМ и дневнице ГИК – 21.375 КМ). Од износа исказаног код буџетских корисника (174.649 КМ) највећи дио се односи на расходе по основу: утрошка горива (74.454 КМ), дневнице, смјештај и други трошкови службених путовања у земљи (20.463 КМ), дневнице смјештај и други трошкови за службена путовања у иностранству (56.562 КМ) и на остале расходе по основу утрошка горива (23.170 КМ).

Расходи за стручне услуге исказани су у укупном износу од 2.241.939 КМ, а њихово извршење у односу на ребаланс буџета је 71%. Чине их расходи за стручне услуге Градске управе (1.432.594 КМ) и расходи за стручне услуге осталих буџетских корисника (809.345 КМ).

Стручне услуге код Градске управе обухватају: расходе за осигурање (имовине, запослених, возила), услуге платног промета, услуге објављивања огласа, геодетско-катастарске услуге, услуге ЗИБЛ-а, услуге штампања, услуге одржавања рачунарских програма, одржавање лиценци, услуге вјештачења, адвокатске и друге правне услуге, израде елабората и пројеката, услуге противградне заштите и различите друге врсте стручних услуга.

Код буџетских корисника су најзначајније услуге исплате-поште код Центра за социјални рад, те услуге осигурања, адвокатске и друге услуге које се евидентирају на овој групи расхода.

У ЈУ КЦ „Бански двор“ су исказани расходи за стручне услуге у укупном износу од 114.555 КМ, од чега се на фонд 01 односи 109.876 КМ, па је извршење 119% у односу на ребаланс буџета. Прекорачење је покривено реалокацијом на основу рјешења директора. Одступања од примјене Закона о јавним набавкама обрзложена су под тачком 4.

Расходи за стручне услуге у Центру за развој и унапређење села су исказане у износу од 51.167 КМ, од чега на фонду 01 износ од 37.192 КМ. Извршење је 109% у односу на ребаланс буџета, док је у односу на претходну годину више за 30%. Прекорачење је покривено реалокацијом.

Туристичка организација Града Бања Луке (ТОБЛ) је расходе за стручне услуге исказала у износу од 90.727 КМ, од чега из средстава буџета 47.045 КМ (фонд 01), а из властитих прихода (фонд 02) у износу од 43.682 КМ. У оквиру фонда 01 је такође исказана и реализација боравишне таксе у 2016. години у износу од 34.584 КМ. Извршење буџета на поменутој позицији је 178% у односу на ребалансом одобрена средства. Прекорачење је покривено реалокацијама по рјешењу градоначелника и рјешењима директора ТОБЛ.

Расходи за стручне услуге из властитих прихода ТОБЛ-а се највећим дијелом односе на послове израде, истицања, монтаже и демонтаже натписа на свијетлећим рекламним тијелима на стубовима јавне расвјете у граду. За наведене услуге кориштен је уговор од 4.12.2014. године који је закључен наконведеног конкурентског поступка. Чланом 5 предметног уговора је дефинисано да се закључује на одређено вријеме, до износа извршених услуга, односно до висине прихваћене понуде 48.600 КМ. По наведеном уговору реализовано је најмање 106.463 КМ (16.182 КМ у 2014., 49.570 КМ у 2015. и 40.711 КМ у 2016. години), што није у складу са Законом о јавним набавкама, а износ од најмање 57.863 КМ није обухваћен уговором. Поред тога, у ТОБЛ су у оквиру расхода за остале услуге информисања за 2016. годину признати расходи за услуге које се односе на 2015. годину, у износу најмање од 2.250 КМ, чиме су прецијењени расходи ревидиране године у корист финансијског резултата ранијих година за наведени износ.

ТОБЛ је 23.5.2016. године закључила уговор за консултантске услуге за припрему организације за сертификацијски *audit* према захтјевима ISO 9001:2008 за подручје примјене: Развој, очување и заштита туристичких вриједности на територији Бања Луке. Укупна уговорена вриједност је 10.000 КМ (са ПДВ-ом). Уговор је закључен без проведене поцедуре набавке. Расходи су погрешно евидентирани као расходи за трошкове одржавања лиценци, чиме су подцијењени расходи за савјетодавне услуге исказани мање за наведени износ, што није у складу са чланом 89. став 8. Правилника о буџетским класификацијама, садржини рачуна и примјени контног плана за кориснике прихода буџета Републике, општина, градова и фондова.

Расходи за услуге одржавања јавних површина и заштите животне средине исказани су у износу од 9.160.037 КМ, што је 97% у односу на ребалансом

буџета одобрена средства, од тога код Градске управе (8.400.882 KM) и код Центра за развој и унапређење села (759.155 KM). У Градској управи су најзначајнији расходи за услуге одржавања јавних зелених површина (1.540.507 KM), услуге чишћења јавних површина (3.314.212 KM), утрошак електричне енергије за јавну расвјету и семафоре (1.548.144 KM) и услуге зимске службе (1.131.067 KM). Извршење је 96% у односу на ребаланс и на бази Програма заједничке комуналне потрошње за 2016. годину који је усвојила Скупштина Града. Услуге су вршила предузећа са којима Град има закључене оквирне споразуме и/или уговоре.

У Центру за развој и унапређење села расходи за услуге одржавања јавних површина и заштиту животне средине су исказани у износу од 759.155 KM, од чега је 753.810 KM на фонду 01, те је извршење буџета 109% у односу на ребаланс. Прекорачење планиране позиције је покривено реалокацијом средстава. Исказане расходе чине расходи по основу утрошка електричне расвјете на јавним површинама (641.260 KM) и расходи по основу утрошка воде на јавним површинама (117.895 KM). Центар за развој и унапређење села је са ЗП „Електрокрајина“ а.д. Бања Лука закључио посебан уговор о снабдијевању електричном енергијом за сваки од 23 мјерна мјеста јавне расвјете у приградским насељима. Уз испостављене рачуне за електричну енергију, у Центру нема доказа да се врши верификација и обрада документације прије књиговодственог евидентирања. Осим текуће потрошње електричне енергије за јавну расвјету, Центар за развој и унапређење села има евидентиране неизмирене обавезе према добављачу „Електрокрајина“ а.д. у износу 444.028 KM и издатке за отплату дуга у ревидираној години по основу споразума о репрограму у износу од 104.477 KM (детаљније о неусклађености евиденција Центра и ГКТ под тачком 6.3.2.2).

Евидентирани износ по основу утрошка воде (117.895 KM) се односи на испоруку воде и одвођење отпадних вода, које Центру за развој и унапређење села фактурише Водовод а.д. Бања Лука (по уговору од 19.4.2013. године). Обрачун испоручене воде за пиће и испуштене загађене воде у јавну канализацију врши се по цјеновнику „Водовода“ а.д. Бања Лука, на који сагласност даје Скупштина Града.

Како је презентовано у извјештајима Центра за развој и унапређење села, „Водовод“ а.д. Бања Лука је по основу утрошка воде у 2016. години фактурисао износ од 117.895 KM, док је Центар од крајњих корисника за утрошену воду исказао приход од 31.799 KM. Град не субвенционира насталу разлику у цијени, нити Центар за развој и унапређење села исказује разлику у цијени (губитак) по овом основу. Неправилности везане за признавање прихода/потраживања, наплату и евидентирање детаљније су образложене под тачком 3. овог извјештаја.

Остали непоменути расходи исказани су у износу од 3.008.655 KM, од чега 2.793.675 KM на фонду 01, а 70.985 KM на фонду 02 и 143.995 KM на фонду 03. Извршење је 82% од ребалансом одобрених средстава. Остали непоменути расходи Градске управе износе 2.323.591 KM, а код буџетских корисника укупно 685.064 KM.

У Градској управи, остали непоменути расходи односе се на: бруто накнаде скупштинским одборницима (534.120 KM), бруто накнаде члановима градске изборне комисије укључујући накнаде за изборе и за референдум (564.543 KM), накнаде за мртвозорство (100.709 KM), поврате и прекњижавања погрешно и више уплаћених јавних прихода (276.929 KM), порезе и доприносе на терет послодавца (121.372 KM), затим исплате по судским рјешењима, по основу уговора о дјелу, трошкови за репрезентацију, организацију пријема и манифестација (Дан Града, Слава), вансудска поравнања, стручно усавршавање запослених укључујући

котизације и стручне испите, затим чланарине у Савезу општина и градова, систему цивилне заштите и др.

Код Туристичке организације Града Бања Луке остали непоменути расходи су исказани у износу од 125.648 КМ, од чега на фонду 01 је износ 115.173 КМ, у оквиру којег је реализација боравишне таксе у 2016. години од 39.521 КМ. Ребалансом буџета утврђена средства на поменутој позицији износе 83.800 КМ, па је извршење 137% у односу на ребаланс буџета, што је покривено реалокацијама.

Осим тога, због погрешне класификације (образложено код „Расхода за материјал за посебне намјене“) остали непоменути расходи су подцијењени за најмање 21.919 КМ.

ТОБЛ нема интерни акт којим се уређују права коришћења репрезентације. Набавка угоститељских услуга у најмањем износу од 15.792 КМ, као и набавка поклона у износу 5.013 КМ је извршена без проведених процедура набавки. Поједини рачуни нису формално исправни (не садржи информацију о: количини, јединичној цијени и називу артикла). Ревизији није документовано да још неко, осим директора, врши провјеру и праћење рачуна; изостала је контрола „два потписа“. ТОБЛ је на основу Одлука директора о врсти и висини награда и накнада на манифестацијама, исплатио награђеним, судијама и осталим учесницима манифестације „Љето на Врбасу“ износ од 6.972 КМ. Исплате такмичарима, приликом организације манифестације „Љето на Врбасу“ у најмањем износу од 4.000 КМ су евидентирани на готовинској основи, што није у складу са чланом 84. став (2) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике у Републици Српској. Исплате готовим новцем награда и накнада не испуњавају одредбе које су дефинисане чланом 3. Уредбе о условима и начину плаћања готовим новцем („Службени гласник Републике Српске“, бр. 86/12 и 10/14). Одлуком је између осталог дефинисано да се учесницима/судијама који долазе изван Бања Луке признају путни трошкови (у висини предочене путне карте или у новчаном износу који је адекватан броју пређених километара), али су исплате извршене из благајне без документовања насталог трошка. Благајнички дневник нема потпис лица које је контролисао, као ни печат установе. Благајнички налог нема овјера од стране лица које је контролисало уплату/исплату и које је исту одобрило.

Препоручујемо директору Туристичке организације Града Бања Лука, да обезбиједи да се плаћање готовим новцем врши у намјене дефинисане чланом 3. Уредбе о условима и начину плаћања готовим новцем и да се успоставе интерни контролни поступци који обезбјеђују да су све уплате и исплате из благајне документоване, одобрене и контролисане.

6.1.2.3. Расходи финансирања и други финансијски трошкови

Расходи финансирања Града за период 1.1 – 31.12.2016. године исказани су у износу од 6.602.395 КМ, а чине их: расходи по основу камата на примљене зајмове у земљи од 6.455.877 КМ, трошкови сервисирања примљених зајмова (69.079 КМ) и расходи по основу затезних камата (77.439 КМ).

Расходи по основу камата на примљене зајмове у земљи износе 6.455.877 КМ, евидентирани су код Градске управе и чине их расходи по основу камата на зајмове примљене од ентитета (ино-кредити) у износу од 395.688 КМ и од банака у земљи у износу од 6.060.189 КМ. Извршење је 98% у односу на одобрени ребаланс буџета. Камате се евидентирају на основу ануитетних планова, обавјештења које достављају банке, као и на основу обавјештења Министарства финансија.

Трошкови сервисирања примљених зајмова у износу од 69.079 КМ евидентирани су код Градске управе, а односе се на трошкове провизије за сервисирање зајмова (25.426 КМ) и интеркаларне камате (43.653 КМ). У односу на одобрени ребаланс буџета, извршење је 92%.

Затезне камате, исказане у износу од 76.391 КМ, у односу на ребаланс буџета су остварене са 126%. Највећи дио од 55.490 КМ се односи на евидентирание затезне камате за неблаговремено измирене порезе и доприносе на лична примања за период 2012 - 2015. године, према рјешењу Пореске управе Републике Српске, од 31.05.2016. године. Осим тога, евидентирание су затезне камате по фактурама добављача („Електрокрајина“, „Поште Српске“ и други) због кашњења у плаћању.

6.1.2.4. Субвенције

Субвенције за 2016. годину су исказане у износу од 1.847.757 КМ, што је, у односу на ребаланс буџета од 1.904.513 КМ, извршење од 97%.

Субвенције исказане у финансијским извјештајима се односе на субвенције одобрене за: запошљавање нових радника и самозапошљавање у производним, занатским и услужним дјелатностима (802.789 КМ), за привођење земљишта култури (326.164 КМ), за пољопривредне пројекте (705.912 КМ) и остало у износу од 12.893 КМ (камате за предузетничке кредите).

Субвенције из намјенских средства од промјене намјене земљишта из пољопривредне у непољопривредне сврхе, тзв. субвенције за привођење земљишта култури (326.164 КМ) - На основу чл. 35. Закона о пољопривредном земљишту и Програма кориштења средстава за 2016. годину којег доноси Скупштина Града, градоначелник је донио Правилник о расподјели средстава прикупљених од накнаде за претварање пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе („Службени гласник Града Бањалука, бр: 8/16 и 20/16), којим су, између осталог, дефинисани критеријуми за бодовање, по основу којих ће се сачињавати коначна ранг листа пројеката и процедура додјеле средстава. Јавни оглас за додјелу средстава прикупљених од накнаде за претварање пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе у 2016. години, објављен је 16.3.2016. године у дневном листу „Глас Српске“ и на интернет страници Града. Према записнику комисије, достављена су 163 пројекта од чега су 134 пројекта испунила услове дефинисане јавним огласом, а 29 пројеката није испунило услове. Извршено је бодовање, рангирање и дат је приједлог расподјеле средстава којег је градоначелник прихватио и 5.8.2016. године донио Одлуку о додјели средстава на укупан износ предвиђених средстава од 324.355 КМ. Накнадно је донесена Одлука о допуни Одлуке о додјели средстава, којом је додат један корисник средстава на износ од 1.808 КМ, тако да је укупан износ додијељених средстава повећан на 326.164 КМ, што је покривено реалокацијом средстава.

Скупштина Града је прихватила Информацију о реализацији програма кориштења средстава од накнада за претварање пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе за 2016 годину, на 8. сједници која је одржана 15.3.2017. године.

Субвенције нефинансијским субјектима у области пољопривреде, водопривреде и шумарства код Центра за развој и унапређење села (705.912 КМ) - Реализована подстицајна средства за развој пољопривреде на подручју Града Бања Лука у 2016. години износе укупно 655.050 КМ, од чега се на биљну производњу односи 94.744 КМ, на анималну производњу 279.843 КМ, улагања у пољопривредну механизацију 246.829 КМ и за правна лица 33.633 КМ. Осим тога додијељено је

16.650 KM премија за јунице и 34.212 KM премија за пчелиња друштва, што укупно чини 705.912 KM од планираних 750.000 KM за ове намјене, тј. извршење од 94%.

У поступку додјеле подстицајних средстава која су намијењена развоју пољопривредне производње, Центар за развој и унапређење села (у даљем тексту: ЦРУСБЛ) примјењује Правилник о условима и начину остваривања подстицајних средстава за развој пољопривредне производње који је 11.12.2015. донио Управни одбор (УО) ЦРУСБЛ и за који је прибављена сагласност Скупштине Града (закључак од 3.3.2016. године). Јавни позив је објављен 8.3.2016. године и био је отворен 30 дана. Директор ЦРУСБЛ је именовано Комисију за додјелу подстицајних средстава за развој пољопривредне производње, од шест чланова из реда запослених у ЦРУСБЛ. Комисија је 10.6.2016. године доставила бодовну листу кандидата за подстицајна средства по врстама пројекта. Листа кандидата који су одбијени садржи 17 лица за 19 пројеката. Свим одбијеним кандидатима достављено је појединачно образложење. УО ЦРУСБЛ је 13.6.2016. године донио Одлуку о усвајању приједлога комисије, односно прихватању бодовне листе кандидата за додјелу подстицајних средстава за развој пољопривредне производње на подручју Града Бања Лука за 2016. годину.

Контролу намјенског коришћења вршила је надлежна инспекција Града, а о исходу извршеног инспекцијског надзора над корисницима подстицаја у пољопривреди за 2016. годину пољопривредни инспектор из Одјељења за инспекцијске послове Града је сачинио информацију/записник (од 10.4.2017.), гдје је наведено да су сви контролисани субјекти остварили и реализовали подстицајна средства у складу са условима прописаним у правилнику.

Субвенције су исплаћене до 31.12.2016. године, а износ неутрошених средстава за 2016. годину (од 44.000 KM) уврштен је у ребаланс за 2017. годину.

Субвенције за запошљавање нових радника и самозапошљавање у производним, занатским и услужним дјелатностима (802.788 KM) - основ за додјелу ових субвенција је Правилник о условима и начину остваривања субвенција за запошљавање нових радника и самозапошљавање у производним, занатским и услужним дјелатностима („Службени гласник Града Бањалука“, бр: 14/15 и 7/16) којег доноси Скупштина Града. Јавни позив за додјелу ових субвенција за 2016. годину је расписан 20.5.2016., а рок за подношење пријава је био 30 дана од дана објављивања. Комисија за оцјењивање захтјева је на сједници одржаној 30.8.2016. године утврдила Приједлог за додјелу субвенција за запошљавање нових радника и самозапошљавање у производним, занатским и услужним дјелатностима за 2016. годину. Утврђено је да 64 апликанта нису задовољили услове из јавног позива и тако нису остварили право на субвенцију, а преосталих 157 захтјева (који испуњавају услове) је рангирано по броју остварених бодова и сачињен је приједлог за додјелу одређеног износа средстава за сваку субвенцију појединачно. У оквиру расположивих средстава, Комисија је утврдила да је право на субвенцију остварило 109 субјеката (69 послодаваца и 40 незапослених лица).

Субвенције за ново запошљавање планиране су у износу од 600.000 KM, а према Одлуци о додјели субвенција остварене су у износу од 598.500 KM, од тога, по дјелатностима:

- За ново запошљавање у производној дјелатности (планирано 300.000 KM), приједлогом комисије износ од 299.000 KM распоређено на 26 послодаваца чији захтјеви су били комплетни и који су испуњавали услове.

- У оквиру занатске дјелатности (планирано 180.000 КМ) субвенције су одобрене за свих 20 послодаваца који су испуњавали услове у укупном износу од 150.500 КМ, па је престало 29.500 КМ нераспоређених средстава.
- За трговинску дјелатност планирано је 60.000 КМ, а субвенције су одобрене за 8 послодаваца у укупном износу од 58.000 КМ.
- За субвенције у услужној дјелатности (гдје је пристигло највише захтјева) комисија је преусмјерила преостала/нераспоређена средства из производне, занатске и трговинске дјелатности (укупно 32.500 КМ), те је уз планираних 58.500 КМ распоређено укупно 91.000 КМ на 15 послодаваца.

Потребно је прецизније дефинисати под којим условима комисија може преиначити првобитни план, односно извршити прерасподјелу средстава која су планирана за једну групу дјелатности и усмјерити их за другу групу дјелатности.

Субвенције за самозапошљавање (планирано 200.000 КМ) распоређене су по дјелатностима на сљедећи начин: производна дјелатност - укупно 76.000 КМ за 16 лица; занатска дјелатност – укупно 70.000 КМ на 14 лица; дјелатност старих и умјетничких заната – 7.000 КМ за једно лице; трговинска дјелатност – 19.000 КМ за четири лица и услужна дјелатност – укупно 28.000 КМ за 5 лица. С обзиром да је једно лице непосредно након потписивања уговора одустало од субвенције, комисија је 7.9.2016. године поднијела Измјене у Приједлогу за додјелу субвенција за запошљавање и самозапошљавање (средстава додијељена лицу којем првобитно нису била одобрена због недостатка средстава, у износу 5.000 КМ).

Одјељење за привреду води евиденцију о свим пристиглим, одобреним и одбаченим захтјевима, по апликантима и по врсти субвенције. Одјељење за привреду, такође, води помоћну евиденцију свих потписаних уговора и измирења обавеза (по траншама) за сваки уговор. Инспекцијски органи нису вршили надзор, а дио редовне контроле је вршило Одјељење за привреду при исплатама 2. и 3. транше (у складу с правилником), кроз контролу запослених радника за које су додијељене субвенције (Извјештај Пореске управе РС о броју запослених) и контролу измиренних обавеза (увјерење Пореске управе о измиренем порезима и споредним пореским давањима и осталим накнадама које су у надлежности ПУ РС; а за оне који су обвезници ПДВ-а и увјерење из УИО БиХ о измиренем обавезама по основу индиректних пореза).

До 31.12.2016. године на име субвенција за запошљавање и самозапошљавање из 2016. године исплаћена је прва транша у износу од 423.350 КМ (од додијељених 798.500 КМ), док су преостале двије транше плаћане током 2017. године, у складу са Правилником о условима и начину остваривања субвенција за запошљавање нових радника и самозапошљавање у производним, занатским и услужним дјелатностима.

Међутим, податке о обавезама, тј. неисплаћеним средствима по основу закључених уговора о субвенцијама за 2016. годину (2. и 3. транша) нису са 31.12.2016. године достављени из Одјељења за привреду у Одјељење за финансије како би се исти евидентирали сходно одредбама Правилника о рачуноводству и рачуноводственим политикама и МРС-ЈС 19: Резервисања, потенцијална имовина и потенцијалне обавезе.

На тај начин се не исказује у потпуности тачно извршење буџета за субвенције, с обзиром на то да се субвенције чије се плаћање протеже на двије или више година исказује на готовинском принципу, а не на обрачунском (по исплати, а не по закљученом уговору). У том смислу су обавезе (на конту 227311 – Краткорочна резервисања) и обрачунски расходи (за резервисања по основу обавеза) на

31.12.2016. године подцијењене за најмање 375.150 КМ, што није у складу са чл. 79, ставови (2) и (3) Правилника о буџетским класификацијама, садржини рачуна и примјени контног плана за кориснике прихода буџета (аналогно: чл. 82. новог Правилника). Имајући у виду да су ове субвенције условне (тј. постоји могућност да кориснику субвенције не буде исплаћена друга и наредне транше) потребно је да Одјељење за привреду и Одјељење за финансије успоставе комуникацију у погледу евидентирања свих плаћања и свих разлика које евентуално могу настати у односу на почетно потписани уговор.

Када измирење обавеза по основу којих је извршено резервисање постане извјесно, њихов износ се књиговодствено исказује на одговарајућим контима расхода и издатака и стварних обавеза уз истовремено искњижавање резервисања у корист обрачунских прихода (од укидања резервисања). Уколико по основу резервисања неће доћи до одлива буџетских средстава, вршиће се њихово укидање у корист обрачунских прихода (7713) – како је предвиђено у члану 82. (новог) Правилника о буџетским класификацијама, садржини рачуна и примјени контног плана за буџетске кориснике.

Препоручујемо градоначелнику да омогући да се:

- **рачуноводствено евидентирање субвенција чије исплате се протежу на двије или више фискалних година врши у складу са чланом 82. (новог) Правилника о буџетским класификацијама, садржини рачуна и примјени контног плана за буџетске кориснике и захтјева МРС-ЈС 19: Резервисања, потенцијалне обавезе и потенцијална средства, а на бази ажурних информација које Одјељењу за финансије доставља одјељење ресорно надлежно за субвенције.**

Препоручујемо да се проведе препорука интерне ревизије из извјештаја ИРВ03-17 од 24.10.2017. године које се односе на:

- достављање информације Одјељењу за финансије о преосталим обавезама и разграничењима;
- успоставу адекватних контролних поступака у погледу надзора над корисницима средстава за субвенције запошљавања и samozapoшљавања;
- евидентирање мјеница у ванбилансној евиденцији Града Бања Лука, као и њихово пописивање.

Субвенције код Градске развојне агенције реализује се Програм субвенција за дио камате на кредите Гарантног фонда Градске развојне агенције (из 2013. године), као директне финансијске помоћи предузетницима на територији Града с циљем отварања нових радних мјеста или очувања постојећих. Износ субвенције на дио камате је 50% од камате утврђене уговором са банком (гдје је Градска развојна агенција издала гаранцију путем Гарантног фонда). Укупно је током 2016. године исплаћено 12.893 КМ по основу 18 уговора о кредиту, што је 43% од планираних 30.000 КМ за ове намјене код Градске развојне агенције. Услов за признавање 50% камате је уредна отплата (за претходну годину).

6.1.2.5. Грантови

Грантови су планирани ребалансом буџета у износу од 5.326.150 КМ, док је њихово укупно извршење за 2016. годину 4.757.373 КМ, односно 89%. Најзначајнији (по износу) у ревидираној години су: текући грант у области спорта – спортским организацијама на подручју Града (укупно 1.189.308 КМ), текући грант Олимпијском базену (885.000 КМ), текући грант ЈЗУ „Дом здравља“ (837.219 КМ), текући грант борацким организацијама (447.828 КМ), текући грант политичким партијама

(367.078 КМ), текући грант за културу, омладину и удружења грађана (појединачно за: аматеризам, издаваштво, организацију манифестација, удружења, пројектне активности, библиотеке и музеје) укупно 614.273 КМ, текући грант удружењима националних мањина (145.314 КМ), текући грант за удружења из области образовања (111.366 КМ), те остали текући и мањи капитални грантови – омладинским организацијама, непрофитним субјектима, намјенски за изградњу спомен обиљежја итд. (укупно: 444.549 КМ).

Текући грант Олимпијском базену је планиран у износу од 910.000 КМ, а исказано је извршење од 885.000 КМ, што је 97% од ребаланса. Олимпијским базеном на основу Одлуке од 26.06.2009 („Службени гласник Града Бања Лука“, бр. 18/09) и закључених уговора управља д.о.о. „Аквапа“ Бањалука (посебна ревизија РВ064-17).

Текући грант политичким партијама (367.078 КМ), планиран је у износу од 398.800 КМ што је извршење од 92%. Основ за исплату ових грантова је Закон о финансирању политичких странака из буџета Републике, града и општине („Службени гласник Републике Српске“, бр. 65/08). Средства за финансирање политичких странака и одборника према Одлуци о финансирању политичких странака и клубова одборника из буџета Града Бања Лука, утврђују у износу од 0,22% укупних буџетских прихода из претходне године (за рад политичких странака), односно 0,09% укупних буџетских прихода из претходне године за рад клубова одборника у Скупштини Града. Укупан износ се дијели са бројем одборника и са 12 мјесеци, тако да се добије припадајући износ за покриће трошкова по одборнику мјесечно. Расподјела се врши на основу појединачних одлука о трошењу средстава потписаних од стране предсједника клубова одборника (односно одборника који је за то овлаштен), а према одредбама Одлуке о начину, критеријумима и условима за расподјелу средстава за рад клубова одборника и одборника који немају клубове у Скупштини Града.

Крајем 2016. године усвојена је нова одлука која се односи на начин финансирања политичких странака из буџета Града и начин, критеријуме и услове за расподјелу средстава за рад клубова одборника и одборника који нису у саставу клубова одборника у Скупштини Града. Поменутом одлуком је проценат од 0,22% укупних буџетских прихода из претходне године (за рад политичких странака) смањен на 0,21%, а проценат укупних буџетских прихода из претходне године за рад клубова одборника и одборника који нису у саставу клубова одборника у Скупштини Града повећан са 0,09% на 0,13%.

Текући грантови организацијама и удружењима грађана из буџета Града за 2016. годину додјељивани су у складу са одредбама законских прописа (Закон о удружењима и фондацијама, Закон о спорту, Закон о заштити права припадника националних мањина, Закон о омладинском организовању) као и одредбама других закона који регулишу надлежност јединица локалне самоуправе (Закон о локалној самоуправи, Закон о социјалној заштити и др.). Ревизијом је утврђено да се за области за коју се додјељују грантови донесени одговарајући програм развоја или програм (су)финансирања, што је у надлежности Скупштине Града, утврђени су критеријуми и начин додјеле средстава, извршено је рангирање (утврђују се и преиспитују приоритети) удружења, организација и друштва од интереса за Град и категоризација спортских организација, а расподјела средстава се врши према планираним износима, расположивом буџету и путем јавног оглашавања (гдје год је то предвиђено). Када су средства додјељивана на основу јавног позива, градоначелник је формирао комисију која је вршила оцјењивање и рангирање захтјева. Са организацијама којима се додјељују средства гранта потписују се

појединачни уговори, те се захтјева правдање средстава, што је услов за додјелу средстава наредне године.

Удружења од интереса за град су према програмским циљевима разврстана на удружења из седам области дјеловања. Одјељење за друштвене дјелатности је у 2016. години имало у евиденцији 416 удружења грађана на подручју Града, која дјелују на основу Закона о удружењима и фондацијама („Службени гласник Републике Српске“, бр. 52/01 и 42/05). Од наведеног броја је 68 било са статусом од интереса за Град. Одлуком о критеријумима, условима и начину утврђивања статуса удружења од интереса за Град („Службени гласник Града Бањалука“, број: 4/14) дефинисано је да се статус удружења утврђује на основу јавног конкурса, којег расписује градоначелник прије истека двије године од ступања на снагу претходне одлуке. Јавни конкурс за утврђивање статуса удружења од интереса за Града је био расписан од 15.06. до 15.7.2016. године. Именована Комисија је утврдила да је по основу јавног позива за утврђивање удружења од интереса за Град у 2016. години пристигло 47 пријава, те је сачинила ранг листу са приједлогом утврђивања статуса удружења од интереса за град (за наредне двије године).

Скупштина Града је на сједници од 15.12.2016. године прихватила Информацију о годишњим активностима удружења грађана/НВО од интереса за Град и активностима осталих удружења грађана/НВО на подручју града Бањалуке за 2016. годину и при томе донијела Закључак („Службени гласник Града Бања Лука“ бр. 37/16) којим се налаже Одјељењу за друштвене дјелатности да изврши провјеру рада и годишњих активности свих удружења са статусом удружења од интереса за град Бања Лука, за период 01.01.2015 – 31.12.2016. године, а у циљу контроле испуњавања услова на основу којих су проглашени удружењима од интереса за Град и да, потом, достави Скупштини Града информацију о томе која су удружења реализовала своје програмске активности, са приједлогом мјера за укидање статуса удружења од интереса за Град, за удружења која не испуњавају услове или не испуњавају своје програмске активности.

Текући грант у области спорта – спортским организацијама на подручју Града (укупно исказано у износу од 1.189.308 КМ), у односу на ребаланс буџета су реализовани са 96%, а односе се на: текуће грантове организацијама и удружењима из области спорта (1.052.171 КМ), текуће грантове спортским организацијама лица са инвалидитетом (79.586 КМ), грант за развој пливачког спорта – школа пливања (30.000 КМ) и грант за школски и студентски рекреативни спорт (27.550 КМ).

У ревидираном периоду у Граду је евидентирано 252 спортска субјекта регистрованих у 40 грана спорта, од тога је: 227 спортских организација (од чега 13 спортских организација инвалидних лица) и 25 гранских спортских савеза Града. Најмасовнија грана спорта је фудбал који има 30 спортских организација. Спортски и спортске организације су на основу Правилника о категоризацији спортских грана и спортских организација Града Бања Лука разврстане у три категорије спортских организација од интереса за Град.

Кроз текући грант – средства за здравствену заштиту и средства за образовање финансирани су: ЈЗУ „Дом здравља“ (193.854 КМ), ЈУ „Раднички универзитет“ (39.000 КМ) и ЈУ „Средњошколски дом“ (69.666 КМ).

Грантови за финансирање МЗ по одлукама савјета МЗ и грантови као подршка пројектима МЗ на уређењу простора за властито учешће планирани су у износу од 200.000 КМ, али није било реализације на овој позицији.

Капитални грантови за подршку пројектима за јачање енергетске ефикасности планирани су у износу су 173.000 КМ и у 2016. години нису уопште реализовани.

6.1.2.6. Дознаке на име социјалне заштите које се исплаћују из буџета

Дознаке су у КФИ Града за 2016. годину исказане у укупном износу од 13.137.610 КМ, што је за 1% више у односу на ребаланс, а односе се на: дознаке грађанима (9.505.318 КМ), дознаке институцијама обавезног социјалног осигурања (464.298 КМ) и дознаке пружаоцима услуга социјалне заштите (3.167.994 КМ).

Дознаке појединцима највећим дијелом се односе на дознаке које исплаћује Центар за социјални рад (10,88 милиона КМ) и на стипендије (1,5 милиона КМ). Финансијски извјештаји Центра за социјални рад су за 2016. годину били предмет посебне ревизије (РВ054-17), а стипендије су у значајној мјери обухваћене ревизијом учинка „Стипендирање студената у Републици Српској“.

6.1.2.7. Издаци за нефинансијску имовину

Издаци за нефинансијску имовину су ребалансом планирани у износу од 26.524.346 КМ, а њихово извршење је исказано у укупном износу од 18.699.459 КМ, односно за 7,82 милиона КМ или за 30% мање од планираних. У структури исказаних издатака, најзначајнији су издаци за прибављање зграда и објеката (5.649.259 КМ), издаци за прибављање земљишта (5.318.973 КМ), издаци за инвестиционо одржавање, реконструкцију и адаптацију објеката (2.920.210 КМ) и издаци за набавку опреме (2.928.181 КМ), те сви остали издаци за нефинансијску имовину (залихе, нематеријална имовина, биолошка и инвестициона имовина, издаци по основу ПДВ-а).

На фонду 02, који се односи на властите приходе буџетских корисника исказано је укупно 679.029 КМ издатака за нефинансијску имовину, од чега: за залихе (388.019 КМ), по основу ПДВ-а (118.895 КМ), за набавку опреме (135.843 КМ) и као улагања у објекте (35.605 КМ).

Износ на фонду 05 (средства по посебним пројектима) од 668.222 КМ, односе се на реализацију кредитних средстава Свјетске банке за изградњу моста у Врбањи, насеље Чесма – о чему је наведено и под 6.1.1.4.

Издаци за изградњу и прибављање зграда и објеката, ребалансом буџета су планирани у износу од 10.410.811 КМ, а остварени су у укупном износу од 5.649.259 КМ, што је 54% од плана. У односу на претходну годину, издаци за прибављање зграда и објеката већи су за 81%.

Издаци за прибављање зграда и објеката у значајној мјери се односе на улагања у Пословну зону Рамићи, укупно 2.059.633 КМ (саобраћајнице са инфраструктуром), изградњу водоводних и канализационих мрежа (1.250.705 КМ), изградњу мостова (552.108 КМ), помоћног терена код градског стадиона (200.823 КМ), те других објеката (за борачке категорије, опремање вртића, опремање земљишта, водоводне мреже на сеоском подручју итд.). Од укупних издатака за изградњу и прибављање зграда и објеката у 2016. години дио од 74.155 КМ се односи на изградњу стамбених објеката и јединица за посебне социјалне групе-борачких станова за трајно стамбено збрињавање ППБ И РВИ у насељу Ада.

Осим из буџетских средстава (фонд 01), издаци за прибављање зграда и објеката исказани су и из властитих средстава буџетских корисника (фонд 02) у износу од 35.605 КМ и из средстава фонда 05 у износу од 668.222 КМ, што је укупно улагање у прибављање зграда и објеката од 6.353.076 КМ. Од наведеног износа 529.964 КМ су резервисана буџетска средства из 2016. године (у складу са чл. 98 Правилника о

буџетским класификацијама, садржини рачуна и примјени контног плана за кориснике прихода буџета Републике, општина, градова и фондова), док је утрошак резервисаних средстава из претходних година за прибављање зграда и објеката у 2016. години укупно исказан у износу од 527.930 КМ.

Ревизијом је утврђено код Центра за развој и унапређење села да издаци за изградњу јавне расвјете (укупно 227.195 КМ), најмање у износу од 185.613 КМ нису засновани на вјеродостојној и комплетној техничкој и књиговодственој документацији, а да приложена документација не задовољава основне елементе из дефиниције књиговодствене исправе према чл. 8. и 9. Закона о рачуноводству и ревизији Републике Српске. Рачуном од 29.1.2016. године за "изградњу расвјете", у износу од 93.086 КМ, паушално је фактурисана изградња расвјете (1 ком) уз позивање на уговор из 2013. године. Наведени рачун не садржи основне елементе улазне контроле његове суштинске и формалне исправности, нити представља било привремену било окончану грађевинску ситуацију са обрачуном изведених, наплаћених и новофактурисаних радова. С обзиром на то да није овјерен од наручиоца или надзорног органа, те да се позива на уговор из 2013. године неопходно је да у прилогу садржи образложење за кашњење, извод из дневника и грађевинске књиге, те овјеру именованог надзорног органа. За закашњење послје предвиђеног рока завршетка радова (20 дана од почетка извођења радова) уговором су предвиђени пенали од 5 промила уговорене цијене по дану кашњења, на највише 5% од уговорене цијене. Пенали нису обрачунати и наплаћени. Слично је и код осталих узорком обухваћених рачуна. У Извјештају о раду за 2016. године који се подноси Скупштини Града, није наведено да је било нових улагања за јавну расвјету, већ само одржавање.

За прекорачење од 20% по ребалансу планираних средстава за јавну расвјету, није прибављено рјешење о прерасподјели (реалокацији) средстава што није у складу са чланом 10, став (2) Одлуке о извршењу буџета Града Бања Лука за 2016. годину („Службени гласник Града Бања Лука“, бр. 30/15 и 18/16).

Код издатака за изградњу водовода у Центру за развој и унапређење села (укупно исказани 95.550 КМ), за износ од најмање 28.027 КМ није могуће потврдити да је трансакција заснована на вјеродостојној књиговодственој исправу. Наиме, приложен је документ „прва привремена ситуација“ чији се датум издавања 25.11.2016, односи на радове по уговору од 26.09.2012. године који су извршени закључно са октобром 2013. Како је наведено, од укупно уговорених 93.423 КМ, дио од 65.396 КМ је плаћен авансно, а преостали дио (по овој, првој ситуацији) је 28.027 КМ. Наведено упућује да су извршени радови до укупно уговореног износа, али није дефинисано активирање инвестиције по овом послу, није потписао шеф градилишта, нема приложеног извода из дневника и грађевинске књиге, нити је образложено због чега се радови „фактуришу“ три године након извођења.

Издаци за инвестиционо одржавање, адаптацију и реконструкцију зграда и објеката, који су исказани у износу од 2.920.210 КМ, већи дио се односи на издатке за одржавање и реконструкцију градских саобраћајница и мостова, те локалних и некатегорисаних путева (2.123.723 КМ) у надлежности Градске управе.

Планом капиталних инвестиција Града Бања Лука за период од 2015. до 2017. године („Службени гласник Града Бања Лука“, бр. 6/16) кога је Скупштина Града донијела 3.3.2016. године, у области саобраћајне инфраструктуре предвиђено је улагање од 15.179.854 КМ кроз 12 пројеката (укупна вриједност планираних пројеката је око 40,72 милиона КМ), што је око 13% укупних предвиђених инвестиција за три године. Од тога је највећи износ капиталних улагања у саобраћајну инфраструктуру предвиђен за 2017. годину (9.289.730 КМ), док је за

2016. годину предвиђено улагање од 3.992.217 КМ (1.865.000 КМ редовна буџетска средства; 1.904.831 КМ кредитна средства и 222.385 КМ остали извори финансирања).

Ребалансом буџета за 2016. годину је планирано:

- 583.000 КМ издатака за изградњу саобраћајница и мостова. У односу на ребалансом планирана средства реализовано је 552.108 КМ или 95%, а ради се о издацима за мост преко Шарговачког потока, технички пријем моста у Врбањи и дио улагања за паркинг код Завода за физикалну медицину финансирани су из буџетских издатака.
- 1.185.000 КМ издатака за инвестиционо одржавање, реконструкцију и адаптацију градских саобраћајница и мостова, од чега је реализовано 1.155.710 КМ или 97,5%.
- 845.000 КМ издатака за инвестиционо одржавање, реконструкцију и адаптацију локалних и некатегорисаних путева, од чега је реализовано 941.768 КМ или 111%.
- 150.000 КМ издатака за инвестиционо одржавање, реконструкцију и адаптацију локалних и некатегорисаних путева из намјенских средстава по Закону о шумама, од чега је реализовано 26.245 КМ или 17,5%.

Из кредитних средстава финансирана је реализација дијела пројекта Пословне зоне Рамићи (саобраћајница са инфраструктуром), у износу од 1.491.324 КМ (укупно уз финансирање из буџетских средстава од 568.633 КМ ово улагање износи 2.059.957 КМ) и изградња моста у Врбањи (насеље Чесма) из кредита Свјетске банке – посредством Министарства пољопривреде, водопривреде и шумарства у износу од 668.222 КМ (деталније у дијелу 6.1.1.4).

Код буџетских корисника, најзначајнија инвестициона улагања исказала је ЈУ СЦ „Борик“ за санацију и реконструкцију дијела кровишта, паркета, улазног хола, врата и алу-столарије, те других санационих и реконструкционих радова у СД „Борик“ и СД „Обилићево“ (334.122 КМ).

Издаци за прибављање земљишта (5.318.973 КМ), од чега су:

- Издаци за прибављање земљишта по уговорима са инвеститорима за финансирање и опремање градског грађевинског земљишта (3.760.951 КМ),
- Издаци за земљиште за изградњу инфраструктурних објеката (1.148.115 КМ) и
- Експропријације по судским извршним рјешењима (409.908 КМ).

Издаци за набавку опреме (2.928.181 КМ), од чега се на набавку теренских возила и опреме за потребе цивилне заштите и ватрогасне јединице односи 2.440.850 КМ, а преостали износ на већи број мањих набавки код буџетских корисника (комунална опрема, превозна средства, рачунарска опрема, намјештај, саобраћајна сигнализација, паркинг апарати и друго).

6.1.2.8. Издаци за отплату дугова

Издаци за отплату дугова су ребалансом планирани у износу од 20.811.861 КМ, а исказани су у укупном износу од 20.502.426 КМ или са 99%.

У структури, издатке за отплату дугова чине: издаци за отплату главнице примљених зајмова у земљи (17.121.101 КМ) и издаци за отплату осталих дугова (3.381.325 КМ).

Издаци за отплату главнице примљених зајмова у земљи (17.121.101 КМ) евидентирани су код Градске управе и односе се на издатке за отплату главнице

примљених зајмова од банака у земљи (15.174.320 KM) и зајмова од ентитета – ино кредити (1.946.781 KM). У оквиру издатака, исказана је и отплата краткорочног кредита у износу од 3.500.000 KM. Извршење је у оквиру средстава одобрених ребалансом буџета. (Детаљније о кредитима под 6.3.2.1. и 6.3.2.2.).

Издаци за отплату осталих дугова су у односу на ребаланс буџета за 2016. годину извршени са 90%. Од укупног износа од 3.381.325 KM, дио од 2.994.771 KM је евидентиран код Градске управе, а 386.554 KM код нижих буџетских корисника.

Значајно повећање издатака за отплату осталих дугова код Градске управе је, између осталог, резултат евидентирања покрића дијела дефицита из 2012. године, а на основу Одлуке о покрићу кумулираног дефицита буџета Града Бања Лука на дан 31.12.2015. године („Службени гласник Града Бања Лука“, бр. 17/16) у износу од 2.461.219 KM (кориговано за неутрошена резервисана средства из ранијих година), затим поврата средстава кауција за лицитације, гаранција за озбиљност понуде и гаранција за добро извршење посла (287.442 KM) и измирење обавеза за више или погрешно уплаћене порезе и других обавеза (52.728 KM).

Износ од 193.380 KM се односи на дио отплате обавеза по репрограму за електричну енергију (рата по Споразуму о нагодби бр. М122/15 о репрограмирању дуга по рачунима за утрошену електричну енергију од 17.4.2015. године). Предмет овог уговора је измирење укупног дуга по рачунима за утрошену електричну енергију закључно са 31.1.2015. године, који износи 1.487.428 KM, од чега се износ од 1.353.675 KM односи на главни дуг, а 133.753 KM су обрачунате камате на главни дуг. Град Бања Лука је преузео обавезу да главни дуг исплати у 84 једнаке мјесечне рате од по 16.115 KM, а прва рата на плаћање је доспјела 20.4.2015. године. ЗП „Електрокрајина“ а.д. Бања Лука је преузела обавезу да након што Град Бања Лука исплати дуг по Споразуму, изврши отпис камате од 133.753 KM.

Код појединачних буџетских корисника на издатке за отплату обавеза из ранијег периода се односи 386.554 KM, од чега је код: Центра за развој и унапређење села 104.477 KM (уговор о репрограму по основу дуга за електричну енергију), ЈУ КЦ „Бански двор“ 38.797 KM (репрограм за електричну енергију од 30.449 KM и накнаде из ранијег периода 8.348 KM).

6.1.3. Буџетски резултат (суфицит/дефицит)

Бруто буџетски суфицит је исказан у износу од 28.647.072 KM и за 2,88 милиона KM или за око 9% је мањи од планираног. Тако исказан суфицит периода је резултат буџетских прихода у износу од 115.814.415 KM и буџетских расхода у износу од 87.167.343 KM.

С обзиром на то да су исказани и укупни нето издаци за нефинансијску имовину од 16.901.506 KM, буџетски суфицит Града за период 1.1 – 31.12.2016. године износи 11.745.566 KM, тј. за 7% више у односу на планирано.

Тако настао буџетски суфицит у ревидираној години (као кумулативни резултат буџетских прихода и примитака од нефинансијске имовине, с једне, и буџетских расхода и издатака за нефинансијску имовину, са друге стране), умањен за негативан ефекат нето финансирања буџета за 2016. годину, у износу од 10.653.050 KM, чини укупан исказани буџетски суфицит расположив за расподелу у износу од 1.092.516 KM.

6.2. Биланс успјеха

6.2.1. Приходи

Приходи су у билансу успјеха исказани у износу од 138.252.928 КМ. У односу на укупне буџетске приходе који су исказани у извјештајима о извршењу буџета (ПИБ и ПИФ), а који су објашњени у тачки 6.1.1. овог извјештаја, приходи у билансу успјеха су већи за приходе обрачунског карактера.

Приходи обрачунског карактера су (по дефиницији) они приходи који не узрокују приливе готовине и као такви се не планирају у буџету него се евидентирају искључиво у циљу израде финансијских извјештаја.

Приходи обрачунског карактера исказани су у износу од 21.585.831 КМ, а чине их:

- приходи од усклађивања вриједности имовине, углавном пореских потраживања и других краткорочних потраживања по разним основама, укупно у износу од 2.054.184 КМ;
- добици од продаје имовине – гаража у власништву и покретне имовине и опреме (1.189.050 КМ),
- приходи од укидања резервисања по основу обавеза (942.196 КМ), резервисања за судске спорове који су плаћени у току 2016. године или је дошло до њиховог смањења,
- помоћи у природи, односно покриће трошкова амортизације имовине добијене у природи у ранијем периоду (примљене од међународних организација и страних држава, од правних лица, ентитета и других нивоа власти), укупно 863.340 КМ;
- позитивне курсне разлике на дугорочне обавезе у USD и SDR (67.599 КМ),
- приходи од реализације залиха и од промјене вриједности залиха учинака (435.645 КМ) код Угоститељске школе, Пољопривредне школе и ЈУ СЦ „Борик“; и
- остали приходи обрачунског карактера (16.033.817 КМ).

Приходи од укидања резервисања по основу обавеза су исказани у износу од 942.196 КМ и односе се на приходе од: укидања резервисаних обавеза по судским споровима који су исплаћени током 2016. године (492.245 КМ), смањења раније резервисаних обавеза по судским споровима (447.661 КМ) и укидања резервисаних обавеза по обустављеном судском спору (2.290 КМ).

Приходи од усклађивања вриједности имовине су исказани у износу од 2.054.184 КМ, а највећим дијелом се односе на: приходе обрачунског карактера који су евидентирани у ГКТ на основу Извјештаја из јединствене евиденције о пријављеним и уплаћеним порезима за период 01.01-31.12.2016. године (1.619.479 КМ), приходе од усклађивања вриједности краткорочних потраживања (411.131 КМ) и приходе од усклађивања вриједности произведене сталне имовине (23.573 КМ).

Приходи од усклађивања вриједности краткорочних потраживања се односе на наплаћена сумњива и спорна потраживања за градске приходе по разним основама у износу од 411.131 КМ која су у претходном периоду била коригована преко исправке вриједности и обрачунских расхода.

Приходи по основу обрачунатих позитивних курсних разлика на обавезе износе 67.532 КМ, евидентирани су код Градске управе и односе се на позитивне курсне разлике обрачунског карактера и то на дугорочне (63.665 КМ) и краткорочне обавезе (3.867 КМ) по кредитима из иностранства: кредит Свјетске банке за

набавку опреме за прикупљање и транспорт чврстог отпада (валута USD), кредит Свјетске банке за реконструкцију и модернизацију локалног пута Кола-Конотари-Зеленци (валута SDR) и кредит Свјетске банке за Пројекат хитног опоравка од поплава (валута SDR).

Остали приходи обрачунског карактера су исказани у износу од 16.033.817 KM, а највећим дијелом се односе на приходе по основу преноса станова за социјалне категорије, у износу од 10.177.255 KM (тачка 6.3.1.4.), приходе обрачунског карактера који су евидентирани у Главној књизи града на основу Извјештаја из јединствене евиденције о пријављеним и уплаћеним порезима за период 01.01-31.12.2016. године (2.548.408 KM) и разлику ненаплаћених и наплаћених потраживања Града по основу прихода који су евидентирани у складу са MPC-JC 23: Приходи од трансакција које нису трансакције размјене у 2016. години (1.721.051 KM).

Град је у финансијским извјештајима за период 01.01-31.12.2016. године исказао пословне догађаје наведене у Извјештају из јединствене евиденције о пријављеним и уплаћеним порезима Пореске управе Републике Српске у складу са процедуром дефинисаном Упутством о примјени MPC-JC 23: Приходи од трансакција које нису трансакције размјене (порези и преноси). Будући да постоје значајна одступања износа пореских потраживања исказаних у наведеном извјештају и пословним евиденцијама Града, исти је приликом евидентирања пословних догађаја извршио прилагођавање извјештаја Пореске управе Републике Српске на начин да је из извјештаја елиминисао пореска потраживања и приходе који су предмет његове пословне евиденције. Како се прописује инструкцијама Министарства финансија у вези евидентирања јавних прихода, корекције књижења у складу са MPC-JC 3: Рачуноводствене политике, промјене рачуноводствених процјена и грешке, за 2016. годину и раније врши се корективним књижењем почетних стања на контима биланса стања у 2017. години, уз обавезу објелодањивања кроз корекцију упоредних података претходне године и обавезна образложења.

6.2.2. Расходи

Расходи су у билансу успјеха исказани у износу од 130.008.609 KM. У односу на укупне буџетске расходе који се исказују у извјештајима о извршењу буџета (ПИБ и ПИФ), а који су објашњени у тачки 6.1.2. овог извјештаја, расходи у билансу успјеха су већи за расходе обрачунског карактера. Расходи обрачунског карактера су они расходи који не узрокују одливе готовине и као такви се не планирају у буџету него се евидентирају искључиво у циљу израде финансијских извјештаја.

У билансу успјеха Града за 2016. годину обрачунски расходи су исказани у износу од 42.116.739 KM, а односе се на:

- Расходе амортизације, у укупном износу од 26.134.750 KM,
- Расходе од усклађивања вриједности имовине (12.471.128 KM), од којих су најзначајнији расходи од усклађивање вриједности потраживања која се прате у помоћним евиденцијама Градске управе (укључујући и евиденције ЗИБЛ-а): пренос редовних потраживања на сумњива и спорна (7.987.315 KM), затим усклађивање вриједности потраживања која су укњижена на бази извјештаја Пореске управе Републике Српске о ненаплаћеним пореским потраживањима Града за период 01.01-31.12.2016. године (4.446.391 KM) и усклађивања вриједности потраживања код појединачних буџетских корисника (укупно 37.432 KM).

Финансијски расходи обрачунског карактера, тј. расходи по основу обрачунатих негативних курсних разлика на обавезе исказани су у износу од 102.658 КМ, евидентирани су код Градске управе и односе се на обрачунате негативне курсне разлике и то на дугорочне (101.328 КМ) и краткорочне обавезе (1.330 КМ) по кредитима из иностранства: кредит Свјетске банке за набавку опреме за прикупљање и транспорт чврстог отпада (валута USD), затим кредит Свјетске банке за реконструкцију и модернизацију локалног пута Кола-Конотари-Зеленци и кредит Свјетске банке за хитан опоравак од поплава (валута SDR).

У финансијским извјештајима Града су расходи обрачунског карактера подцијењени за најмање 1.237.440 КМ, од чега се 375.150 КМ односи на ревидирану годину, а преостали износи на претходни период, због тога што:

- Није извршено резервисање по основу обавеза на 31.12.2016. године, у износу од најмање 375.150 КМ, на основу уговорених субвенција за запошљавање и самозапошљавање (тачка 6.1.2.4);
- У Центру за развој и унапређење села није извршена корекција пласмана доспјелих на наплату у износу од 226.154 КМ како је детаљније објашњено под 6.3.1.1. овог извјештаја.
- У Центру за развој и унапређење села није извршена корекција потраживања по основу ПДВ-а у износу од 575.981 КМ разлике између аконтационог и обрачунатог пораза на додату вриједност која нису призната од стране УИО и за која је постојала значајна неизвјесност наплате (под 6.3.1.1.).
- У Центру за развој и унапређење села није извршена корекција потраживања (краткорочно разграничених расхода) на име датих аванса у ранијем периоду, у износу од 60.155 КМ (под 6.3.1.1.).

6.2.3. Финансијски резултат

У Билансу успјеха за период 01.01-31.12.2016. године по основу разлике прихода и расхода Град је исказао позитиван финансијски резултат текуће године у износу од 8.244.319 КМ.

Како је наведено у претходној тачки, финансијски резултат је потребно кориговати најмање за износ од 375.150 КМ обрачунских расхода и 2.250 КМ расхода по основу коришћења роба и услуга, тако да је ревизијом утврђени финансијски резултат у Билансу успјеха Града за 2016. годину мањи од исказаног за 372.900 КМ и износи 7.871.419 КМ.

6.3. Биланс стања

6.3.1. Актива

6.3.1.1. Краткорочна финансијска имовина

Готовина је исказана у износу од 6.211.644 КМ, а чине је новчана средства на банковним рачунима у износу од 6.179.107 КМ и средства у благајнама (Градске управе и буџетских корисника) од 32.537 КМ.

Краткорочни пласмани су укупно исказани у износу од 436.148 КМ (нето), при чему су хартије од вриједности које доспијевају до годину дана 183.651 КМ, краткорочни зајмови 4.000 КМ и дугорочно дати зајмови који доспијевају до годину дана 248.497 КМ. Највећи дио од 226.154 КМ краткорочних пласмана је исказан код Центра за развој и унапређење села по основу зајмова који су дати пољопривредним произвођачима у периоду од 2004 - 2009. године за набавку стоке и механизације.

Иако су зајмови доспјели на наплату у ранијем периоду и нису наплаћени у року од 12 мјесеци од датума доспјећа, није извршена корекција у складу са чл. 63 и 64 Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике у Републици Српској, па су на тај начин краткорочни пласмани код Центра за развој и унапређење села прецијењени за 226.154 КМ, а обрачунски расходи по основу усклађивања вриједности имовине подцијењени за наведени износ. У односу на почетно стање, позиција краткорочних пласмана је мања за 21.342 КМ, а у истом износу су исказани примици од финансијске имовине по основу наплате.

Према списку дужника којим располаже Центар за развој и унапређење села, наплати потраживања се у ранијем периоду приступало неуједначено, нису искоришћени инструменти обезбјеђења плаћања (тамо гдје су постојали), у одређеним случајевима није подигнута тужба, а у појединим случајевима по судској пресуди или закљученом поравнању није поступано, те је дошло до застаре. Информације о ненаплаћеним пласманима нису уопште објелодањене у напоменама уз финансијске извјештаје.

Од датих зајмова, највећи износ дат је Удружењу произвођача млијека "Гомионица" (20.000 КМ) с којим је првобитно закључен Уговор о пословно-техничкој сарадњи (на уговору нема датума, као ни броја уговора), а потом анекс уговора према којем Центар за развој и унапређење села одобрава 30.000 КМ и то: 20.000 КМ као кредитна бескаматна средства са роком отплате од највише пет година и „грејс“-периодом од једне године и 10.000 КМ као неповратна средства. Удружење „Гомионица“ није отплатило ниједну рату кредита, није искоришћена мјеница која је остављена као обезбјеђење плаћања, нити је покренута тужба. Ревизији није документовано да је вршена контрола намјенског коришћена подстицајних средстава која су дата поменутом удружењу.

Препоручујемо директору Центра за развој и унапређење села да обезбједи адекватну и потпуну анализу свих потраживања по основу датих пласмана, да ту анализу учини доступном кроз напомене уз финансијске извјештаје и извјештаје о раду, а да се прије евентуалног отписа ненаплативих пласмана обезбједи сагласност оснивача, сходно члану 64. став (4) Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике у Републици Српској.

Краткорочна потраживања су у Консолидованом билансу стања Града на дан 31.12.2016. године исказана у износу од 164.517.779 КМ (брutto), 129.195.613 КМ (исправке вриједности) и 35.322.166 КМ (нето). У односу на претходну годину, нето краткорочна потраживања су већа за 3,5 милиона КМ или за 11%. Односе се на потраживања: за ненаплаћене порезе, доприносе и непореске приходе (20.735.859 КМ), за порезе, доприносе и непореске приходе за које је продужен рок плаћања, а доспијевају на наплату у року од годину дана (9.782.691 КМ), по основу продаје и извршених услуга (1.101.782 КМ), по основу пореза на додату вриједност (934.917 КМ), за камате, дивиденде и друге финансијске приходе (12.427 КМ), од запослених (7.861 КМ), и остала краткорочна потраживања (2.746.629 КМ).

Сумњива и спорна потраживања су исказана у износу од 129.195.613 КМ. Највећим дијелом се односе на потраживања: за пореске и непореске приходе према Извјештају Пореске управе (40.497.038 КМ), за коришћење градског грађевинског земљишта (26.390.956 КМ), за комуналну накнаду (30.704.849 КМ), по основу закупа пословних простора и гаража према подацима ЗИБЛ-а (8.368.230 КМ), по основу закупа пословних простора издатих без накнаде за рефундацију ПДВ-а (1.068.303 КМ), по тужби за неизмирене обавезе за закуп рекламних паноа

Еуроплакрат Источна Илиџа (206.000 КМ), од „Grand Trade“ д.о.о. Бања Лука за продато земљиште (207.414 КМ), за закуп градског земљишта (49.035 КМ), по судским пресудама (3.625.620 КМ), од КП Топлана а.д. Бања Лука за набавку мазута и давање мазута из робних резерви (10.494.648 КМ) и др.

Процјена наплативости и исправка потраживања представљају континуирану активност унутрашњих организационих јединица које су задужене за вођење одговарајућих евиденција издатих рјешења, уговора и сл. Интерним актима нису дефинисане процедуре и задужења везано за исправку потраживања. Такође, код провођења пописа имовине и обавеза на дан 31.12.2016. године, пописној комисији која је вршила попис потраживања нису достављене конфирмације салда потраживања и обавеза у склопу припремних радњи за вршење пописа у смислу члана 15. став 3. Правилника о начину и роковима вршења пописа и усклађивања књиговодственог стања са стварним стањем имовине и обавеза, па извјештаји о попису не садрже информације о усаглашеним и неусаглашеном салдима потраживања са купцима, као и разлозима зашто усаглашавања нису извршена. Чланом 9. Одлуке о редовном годишњем попису имовине и обавеза Града је дефинисано да градоначелник одлучује, између осталог, о отпису и исправци вриједности сумњивих и спорних потраживања. Извјештаји пописних комисија као ни Одлука о усвајању извјештаја о попису имовине и обавеза и књижењу разлика утврђених пописом на дан 31.12.2016. године не садрже информације о потраживањима која би требала бити коригована, што би требало да представља основу за одлучивање од стране надлежног органа како је прописано чл. 9 наведене одлуке.

У току 2017. године проведено је више одлука Скупштине Града о коначном отпису ненаплативих потраживања. Одлуци Скупштине Града о коначном отпису ненаплативих потраживања претходила је припрема аналитичког прегледа по дужницима (као саставни дио одлуке), уз детаљно образложење правног основа и разлога за доношење одлуке за сваког дужника појединачно. У прилогу је и документација која потврђује разлоге предложеног отписа (престанак правног лица и предузете радње за наплату потраживања).

Потраживања за ненаплаћене порезе, доприносе и непореске приходе су исказана у износу од 20.735.859 КМ. Односе се на потраживања Градске управе (20.725.877 КМ) и буџетских корисника (9.982 КМ). Потраживања Градске управе се највећим дијелом односе на потраживања: од инвеститора по уговорима за опремање градског грађевинског земљишта (11.479.279 КМ), за пореске и непореске приходе према Извјештају Пореске управе Републике Српске (5.180.844 КМ), од физичких и правних лица за комуналну накнаду (3.452.793 КМ), од ЈП Шуме Српске а.д. Соколац (473.670 КМ), од ЗП Хидроелектране на Врбасу а.д. Мркоњић Град (71.436 КМ) и др.

Потраживања Града од инвеститора по уговорима за опремање градског грађевинског земљишта су исказана у износу од 11.479.279 КМ, а највећим дијелом се односе на потраживања од Freeland Invest д.о.о. Бања Лука (924.662 КМ), Grand Trade д.о.о. Бања Лука (2.955.303 КМ), Uni Invest Nekretnine д.о.о. Бања Лука (461.320 КМ), Hidro-кор д.о.о. Бања Лука (878.087 КМ) и др. Највећи дио исказаних потраживања је настао по основу уговора из 2014. и 2015. године. Иако се ради о потраживањима која су старија од годину дана, Град није извршио њихову рекласификацију на датум биланса на конта сумњивих и спорних потраживања, како је дефинисано чл. 59. Правилника о буџетским класификацијама, садржини рачуна и примјени контног плана за кориснике прихода буџета републике, општина, градова и фондова и чл. 64. Правилника о рачуноводству, рачуноводственим

политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике у Републици Српској. С обзиром на специфичности поступка утврђивање накнаде за уређење и опремање градског грађевинског земљишта, као и трајање и начин опремања грађевинског земљишта за поједине пројекте до добијања грађевинске дозволе:

Препоручујемо градоначелнику да се приликом предстојећих измјена рачуноводствених политика и рачуноводствених процјена, прецизније дефинишу околности настанка и утврђивања износа потраживања од инвеститора по основу опремања градског грађевинског земљишта, како би се одредио рок након којег таква потраживања прелазе у сумњива и спорна.

Потраживања за порезе, доприносе и непореске приходе за које је продужен рок плаћања, а доспијевају на наплату у року од годину дана су исказана у износу од 9.782.691 КМ. Односе се на потраживања за пореске и непореске приходе према Извјештају Пореске управе Републике Српске (7.894.285 КМ), од физичких и правних лица за: трошкове уређења грађевинског земљишта на рате (585.355 КМ), накнаду за коришћење грађевинског земљишта и комуналну накнаду из репрограма (1.095.226 КМ) и коришћење јавних површина – киосци (207.825 КМ). Скупштина града Бања Лука је 31.07.2008. године донијела Закључак о прихватању Информације о накнади за трајно коришћење градског грађевинског земљишта (трајна рента) и комуналној накнади, којим је дефинисано да се до измјене Закона о грађевинском земљишту застане са доношењем рјешења о утврђивању накнаде за трајно коришћење грађевинског земљишта и наплате обавеза насталих послјиге 16.05.2003. г, те да се дуговања по основу накнаде за коришћење грађевинског земљишта настала до 16.05.2003. године и дуговања по основу комуналне накнаде настала до 31.12.2007. године репрограмирају на период од 10 година.

Потраживања по основу продаје и извршених услуга су исказана у нето износу од 1.101.782 КМ. Односе се на потраживања Градске управе (575.562 КМ) и буџетских корисника (526.220 КМ). Потраживања Градске управе се највећим дијелом односе на потраживања: по основу закупа пословних простора и гаража према подацима ЗИБЛ-а (228.460 КМ), по основу закупа пословних простора издатих без накнаде за рефундацију ПДВ-а (206.235 КМ), од физичких и правних лица по основу закупа градског грађевинског земљишта (25.399 КМ), од УГ Кастел Левис (54.912 КМ), Нова опрема д.о.о. Бања Лука (18.001 КМ) и др.

Од појединачних буџетских корисника значајна потраживања за које је у ранијем периоду извршена корекција (исправка вриједности) има ЈУ СЦ „Борик“. Спорна потраживања по основу продаје у земљи у укупном износу од 414.709 КМ, највећим дијелом се односе на потраживање од пицерије „Борик“ у износу од 315.349 КМ за период 2005 - 2010. године. Тужба за наплату потраживања је поднесена у марту 2008. године, а тужени је против ЈУ СЦ „Борик“ поднио контратужбу на износ од 400.000 КМ на име улагања у пословни простор и неслагања са фактурисањем закупа. У току је поступак вансудског поравнања. ЈУ СЦ „Борик“ је поднио тужбе и против других дужника по основу спорних (ненаплаћених) потраживања за закуп, која се углавном односе на период 2006 – 2010. године.

Спорна потраживања из ранијег периода, по основу закупа пословних простора исказана су и код ЈУ КЦ „Бански двор“ у износу од 166.875 КМ (од чега се преко 83% односи на два купца). Поднесене су тужбе и поступци су у току (пред Основним судом или пред Окружним привредним судом у Бања Луци). Тужени закупопримац за највећи износ потраживања (преко 100.000 КМ) је поднио противтужбу, са тужбеним захтјевом од 106.776 КМ са затезним каматама, за дуг

по основу санације и адаптације пословног простора за намјену галерије у Српској улици у Бања Луци.

Краткорочна потраживања код Центра за развој и унапређење села исказана су у износу од 1.035.084 КМ, од чега су потраживања по основу продаје и извршених услуга (117.269 КМ), по основу пореза на додату вриједност (916.672 КМ) и остала краткорочна потраживања (1.145 КМ). Потраживања по основу продаје и извршених услуга Центра за развој и унапређење села чине потраживања: за утрошену воду мјесних заједница (63.649 КМ), за воду - правна лица (5.807 КМ), за испоручено млијеко (36.873 КМ), премију за млијеко (6.374 КМ), за силажу (1.758 КМ), телад (2.807 КМ). Недостаци у систему интерних контрола који се односе на евидентирање потраживања и прихода по основу испоруке воде, уградње водомјера и прикључења на локалне водоводе наведени су под тачком 3. овог извјештаја.

Током 2016. године Центар за развој и унапређење села вршио је испоруку млијека П.З. „Пољо-Подрашница“ Мркоњић Град, на основу уговора од 1.3.2014. (закључен на период од 5 година). Дана 12.7.2017. године, директор Центра за развој и унапређење села донио је Одлуку о раскидању уговора због неплаћених количина испорученог млијека, а неизмирене обавезе купца на дан доношења одлуке су износиле 50.939 КМ. Дана 11.8.2017. године, закључен је Споразум о исплати дуга у којем наведени дужник у цјелости признаје дуг за испоручене количине сировог млијека у износу од 40.000 КМ (у пет рата до 31.12.2017. године по 8.000 КМ, док је износ од 5.939 КМ уплаћен прије закључења Споразума). Производња и испорука млијека се врши у оквиру Развојно-едукативног центра „Мањача“ (РЕЦ „Мањача“), а у току 2016. године, Центар за развој и унапређење села је на снази имао два цјеновника услуга и производа РЕЦ „Мањача“ и то: од 5.10.2015. до 7.9.2016. године и након тог датума. Фактурисање испорученог млијека се врши мјесечно, а у књиговодство се не достављају прегледи дневних излаза млијека и утврђене млијечне масти, односно параметара квалитета млијека. Усаглашавања са купцем на дневном и мјесечном нивоу (просјечна млијечна масноћа и сл.) врше запослени РЕЦ „Мањача“. Имајући у виду да у рачуноводству Центра за развој и унапређење села нема ни информације о броју и структури животиња на фарми у оквиру РЕЦ „Мањача“ (детаљније под 6.3.1.4, у дијелу Биолошка имовина) није могуће на основу вјеродостојних књиговодствених исправа потврдити, нити накнадном провјером доказати комплетност, квалитет и количине испорученог и фактурисаног млијека. Наведено није у складу са чл. 8. став (1) – (4) и чл. 9. став (1) – (4) Закона о рачуноводству и ревизији Републике Српске.

Продаја живе стоке се врши комисијски, на основу прикупљених понуда и претходно посланих захтјева за понуду, о чему се сачињава записник и доноси одлука о избору најповољнијег понуђача. У појединим ситуацијама, вршена је продаја стоке, испод цијене утврђене цјеновником. Осим тога ревизији није документована старост телади, која се продају у фиксном износу по комаду, а према старости.

Центар за развој и унапређење села није вршио регистровање промета преко фискалне касе приликом продаје млијека, сјеменског материјала и излучених грла, што није у складу са чланом 1. и 5. Закона о фискалним касама („Службени гласник Републике Српске“, бр: 69/07, 1/11, 65/14 и 21/15).

Препоручујемо директору Центра за развој и унапређење села да се промет приликом продаје готових производа и робе региструје преко фискалне касе, у складу са Законом о фискалним касама.

У потраживањима по основу пореза на додату вриједност садржан је износ разлике између аконтационог и обрачунатог ПДВ у износу 575.981 КМ за који Управе за индиректно опорезивање не признаје право на поврат Центру за развој и унапређење села. На основу жалби Центра, рјешења УИО су поништавана три пута и враћана на поновни поступак. Последњим рјешењима из 2017. године (писмена информација од 23.11.2017.) жалбе су одбачене као неосноване. Потраживање није кориговано као сумњиво и спорно.

Краткорочна разграничења се односе на исказане: краткорочно разграничене расходе (1.343.914 КМ), краткорочно разграничене приходе (10.000 КМ) и остала разграничења (22.164 КМ).

Краткорочно разграничени расходи код Градске управе односе се на дате авансе „Топлани“ а.д. за трошкове гријања, у укупном износу од 1.257.670 КМ. Топлана је у септембру 2016. године испоставила авансне фактуре за испоруку топлотне енергије буџетским корисницима за сезону 2016/17 у укупном износу од 694.900 КМ. Поред тога, на основу авансне фактуре од 9.12.2016. године и одлуке градоначелника, Топлани је исплаћен 1.000.000 КМ, уз предвиђено сукцесивно затварање аванса у периоду 1.1 - 31.12.2017. године.

Од 60.155 КМ краткорочно разграничених расхода који су исказани у Центру за развој и унапређење села, најмање 55.540 КМ се односи на дати аванс извођачу радова из 2009. године и раније („Батар Комерц“). На тај начин, погрешно су исказани краткорочно разграничени расходи у износу од најмање 55.540 КМ, а подцијењени су обрачунски расходи за исти износ. Ревизији није документовано које мјере наплате су подузете, а као и за претходно описана потраживања и пласмане, информације нису на одговарајући начин презентоване и објелодањене, што није у складу са чланом 57 Правилника о финансијском извјештавању за кориснике прихода буџета Републике, општина, градова и фондова и МРС-ЈС 1: Презентација финансијских извјештаја.

На основу свега наведеног, потраживања од продаје, пласмани, потраживања по основу ПДВ и краткорочна разграничења у Центру за развој и унапређење села у значајној мјери су погрешно утврђена и исказана, није их могуће с приближном тачношћу утврдити реконструкцијом и поступком „поновног извођења“, а због различите и неконзистентне основе (обрачунска, готовинска, директан отпис) процјена није примјенљива, самим тим неправилности и грешке значајно утичу на исказане приходе и на (не)исказане расходе по основу корекције вриједности потраживања.

Препоручујемо директору Центра за развој и унапређење села:

- **да омогући да све књиговодствене исправе буду сачињене у складу са одредбама чл. 9. став (1) Закона о рачуноводству и ревизији Републике Српске (потпуна, истинита, рачунски тачна, сачињена тако да омогући увид у вјеродостојност докумената), да исправе овјерава како је то предвиђено у ставу (4) истог члана, а засновано на дефиницији из чл 8. став (1) наведеног закона и**
- **да се успоставе помоћне књиге потраживања (по различитим категоријама потраживања) у складу са чланом 11. став (6) Закона о рачуноводству и ревизији Републике Српске.**

6.3.1.2. Нефинансијска имовина у текућим средствима

Нефинансијску имовину у текућим средствима највећим дијелом (1.120.892 КМ) чини стална имовина намијењена продаји, док је у износу од 183.245 КМ исказана

нето вриједност залиха (ауто-гуме, ситан инвентар, материјал, вреће за пијесак, одјећа, обућа и др.).

У складу са рачуноводственим политикама у Градској управи и код буџетских корисника, набавка канцеларијског, режијског и осталог материјала који не служи за израду учинака, већ за обављање редовне дјелатности буџетског корисника, има третман текућег расхода и не евидентира се преко залиха. Буџетски корисници: Спортски центар „Борик“, Центар за развој и унапређење села и Угоститељско трговинско туристичка школа, који врше набавку материјала и роба за обављање производно-угоститељске дјелатности, набавну вриједност материјала и роба евидентира на терет конта залиха, а набавка таквих залиха нема третман текућег расхода већ издатака за нефинансијску имовину. ЈУ Центар за предшколско васпитање и образовање свакодневно од добављача набавља одређену количину намирница (припрема obroка у вртићима), тако да се у самој установи не формирају залихе.

Стална имовина намијењена продаји евидентирана је код Градске управе и на дан 31.12.2016. године износи 1.120.892 КМ, а односи се на књиговодствену вриједност:

- Пословних простора и гаража намијењених продаји, у износу од 814.804 КМ и
- Опреме намијењене продаји (котао на лож уље са Градског олимпијског базена), а према Одлуци Скупштине Града („Службени гласник Града Бањалука“, број 22/13) и опреме из ТБП Рамићи, укупно 306.088 КМ.

У односу на билансни датум претходне године, стална имовина намијењена продаји већа је за готово 552,5 хиљада КМ, односно за 97%. У 2016. години извршено је прекњижавање опреме из Пословне зоне „Рамићи“ и гаража у власништву Града са нефинансијске имовине у сталним средствима на нефинансијску имовину у текућим средствима намијењену продаји, у укупном износу од 1.112.216 КМ. Рекласификација опреме – покретне имовине у Пословној зони „Рамићи - Бањалука“ извршена је на основу Одлуке Скупштине Града од 14.4.2016. године („Службени гласник Града Бањалука“, број 10/16). Укупна књиговодствена вриједност опреме из поменуте одлуке је 239.015 КМ. Реализована је продаја од 81.000 КМ.

Рекласификација гаража са нефинансијске имовине у сталним средствима на нефинансијску имовину у текућим средствима намијењену продаји извршена је на основу три одлуке Скупштине Града о продаји гаража у Улици Раде Врањешевић, Симе Матавуља и Филипа Мацуре („Службени гласник Града Бањалука“, број 03/16, 16/16 и 21/16). Основ за доношење одлука о продаји је дефинисан Законом о приватизацији пословних зграда, пословних просторија и гаража („Службени гласник Републике Српске“, број: 98/04, 71/10 и 30/12).

6.3.1.3. Дугорочна финансијска имовина

Акције и учешће у капиталу на дан 31.12.2016. године су исказане у износу од 82.285.624 КМ, а чине их оснивачки улози Града Бања Лука у привредним друштвима (укупно 69.805.932 КМ), те додата нето вриједност капитала контролисаних ентитета (позитивна или негативна) као разлика између процентуалног учешћа Града у укупној нето вриједности капитала са 31.12.2016. године и раније укњижених оснивачких улога, а у складу са чл. 110. Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за кориснике буџета Републике Српске.

Град има учешће по основу власништва у акционарским друштвима на подручју Бања Луке: ЈП „Аквана“ (учешће 100%), „Топлана“ а.д. (учешће од 76,8049%), ЈП „ДЕП-ОТ“ (62,03%), „Заводу за изградњу“ (67,1227%), „Водовод“ а.д. (65,006%), „Градско гробље“ (61,6505%) и „Чистоћа“ а.д. (30,003%).

Исказане вриједности капитала „Топлане“ и „Акване“ указују на обезвређење оснивачких улога Града у ове ентитете у укупном износу од 24.079.340 КМ.

Град је са „Уни кредит“ банком закључио Уговор о залогу (од 15.04.2014. године), а предмет уговора је заснивање заложног права банке на акцијама Града као заложног дужника, ради обезбјеђења потраживања по основу Уговора о кредиту од 01.10.2013. године закљученог између „Уни кредит“ банке и Града у износу од 20.431.226 КМ са роком враћања до 30.09.2023. Предмет залога је 3.500.000 редовних акција ознаке TPBL-R-A номиналне вриједности 1 КМ емитента „Топлана“ а.д. Бања Лука, у власништву Града Бања Лука.

Дугорочне хартије од вриједности (2.232.258 КМ) се односе на дугорочне обвезнице у власништву Града прибављене продајом пословних простора и гаража намијењених продаји по номиналној вриједности. Класификоване су као финансијски инструменти који се држе до рока доспијећа. Ради се о обвезницама Републике Српске за измирење обавеза по основу ратне и нематеријалне штете, по емисијама од 2008. године, наовамо. Наведене обвезнице гласе на име купца или члана његовог породичног домаћинства, стечених емисијом или трговањем на Бањалучкој берзи, којима је купац платио уговорену продајну цијену некретнине у складу са Законом о приватизацији пословних зграда, пословних просторија и гаража. Стање дугорочних обвезница у власништву Града се усаглашава са извјештајима ЦРХов (извод о стању на рачуну на дан 31.12.2016. године).

Дугорочни зајмови (730.593 КМ) се највећим дијелом, у износу од 700.000 КМ односи на депонована новчана средства гарантног портфолиа и пласмана кредита за развој малих и средњих предузећа Градске развојне агенције према уговорима из 2010, 2011. године и анексу уговора од 05.10.2016. године са „Нова банка“ а.д. Бања Лука. Према извјештају Градске развојне агенције од укупно депонованих 700.000 КМ, износ од 407.647 КМ расположиво је за издавање нових гаранција, активних је гаранција у износу од 191.097 КМ, док се износ од 101.256 КМ односи на наплаћене гаранције од стране банке која је извршила наплату гаранција због неуредне отплате кредита појединих корисника. На 30. сједници Гарантног одбора одржаној 28.10.2016. године донесен је закључак да се покрене поступак наплате путем мјеница од корисника кредита, од којих се банка наплатила протествовањем гаранција, те су поменуте активности започете.

Дугорочна потраживања (1.119.707 КМ) се углавном односе на потраживања за порезе, доприносе и непореске приходе за које је продужен рок плаћања на дан 31.12.2016. године (1.090.033 КМ), укључујући потраживања од физичких и правних лица за: комуналну накнаду, за накнаду за коришћење грађевинског земљишта (трајна рента), за коришћење јавних површина (киосци), за трошкове уређења грађевинског земљишта и ренте по закљученим уговорима о одгођеном плаћању, те укњижена дугорочна пореска потраживања Града према Извјештају из јединствене евиденције Пореске управе о пријављеним и уплаћеним порезима за период 01.01-31.12.2016. године.

6.3.1.4. Нефинансијска имовина у сталним средствима

Нефинансијску имовину у сталним средствима Града Бања Лука исказану у консолидованом билансу стања за 2016. годину чине: зграде и објекти (465.665.024 КМ), опрема (7.453.711 КМ), биолошка имовина (10.805.584 КМ), инвестициона

имовина (24.738.063 KM), нематеријална произведена имовина, као што су рачунарски програми (3.645.787 KM), драгоцености (746.939 KM), земљиште (207.595.522 KM), остала природна добра (3.857.558 KM), нематеријална непроизведена имовина као што су лиценце и друго (11.344 KM), стална средства у припреми (29.768.930 KM) и аванси за стална средства у припреми (277.069 KM).

У писаној „Изјави руководства“ коју Градоначелник даје у складу са чланом 54 Закона о буџетском систему Републике Српске, за потребе састављања и презентовања Консолидованог годишњег финансијског извјештаја за годину која се завршава 31.12.2016. године, наводи се (између осталог) да:

- Није било неусклађености са захтјевима надлежне законске и друге правне регулативе, које би, у случају непоштовања, могле имати материјално значајне ефекте на финансијске извјештаје, изузев што из објективних околности (обимност посла) нису до краја проведене активности око утврђивања права и евидентирања имовине у складу са Законом о утврђивању и преносу права располагања имовином на јединице локалне самоуправе („Службени гласник Републике Српске“, број 70/06), Законом о стварним правима („Службени гласник Републике Српске“, број 124/08, 58/09, 95/11, 60/15 и 18/16) и Законом о пољопривредним задругама („Службени гласник Републике Српске“, број 73/08 и 106/09);
- Да су финансијски извјештаји презентовани објективно и истинито у складу са Међународним рачуноводственим стандардима за јавни сектор (MPC JC) и Међународним стандардима финансијског извјештавања, изузев ограничења која смо имали у примјени MPC-JC 17: Некретнине, постројења и опрема, параграф 14 и 21, везано за инфраструктурна средства.

Ревизијом је потврђено да постоји ограничење у погледу подударности права располагања са рачуноводственим евиденцијама Града Бања Лука (услед великог броја имовинских јединица некретнина које су у пословним књигама евидентирани по основу преузимања, затим великог броја промјена као посљедица закљученог правног посла, доношења управних или судских одлука, доношења нових прописа, уноса/измјена катастарских и земљишно-књижних података итд.).

Крајем ревидиране године у Граду је формиран Тим за пројекат активног књижења градске имовине, а 13.11.2017. године градоначелник је рјешењем именовано Радни тим (од 19 чланова) за формирање електронске базе података о непокретностима у власништву Града Бања Лука, у циљу реализације пројекта „Управљање имовином“. Задаци чланова радног тима су: упис података о непокретностима у власништву Града Бањалука у апликацију „Регистар некретнина“, према листи задужења и врсти непокретности, унос и ажурно праћење промјена у вези са непокретностима, упис процјене тржишне вриједности јединица имовине и други послови који се односе на редовно одржавање система Регистар непокретности.

На основу свега наведеног и због значаја идентификованог ризика, одређујемо се да могуће ограничење у погледу подударности и усклађености власничких права и рачуноводствених евиденција Града Бања Лука у вези са непокретностима у власништву Града и буџетских корисника у саставу Града, истакнемо као „Кључно питање ревизије“ у складу са ISSAI 1701 – Кључна ревизијска питања.

Вриједност зграда и објеката је исказана у укупном износу од: 805.254.006 KM (брuto), 339.588.982 KM (корекција вриједности) и 465.665.024 KM (нето).

Стамбени објекти и јединице за становање исказани су у укупном износу од 22.643.700 КМ (брutto), 806.968 КМ (исправка) и 21.836.732 КМ (нето). Стамбени објекти и јединице код буџетских корисника се односе на стамбене објекте и јединице за социјалне категорије Центра за социјални рад, 211.993 КМ (брutto) и 199.273 КМ (нето), а преостали (највећи дио) је евидентиран у Градској управи, при чему су станови у власништву Града 3.632.636 КМ и станови за социјалне категорије 18.004.823 КМ.

Вриједност позиције станови за социјалне категорије је у ревидираној години повећана за 10.177.255 КМ, услед преноса - укњижавање станова за борачке категорије (са Министарства рада и борачко-инвалидске заштите, 284 стамбене јединице). Процес преноса стамбених јединица, набављених заједничким средствима Владе Републике Српске и локалних заједница, започет је у претходним годинама и трајаће све док се стамбене јединице не пренесу на крајњег корисника (породице погинулих бораца и ратне војне инвалиде) у складу са Законом о приватизацији државних станова ("Службени гласник Републике Српске" број: 118/11, 67/13 и 60/15). Искњижено је пет откупљених станова, укупне вриједности 82.738 КМ.

Надлежно одјељење за стамбене послове дужно је да за све станове прикупи документацију о власничким правима Града и врши упис у јавне регистре. Уколико није могуће прикупити документацију прописану за упис у јавне регистре, на основу расположиве документације се подноси тужба надлежном суду за утврђивање власништва. У току 2016. године није било књиговодственог евидентирања овакве врсте.

Пословни објекти и простори укупно су исказани у вриједности од 158.379.277 КМ (брutto), односно 94.321.319 КМ (нето), од чега је у Градској управи евидентирано 85.951.571 КМ (брutto) и 55.550.241 КМ (нето).

Пословни објекти и простори Градске управе у књиговодственим евиденцијама, односе се на: објекте Градске управе, МЗ, МК и ПТВЈ (26.404.667 КМ); пословне просторе (2.034.299 КМ); амбуланте породичне медицине (5.873.614 КМ); вртиће (2.989.258 КМ); одмаралишта (102.547 КМ), стадиони: Градски стадион и Крупа на Врбасу (5.473.260 КМ); објекти пословне зоне „Рамићи“ (3.293.076 КМ); јавна склоништа и гараже (1.564.296 КМ); градско гробље – пословни објекти и остали објекти (7.759.791 КМ) и сви остали објекти (58.435 КМ).

Објекти средњих школа на подручју града у укупном брutto износу од 35.742.346 КМ. На овим позицијама није било промјена у току 2016. године изузев евидентираних редовних годишњих амортизација. Објекти су код ЈУ Центар за предшколско васпитање и образовање исказани у вриједности од 16.494.534 КМ (брutto) и 9.301.123 КМ (нето). На овој позицији су била додатна улагања од 149.218 КМ, која се односе на донацију столарије друга инвестициона улагања у вртићу „Радост“ и друга инвестициона улагања. Осим тога, објекти вртића су евидентирани и код Градске управе, од чега се на Вртић „Колибри“ односи 2.529.116 КМ.

Спортско-рекреативни објекти исказани су у укупном износу од 17.891.271 КМ, а односе се на: објекте код ЈУ СЦ „Борик“ у брutto износу од 9.208.070 КМ (спортска дворана Борик и Обилићево) и објекте спортских стадиона, у укупном брutto износу од 5.964.440 КМ, а односи се на Градски стадион „Борац“ и стадион „Крупа на Врбасу“ (дио улагања Града из ранијег периода), те објекат техничке школе, у износу од 2.718.761 КМ (није било промјена током ревидиране године).

У току ревидиране године није било повећања вриједности градског стадиона, а улагање у помоћни стадион ФК „Борац“ и постављање вјештачке траве се налази на средствима у припреми.

Спортско-рекреативни објекти који су израђени 2009. године (и раније) за потребе свјетског првенства у рафтингу и које је Скупштина Града одлуком пренијела на коришћење и управљање Туристичкој организацији Бања Лука (инфо-центар у Крупи на Врбасу; платформе за судије и камере и трибине у кањону Врбаса; рампе за транспорт чамаца; капије и стубови на слалом стази; трафо-станице са електро-инфраструктуром – расвјета слалом стазе и напајање објеката такмичарске стазе; надстрешнице и клупе и корпе за отпатке изграђене уз пјешачку стазу на локацијама Звечај, Гребен, Камени мост и ријеке Швракаве; логистички центар (брвнара) у кањону Врбаса; монтажно-демонтажне плутајуће платформе на ријеци Врбас; дрвене платформе са надстрешницом и степеницама за прилаз ријеци у Рафтинг центру „Кањон“ у Карановцу) су евидентирани код Градске управе у оквиру „Осталих објеката“, а не код ТОБЛ (деталније под тачком 3.).

Саобраћајни објекти исказани у вриједности од 432.337.698 КМ (брuto) и 185.292.397 КМ (нето) у потпуности су евидентирани у Градској управи. Улице су на основу критеријума утврђеним Одлуком о мјерилима и критеријумима за разврставање локалних путева и улица на подручју града Бањалуке, разврстане на главне градске улице (24 улице), сабирне градске улице (68 улица), приступне градске улице (432 улице) и јавне стазе. Локални путеви су разврстани и појединачно побројани (180 локалних путева) као локални путеви првог, другог и трећег реда, те јавни некатегорисани и прикључни путеви (672 појединачна некатегорисана пута). Дужина локалних путева утврђена одлуком је 927,2 km (локални) и 969,81 km (некатегорисани), односно, укупно 1.897 km.

Остали објекти исказани у вриједности од 191.846.620 КМ (брuto) и 164.199.500 КМ (нето), највећим дијелом су евидентирани у Градској управи, те у Центру за развој и унапређење села (18.859.462 КМ – водоводи, јавна расвјета на сеоском подручју и остали објекти).

Код Центра за развој и унапређење села је јавна расвјета на сеоском подручју класификована као остали објекти (комуникациони и електрични водови), а не као „вањска освјетљења, тротоари и ограде“ и то у укупном брuto износу од 5.562.368 КМ. У току 2017. године је Градска управа покренула активности преузимања објеката јавне расвјете из пословних евиденција Центра у евиденције Градске управе. С обзиром на то да је пратећа документација која поткрепљује исказану вриједност објеката јавне расвјете у значајној мјери некомплетна и непотпуна, неопходно је обезбиједити да процес преузимања имовине прати појединачна идентификација објеката јавне расвјете уз (гдје го је то практично могуће) утврђивање фер вриједности на дан стицања и процјену преосталог вијека трајања, у складу са чланом 20. став (3) и (4) Правилника о буџетским класификацијама, садржини рачуна и примјени контног плана за буџетске кориснике (нови правилник) и МРС-ЈС 17: Некретнине, постројења и опрема.

Као остали објекти у Центру за развој и унапређење села евидентирана је (у ранијем периоду) и имовинска ставка „Ограда на игралишту Крупа на Врбасу“. Није могуће потврдити сврсисходност улагања, будући да имовина не доприноси остварењу пословних циљева Центра, а поводом предметне имовине настају издаци и расходи. Изградња ограде је фактурисана по основу уговора од 08.11.2010. године који је Центар за развој и унапређење села закључио са фирмом „Вендом“ д.о.о. Бањалука, на вриједност од 60.963 КМ. Авансно је плаћено

50%, а преостали износ по рачуну бр. 72/10 од 9.12.2010. године. Рачун није овјерен и потврђен од стране Центра као наручиоца.

Остале објекте евидентиране код Градске управе чине: водоводи, канализационе мреже и вреловоди; споменици и споменици културе; фонтане и остали водопривредни објекти; трафостанице, насипи, спортски терени и игралишта (укључујући Градски олимпијски базен и објекте израђене за рафтинг на ријеци Врбас); наплатне кућице, рампе, надстрешнице, платформе и остало.

Биолошка имовина је на дан 31.12.2016. године исказана у нето вриједности од 10.805.584 КМ, а састоји се из исказане вриједности вишегодишњих засада у износу од 10.786.946 КМ и исказане вриједности животиња у износу од 18.639 КМ.

Вишегодишњи засади се претежно односе на дрвеће и вишегодишње украсно биље на подручју града, у износу од 10.785.898 КМ, о коме се води евиденција, те на исказану вриједност засада и воћњака код Пољопривредне школе. Одлуком Градоначелника о усвајања извјештаја о попису на 31.12.2016. извршено је искњижавање садница које су уклоњене сјечом током године, у вези са чланом 42. Одлуке о комуналном реду („Службени гласник Града Бањалука“, број 27/00), у укупној вриједности од 62.854 КМ (набавне и садашње вриједности). У току 2016. године у Градској управи је укњижена набавка нове биолошке имовине у укупном износу од 28.490 КМ.

Вриједност животиња (66.089 КМ – набавна; 18.693 КМ - нето садашња) исказана је код Центра за развој и унапређење села, на локацији Развојно-едукативног центра на Мањачи (РЕЦ „Мањача“). Није било евидентирања повећања, нити другог смањења изузев обрачуна амортизације основног стада.

Центар за развој и унапређење села нема усвојене рачуноводствене политике везане за вредновање и исказивање трансакција биолошке имовине (иако је у интерним актима начелно наведено да се примјењује МРС 41 - Пољопривреда). Исказана вриједност основног стада (говеда, овце, коњи, магарци и пчеле) се током године није мијењала, а вриједност комерцијалног стада (прираст и подмладак намијењен продаји) се не исказује. Прираст и губитак, није евидентиран нити вреднован, те се не може поуздано утврдити на који начин се у Центру финансијски и књиговодствено третира промет (продаја, поклон, набавка, угинуће, прираст) животиња. Осим тога, производи од држања животиња (млијеко, месо и мед) се не књиже на одговарајући начин. С обзиром на то да нису дефинисани ни интерни контролни поступци у овом сегменту, ревизија се није могла увјерити да је исказано стање основног стада приближно тачно исказано.

Препоручујемо директору Центра за развој и унапређење села да омогући:

- **Да се трансакције везане за основно стадо, али и остале животиње и биљну пољопривредну производњу евидентирају у складу са МРС 41: Пољопривреда;**
- **Да се, с обзиром на специфичност пољопривредне производње на РЕЦ „Мањача“, тај сегмент пословања рачуноводствено и финансијски успостави у складу са МРС-ЈС 18: Извјештавање по сегментима, имајући у виду пословне циљеве сегмента, а на бази стратегије и програма рада које доноси Скупштина Града;**
- **Успостављање и провођење интерних контролних поступака приликом комерцијалног промета основним стадом, другим животињама и производима од животиња (улаз, излаз, јединична цијена итд), те исказивање свих новчаних трансакција путем**

одговарајућих финансијских прилива/одлива и у оквиру извјештаја о новчаном (готовинском) току.

Постројења и опрема су исказани у износу од 42.225.751 КМ набавне вриједности, 34.772.040 КМ исправке вриједности и 7.453.711 КМ нето вриједности.

У исказаној нето вриједности опреме, најзначајније учешће имају: моторна возила и остала превозна средства (2.085.974 КМ), специјална опрема (1.464.280 КМ), опрема за образовање и рекреацију (1.400.163 КМ), канцеларијска опрема и намјештај (743.845 КМ), производно-услугна опрема (723.628 КМ), комуникациона опрема (189.670 КМ), грејна, расхладна и заштитна опрема (132.138 КМ), медицинска и лабораторијска опрема (132.292 КМ) и сва остала опрема (581.721 КМ).

Исказану вриједност превозних средстава од 2.085.974 КМ чине: аутомобили, комби и остала моторна возила за превоз лица, пољопривредна возила, специјална и теренска возила, пловила и остала превозна средства. Укупна вриједност превозних средстава у току 2016. године повећана је за 1.964.535 КМ, по основу набавке теренских (ватрогасних) возила (1.719.627 КМ) и других моторних возила (153.736 КМ) код појединих буџетских корисника. У ревидираној години је ТОБЛ извршила набавку једног аутомобила у вриједности од 40.892 КМ; ЈУ СЦ „Борик“ - 35.000 КМ (аутомобил); ЈУ Центар за предшколско васпитање и образовање - 35.000 КМ (комби возило), Центар за развој и унапређење села - 40.595 КМ (три половна возила).

Расходи по основу амортизације опреме за 2016. године исказани су у износу од 1.973.771 КМ.

Нематеријална произведена имовина је исказана у износу од 17.284.309 КМ набавне вриједности, односно 3.645.787 КМ нето садашње вриједности. Ову групу имовине чине: регулациони планови и пројектна документација у Градској управи (укупно 3.427.847 КМ), програми за рачунаре код Градске управе (159.967 КМ) и програми за рачунаре и остала нематеријална произведена имовина код буџетских корисника (укупно 57.973 КМ).

У 2016. години је као нематеријална произведена имовина евидентирана укупна вриједност од 443.327 КМ (као резултат око 150 трансакција мање вриједности у распону од 45 КМ до 40.000 КМ, за различите сагласности, пројекте, парцелизацију и сл).

Инвестициона имовина исказана је у износу од 37.179.678 КМ бруто, односно 24.738.063 КМ нето вриједности и односи се на грађевинске објекте и земљиште класификоване као инвестициона имовина у власништву Града, грађевинске објекте класификоване као инвестициона имовина дата под оперативни закуп и друга инвестициона имовина.

У 2016. години је укњижена инвестициона имовина у укупном износу од 322.278 КМ, од чега се 271.078 КМ односи на инвестицију санације и реконструкције Студентског позоришта у Ул. Веселина Маслеше. Преостали износ евидентираних инвестиционих имовине се односи на повећања по основу улагања у појединачне пословне просторе.

Драгоцијености на дан 31.12.2016. године износе 746.939 КМ, од чега је 684.680 КМ код Градске управе (умјетничке слике, кипове, скулптуре и друга вајарска дјела и остале похрањене драгоцијености), а 62.259 КМ код буџетских корисника (од тога 56.239 КМ код ЈУ КЦ „Бански двор“).

Земљиште је исказано у износу од 207.595.522 КМ, и највећим дијелом је евидентирано код Градске управе (206.858.270 КМ), од чега је 205.342.485 КМ градско грађевинско земљиште, а 1.515.785 КМ остало земљиште са припадајућом воденом површином.

Са позиције земљишта, Град је на основу Одлуке Скупштине Града број 07-013-324/16 и Уговора о преносу права својине број 12-Г-1895/2016 од 31.08.2016. године, извршио искњижавање земљишта по основу преноса Министарству унутрашњих послова Републике Српске у износу од 1.586.640 КМ. Ради се о земљишту у комплексу бивше касарне „Крајишких бригада“ у Залужанима површине 25.301 м².

Пописом земљишта које је Град Бањалука стекао по основу проведених експропријација, уговора о купопродаји и замјени некретнина, те по основу уговора о финансирању опремања градског грађевинског земљишта, констатовано је да је у односу на претходну годину вриједности земљишта већа за укупно 3.468.672 КМ.

Земљиште евидентирано код појединачних буџетских корисника од 737.252 КМ се односи на градско грађевинско земљиште евидентирано код: средњих школа, у укупном износу од 317.173 КМ (Гимназија, Техничка школа, УТТ школа, ШУП, Технолошка школа), Музичке школе (44.020 КМ), Центра „Заштити ме“ (152.952 КМ) и Центра за рехабилитацију слушања и говора (223.107 КМ).

ЈУ „Бански двор“ (као правни сљедник Дома културе) у својим пословним књигама не води градско грађевинско земљиште. ЈУ „Бански двор“, у складу са одлукама Скупштине града Бањалуке, на дан 31.12.2016. има право коришћења на згради Банског двора, са аутентичним намјештајем, на комплексу тврђаве „Кастел“, те на пословним просторима: у улици Српска број 10 и број 12, у улици Краља Алфонса XIII број 1 и у улици Младена Стојановића („Бункер“ у парку М. Стојановића). У пословним књигама је исказана вриједност објекта „Бански двор“ (915.799 КМ бруто; 605.837 КМ нето) док други објекти и пословни простори у пословним књигама нису исказани.

Препоручујемо градоначелнику и директору ЈУ „Бански двор“ да се идентификују појединачне ставке некретнина на којима ЈУ „Бански двор“ има право власништва или право коришћења и управљања, те да их на јединствен начин евидентирају у пословним књигама Установе или Градске управе.

У вези са претходно наведеним, уколико је опредјељење оснивача да се земљиште и објекти који се додјељују на коришћење и управљање јавним установама Града евидентира у пословним књигама Градске управе, потребно је да се идентификују средства која задовољавају критеријуме признавања као „наследна средства“ како је то дефинисано у МРС-ЈС 17 и да се изврше неопходна објелодањивања у складу са параграфом 12, МРС-ЈС 17: Некретнине, постројења и опрема.

Буџетски корисници који су били дио узоркованих институција ове ревизије, немају исказано земљиште. За одређене буџетске кориснике је утврђено да је земљиште евидентирано у оквиру Градске управе, као оснивача појединачних институција.

Остала природна добра у износу од 3.857.558 КМ, евидентирана су код Градске управе и односе се на шуме, а исказано стање ове имовине није се мијењало у ревидираном периоду.

Нематеријална произведена имовина, на дан 31.12.2016. године износи 120.908 КМ бруто, односно 11.345 КМ нето вриједности. Набавна вриједност

лиценци исказана код Градске управе је 97.618 KM, а нето садашња вриједност тих лиценци 11.344 KM. Код буџетских корисника набавна вриједност нематеријалне непроизведене имовине од 23.290 KM је у потпуности амортизована (Центар за социјални рад и ТОБЛ).

У ТОБЛ су расходи за одржавање лиценци у 2016. години евидентирани у износу од 11.922 KM, али је ревизијом утврђено да се најмање 10.000 KM односи на консултантске услуге за имплементацију ISO стандарда (деталније под тачком 6.1.2.2. дио Стручне услуге).

Стална средства у припреми исказана су у укупном износу од 29.768.930 KM, од чега је код Градске управе 3.410.534 KM, а код буџетских корисника 26.358.396 KM.

Стална средства у припреми код Градске управе се највећим дијелом односе на: саобраћајне објекте у припреми (1.938.298 KM), нематеријалну произведену имовину у припреми (753.111 KM), те све остале објекте у припреми – пословни, стамбени и други (629.407 KM), те на земљиште у припреми износ од 89.718 KM (везано за судски спор). У току у 2016. године активирањем инвестиција смањено је стање сталне имовине у припреми са 9.819.342 KM на 31.12.2015. године, на износ од 3.410.534 KM дана 31.12.2016.

Највећи дио преноса имовине у 2016. години са средстава у припреми на средства у употреби је везан за активирање земљишта из уговора о финансирању опремања градског грађевинског земљишта у износу од 2.333.890 KM, те на изградњу саобраћајница са комплетном инфраструктуром у Пословној зони „Рамићи“ у износу од 2.047.167 KM са припадајућом пројектном документацијом (финансирање вршено у ранијем периоду из кредитних средстава, из средстава донација и из буџетских средстава).

У Градској управи је током редовног годишњег пописа констатовано да се одређен број инвестиција у току односи на припремање и опремање локација (насеља) за изградњу стамбено-пословних објеката које Град финансира у сарадњи са надлежним министарствима, те да ће се исте активирати тек по завршетку радова на уређењу локација и комплетне инфраструктуре. Осим тога, идентификован је проблем код нематеријалне произведене имовине у припреми гдје се и даље на инвестицијама у току налазе пројекти из ранијег периода који нису пренесени на употребу. У вези с тим, градоначелник је Одлуком о усвајању пописа, између осталог, задужио надлежна одјељења (Одјељење за комуналне послове, Одјељење за саобраћај и путеве, Одјељење за просторно уређење) да у току 2017. године изврше анализу у циљу активирања ових инвестиција у току.

Код појединачних буџетских корисника стална средства у припреми су готово у потпуности исказана код Центра за развој и унапређење села, у укупном износу од 26.323.543 KM. У односу на почетно стање од 25.854.040 KM, у ревидираној години није било активирања раније започетих инвестиција, а стање је увећано преносом аванса проистеклог из пројекта „Црно врело“ (по арбитражи) у износу од 378.422 KM и по основу других мањих издатака од укупно 91.080 KM.

Ревизијом је утврђено да у ревидираној годину у Центру за развој и унапређење села нису функционисали интерни контролни поступци који омогућавају формалну и суштинску контролу улазне документације (о чему је претходно наведено у тачкама 3. и 6.1.2.7. овог Извјештаја). У структури средстава у припреми код Центра за развој и унапређење села најзначајнији је по износу пројекат „Водовод Бањица“ у укупном износу од 13.859.833 KM, затим „Водовод Црно Врело“ у износу од 6.488.077 KM, „Водовод Гашница“ од 3.789.910 KM и „Водовод Кола-Рекавице“ у

износу од 1.980.664 КМ. По попису или за потребе извјештаја о раду није извршена процјена степена довршености инвестиција.

Аванси за средства у припреми су исказани у износу од 352.415 КМ бруто, односно 277.069 КМ нето вриједности, а чине их аванси за нефинансијску имовину код Градске управе (326.860 КМ бруто и 251.514 КМ нето) и аванси за нефинансијску имовину Центра за развој и унапређење села (25.555 КМ).

Аванси који су евидентирани код Градске управе се односе на: авансе за саобраћајне објекте (143.685 КМ), авансе за остале објекте (135.819 КМ) и авансе за урбанистичку и пројектну документацију, тј. нематеријалну произведену имовину (47.356 КМ). Корекција вриједности датих аванса од 75.346 КМ, се у највећем дијелу односи на корекцију потраживања за аванс од Урбанистичког завода БЛ (54.367 КМ), Градатин Сарајево (11.887 КМ) и Калдера (9.092 КМ).

Код Центра за развој и унапређење села евидентирани су аванси за пословне објекте и просторе и за остале објекте. У току ревидиране године је затворен аванс према „Хидрокоп“-у за пројекат „Црно врело“ у укупном износу од 378.422 КМ, а преостали износ аванса потиче из почетних стања (без корекције преко испраке вриједности од 25.555 КМ).

6.3.2. Пасива

6.3.2.1. Краткорочне обавезе

Краткорочне обавезе исказане су у износу од 32.433.243 КМ, а чине их: краткорочне финансијске обавезе (17.310.012 КМ), обавезе за лична примања (2.988.346 КМ), обавезе из пословања (5.972.212 КМ), обавезе за расходе финансирања и друге финансијске трошкове (273.040 КМ), обавезе за субвенције, грантове и дознаке на име социјалне заштите (1.678.467 КМ), краткорочна резервисања и разграничења (3.896.530 КМ), остале краткорочне обавезе (308.886 КМ) и финансијски и обрачунски односи између буџетских јединица (5.750 КМ).

Краткорочне финансијске обавезе (17.310.012 КМ) у цјелости су евидентирани код Градске управе, а односе се на обавезе по краткорочним зајмовима (3.000.000 КМ) и обавезе по дугорочним зајмовима који доспијевају на наплату до годину дана (14.310.012 КМ).

Уговор о краткорочном кредиту од 16.9.2016. године закључен је наконведеног отвореног поступка јавне набавке, уз фиксну каматну стопу од 2,76% годишње, грејс период од 6 мјесеци и плаћање у 6 мјесечних рата. Краткорочно задужење је извршено у сврху финансирања дефицита Града произашлог из готовинског тога, а у складу са Одлуком Скупштине Града о краткорочном задужењу од 23.6.2016. године („Службени гласник Града Бања Лука“, бр. 17/16).

У току 2016. године су измириване и обавезе по краткорочним задужењима из 2015. (за потребе привременог финансирања дефицита произашлог из готовинског тока и финансирање пренесених обавеза) у износу од 3.500.000 КМ, по основу Одлуке о краткорочном задужењу коју је Скупштина Града донијела 16.6.2015. године. Закључена су два уговора о краткорочном кредиту:

- Од 28.8.2015. године у износу од 2.000.000 КМ (ефективна каматна стопа 3,60% годишње, на 12 мјесеци од почетка отплате кредита у који је урачунат грасе период у трајању од 6 мјесеци. У 2016. години је отплаћен укупан кредит 2.032.042 КМ (главница - 2.000.000 КМ, редовна камата - 20.603 КМ, инетеркаларна камата - 11.439 КМ).

- Од 29.10.2015. године у износу од 1.500.000 КМ (фиксна каматна стопу од 3,05% годишње. Цјелокупан кредит је отплаћен у 2016. (пријевремена отплата у августу).

Обавезе по дугорочним зајмовима који доспијевају на наплату до годину дана на дан 31.12.2016. године исказане су у износу од 14.310.012 КМ, од тога: 1.951.263 КМ по основу ино-дуга и 12.358.749 КМ по основу задужење код домаћих банака.

Дугорочне обавезе Центра за развој и унапређење села које доспијевају у наредној години (обавезе по репрограму за електричну струју 104.477 КМ) нису на билансни датум класификоване као дугорочне обавезе које доспијевају до годину дана, тј. у оквиру краткорочних обавеза, што није у складу са Правилником о буџетским класификацијама, садржини рачуна и примјени контног плана за буџетске кориснике (чл. 70. став 8) тачка а) претходног правилника и чл. 72. став (9) алинеја 1) новог правилника), нити са MPC-JC 1: Презентација финансијских извјештаја (параграф 80 тачка ц и параграф 83). На тај начин су остале дугорочне обавезе исказане више за 104.477 КМ, док су обавезе из пословања исказане мање за исти износ.

Обавезе за лична примања исказане су у износу од 2.988.346 КМ и односе се на обавезе према запосленим за бруто плате (2.549.047 КМ) и бруто накнаде трошкова и осталих личних примања запослених (439.299 КМ) за децембар 2016. Од исказаних обавеза за лична примања на Градску управу се односи 1.790.108 КМ, а на буџетске кориснике 1.198.238 КМ. Обавезе су измирене у јануару и фебруару 2017. године.

Обавезе из пословања (5.972.212 КМ) највећим дијелом се односе на обавезе за набавку роба и услуга у земљи (3.358.866 КМ), обавезе за набавку сталне имовине (277.385 КМ) и обавезе према физичким лицима (119.649 КМ).

Обавезе по основу осталих трошкова финансирања у износу од 273.040 КМ, исказане су код Градске управе (136.635 КМ) и код буџетских корисника (136.405 КМ). Обавезе које су евидентирани у Градској управи се односе на обавезе по основу затезних камата (133.753 КМ) обрачунатих на главни дуг по неизмиреним фактурама „Електрокрајине“ за електричну енергију, које су ушле у репрограм и које ће у случају уредне отплате дуга бити отписане и обавезе по основу затезних камата по фактурама „Електрокрајине“ (2.882 КМ).

Од обавеза које су евидентирани код буџетских корисника највећи дио се односи на обавезе Центра за развој и унапређење села (92.487 КМ) по основу затезних обрачунатих камата на главни дуг за електричну енергију, а које су репрограмиране и које би требало да буду отписане након измирења задње рате.

Обавезе за субвенције, грантове и дознаке на име социјалне заштите исказане су у износу од 1.678.467 КМ, од тога су обавезе за: субвенције 91.982 КМ, грантове 109.029 КМ и дознаке на име социјалне заштите 1.477.458 КМ.

Краткорочне обавезе које нису измирене до 28.2.2017. године, а односе се на претходну фискалну годину, износиле су 546.415 КМ, а првенствено се односе на обавезе из пословања у земљи (528.210 КМ) и обавезе за субвенције и дознаке на име социјалне заштите (18.060 КМ), те обавезе за нето плате (145 КМ). Од наведеног износа код Градске управе је исказано 494.760 КМ, а код буџетских корисника 51.655 КМ.

Град је у складу са Одлуком о спровођењу мултилатералне компензације и цесије за 2017. годину пријавио обавезе из 2016. године, а прва мултилатерална компензација заказана за 28.2.2017. и након што је 6.3.2017. године примљен

коначан извјештај, извршено је евидентирање компензованих обавеза. На тај начин преостале су укупне неизмирене обавезе из 2016. године у износу од 209.430 КМ које су накнадно плаћене.

Краткорочна резервисања (2.461.372 КМ) су у цјелости евидентирана на кодовима Градске управе и готово у потпуности се односе на резервисане обавезе по судским споровима (2.454.436 КМ). Већина обавеза по судским споровима је евидентирана у 2016. години, односи се на судске спорове чије је окончање очекивано у 2017. години, а према извјештају надлежног Одсјека за правна питања.

Краткорочна разграничења (1.435.158 КМ) се односе на краткорочно разграничене приходе (580.741 КМ), краткорочно разграничене расходе (124.509 КМ) и остала разграничења (729.908 КМ).

Од краткорочно разграничених прихода, највећи дио се односи на обавезе за поврат средстава "Водоводу" са рачуна посебних намјена-средстава за отплату Кfw кредита (388.343 КМ). Наиме, уговорима којима је дефинисано финансирање пројекта „Градски систем водоснабдијевања и одвођења отпадних вода у Граду Бања Лука (Република Српске: Града Бања Лука; „Водовода“ а.д. Бања Лука; кредитори) утврђено је да се средства за отплату кредита обезбијеђују из наплаћених прихода (35% од сваке појединачне уплате по рачунима „Водовода“ пребацује се на рачун Града за ту намјену). Ануитет по кредиту који је доспио за наплату 30.12.2016. године износи 1.068.073 КМ, а прикупљена средства на рачун Града за финансирање обавеза према кредитору до 31.12.2016. године износи 1.456.416 КМ, тако да је 388.343 КМ разлика за поврат „Водоводу“ а.д. Бања Лука.

Краткорочно разграничени расходи (124.509 КМ) се односе на обезбјеђене гаранције за експропријацију земљишта у сврху реализације појединих пројеката. Остала краткорочна разграничења (729.908 КМ) се у највећем износу односе на ретенције за добро извршење посла (632.090 КМ) и разграничене претплате (52.743 КМ) које су евидентирани на кодовима Градске управе.

6.3.2.2. Дугорочне обавезе

Укупне дугорочне обавезе Града исказане су у износу од 129.246.710 КМ, што је за 10% или за 14,2 милиона КМ (услјед отплате) мање у односу на претходну годину. Дугорочне обавезе се односе на дугорочне финансијске обавезе (76.669.188 КМ) и дугорочна резервисања и разграничења (51.221.194 КМ).

Дугорочне финансијске обавезе исказане су у износу од 76.669.188 КМ и односе се на дугорочне обавезе по зајмовима примљеним од ентитета (13.479.897 КМ) и примљеним од банака (63.189.291 КМ). Дугорочне обавезе по зајмовима се евидентирају у износу повучених кредитних средстава, док се остатак обавеза за одобрена а неповучена кредитна средства евидентира у ванбилансној евиденцији (тачка 6.3.3.).

У току 2016. године Град није закључивао нове уговоре о дугорочним кредитима, али је било повлачења кредитних средстава по основу уговора из ранијег периода у износу од 2.210.111 КМ (тачка 6.1.1.4.).

Укупно задужење по дугорочним кредитима на дан 31.12.2016. године је 188.453.772 КМ (од чега: главница - 138.703.947 КМ и камате - 49.749.825 КМ). Од тога је закључно са 31.12.2016. отплаћено 78.475.340 КМ (главница 47.724.747 КМ и камата 30.750.593 КМ), тако да је остатак дуга на дан 31.12.2016. године износио 109.978.431 КМ (главница 90.979.199 КМ и камата 18.999.431 КМ). Доспијеће за 2017. годину по дугорочним кредитима износи 14.210.012 КМ, колико је и

евидентирано на обавезама по дугорочним зајмовима који доспијевају на наплату до годину дана (тачка 6.3.2.1.).

Град се у претходном периоду задуживао код банака за привредно друштво „Топлана“ а.д. Бањалука, у укупном износу од 40.019.483 КМ (од чега: главница 28.500.000 КМ, камата 11.519.483 КМ). Закључно са 31.12.2016. је отплаћена главница у износу од 11.167.749 КМ и камата 7.947.330 КМ, тако да је остатак дуга на дан 31.12.2016. године износи 20.904.405 КМ (главница 17.332.251 КМ и камата 3.572.153 КМ). Уговори о кредиту су закључени за финансирање пренесених обавеза и за куповину акција.

Уз то, Град је дао гаранције „Топлани“ а.д. Бања Лука у износу од 27.800.000 КМ. Стање дуга по наведеним гаранцијама на дан 31.12.2016. износи 21.274.248 КМ као што је евидентирано у ванбилансној евиденцији.

Град Бања Лука је дао гаранцију и привредном друштву „ДЕП-ОТ“ Бања Лука, гдје је сврха кредитно задужење по основу Супсидијарног кредитног споразума Владе Републике Српске (Министарство финансија) из дијела зајма Свјетске банке по другом пројекту за управљање чврстим отпадом од 15.7.2010. године. Гаранција је дата на износ од 1.819.802 КМ, а стање по наведеној гаранцији на дан 31.12.2016. износи 1.744.120 КМ.

Скупштина Града Бања Лука је 26.12.2016. године донијела Одлуку о кредитном задужењу Града Бања Лука за рефинансирање постојећих кредитних обавеза (искључива намјена је рефинансирање неисплаћеног дугорочног дуга). Одлуком је дефинисано да износ кредита не може бити виши од 75.090.763 КМ, камата варијабилна не више од 6-мјесечни ЕУРИБОР+5,3%. У Одлуци се наводи да ће кредитна средства бити искориштена за рефинансирање неисплаћеног домаћег дугорочног дуга, код комерцијалних банака у износу од 75.090.762,66 КМ.

Уговор о рефинасирању је закључен након проведене процедуре јавне набавке у току 2017. године. Кредит је првобитно одобрен у износу од 73.000.000 КМ, а 5.6.2017. године анексом уговора износ кредита је измијењен на 71.525.527 КМ.

Дугорочна резервисања и разграничења у укупном износу од 51.221.194 КМ, исказана су код Градске управе у износу од 50.324.336 КМ и код буџетских корисника 896.858 КМ (по основу донација). Укупно је у ревидираној години евидентирано нових дугорочних разграничења (по основу донација, ретенција и асигнација) у износу од 2.440.483 КМ, а 31.12.2016. године извршен је обрачун амортизације на донирана средства и процијењени вишак нефинансијске имовине из ранијег периода у износу од 2.837.972 КМ.

Остале дугорочне обавезе на дан 31.12.2016. године су исказане у износу од 1.356.328 КМ, од тога код Градске управе 821.874 КМ и код буџетских корисника 543.454 КМ.

Обавезе исказане код Градске управе се односе на обавезе по Споразуму о нагодби од 17.04.2015. године о репрограму дуга за трошкове електричне енергије на јавним површинама (јавна расвјета) на одгођено плаћање у 84 једнаке рате, а који је закључен са ЗП „Електрокрајина“ а.д. Бања Лука. Главни дуг за испоручену електричну енергију је износио 1.353.675 КМ, док су 133.753 КМ обрачунате камате на главни дуг (која би након измирења обавеза по репрограму требале бити отписане).

Обавезе исказане код буџетских корисника се односе на обавезе Технолошке школе (није била предмет ревизије) по репрограму дуга за топлотну енергију

(81.720 KM) и обавезе Центра за развој и унапређење села по репрограму дуга за јавну расвјету (452.734 KM).

Центар за развој и унапређење села је 02.06.2015. године са ЗП „Електрокрајина“ а.д. Бања Лука склопио два споразума о нагодби о репрограму дуга за електричну енергију (јавна расвјета) на одгођено плаћање у 70 једнаких рата. Главни дуг за испоручену електричну енергију по споразумима је износио 609.450 KM, док су 92.487 KM обрачунате камате на главни дуг (које би након измирења обавеза по репрограму требало да буду отписане). У Напоменама уз финансијске извјештаје, као и у писменој информацији Центра за развој и унапређење села од 25.10.2017. године наводи се да стање дуга на 31.12.2016. по предметним споразумима о нагодби (од 2.6.2015. године) износи 444.027 KM, иако је исказано стање у Главној књизи трезора 452.734 KM (разлика од 8.707 KM).

Руководство Центра није обезбједило тачност информација презентованих у годишњим финансијским извјештајима, јер (како је претходно описано) није извршено усклађивање са евиденцијама исказаним на трезору Града, што није у складу са чланом 54. став (2) Закона о буџетском систему.

6.3.2.3. Властити извори средстава

Укупно исказане властите изворе од 724.567.899 KM чине: трајни извори (284.679.415 KM), резерве (150 KM) и финансијски резултат (439.888.334 KM).

Трајни извори по основу имовине која не подлијеже амортизацији у Градској управи у износу од 197.028.247 KM, мањи су од вриједности имовине која не подлијеже амортизацији (земљиште, шуме и друго), што значи да исти нису у потпуности усаглашени.

Буџетски корисници, чија је главна књига у потпуности у саставу ГКТ Града, у обрасцима које сачињавају у оквиру годишњег обрачуна, не исказују финансијски резултат, али могу да исказују трајне изворе и резерве.

Наиме, трајни извори средстава се формирају: (1) из иницијалних средстава (оснивачки улог) обезбијеђених за оснивање буџетског корисника у складу са одлуком управе, (2) из расподијељеног финансијског резултата ранијих година, (3) по основу имовине која не подлијеже амортизацији, а која је добијена без накнаде и (4) у осталим случајевима дозвољеним МРС-ЈС и другим прописима.

Укупно исказана вриједност трајних извора по основу имовине која не подлијеже амортизацији код буџетских корисника је 5.365.544 KM. Код појединачних буџетских корисника (ЈУ КЦ „Бански двор“, Центар за развој и унапређење села, ЈУ СЦ „Борик“, Центар за предшколско васпитање и образовање, ТОБЛ) исказана вриједност трајних извора је значајно мања од оснивачког улога (по одлукама о организовању/оснивању установе; по судским рјешењима и појединачним статутима), а није могуће потврдити да исказана вриједност трајних извора одговарају претходно наведеним критеријумима.

С тим у вези, у оснивачком акту и статуту ЈУ „Бански двор-Културни центар“ стоји да основни капитал износи 925.135 KM – што би представљало оснивачки улог према одредбама Правилника о буџетским класификацијама садржини рачуна и примјени контног плана за буџетске кориснике. Није јасно како је настао износ од 130.957 KM с обзиром на то да није одговарајућа противвриједност имовине на коју се не обрачунава амортизација (земљиште, умјетничка дјела и сл), нити је потпун износ оснивачког улагања.

У Одлуци о организовању и усклађивању пословања ЈУ СЦ „Борик“ („Службени гласник Града Бања Лука“, бр 16/17-пречишћен текст) је наведено да основни капитал по књиговодственом стању износи 5.795.084 КМ, као и да установа преузима имовину досадашње „Дворане Борик“ Бања Лука, да ће у складу са законом, очувати њихову несмањену вриједност. Исказана вриједност трајних извора на 31.12.2016. је 702.464 КМ, што не одговара иницијалном оснивачком улагању, нити вриједности имовине на коју се не обрачунава амортизација (градско грађевинско земљиште није евидентирано у Установи). До умањења вриједности трајних извора дошло је у периоду који претходи ревидираној години, те тако није образложено у напоменама уз финансијске извјештаје за 2016. годину.

Исказана вриједност трајних извора у ТОБЛ, Центру за развој и унапређење села и Центру за предшколско васпитање и образовање је нула, а основни капитал по одлукама Скупштине Града о организовању и усклађивању, износи:

- 134.569 КМ за Туристичку организацију Бањалука („Службени гласник Града Бања Лука“, бр: 23/07, 9/08, 37/08, 12/09, 21/09, 24/09 и 16/14),
- 13.785.854 КМ за Центар за развој и унапређење села („Службени гласник Града Бања Лука“, бр: 23/07, 9/08, 12/09, 21/09, 24/11, 16/14 и 11/17),
- 12.858.568 КМ за Центар за предшколско васпитање и образовање („Службени гласник Града Бања Лука“, бр 16/17-пречишћен текст).

Нисмо могли идентификовати имовину на основу које је утврђена противвриједност трајних извора приликом доношењу одлука о организовању и усклађивању рада ових установа, с обзиром да буџетски корисници не располажу таквим информацијама, наводећи да је до промјена дошло у ранијем периоду (2006. године и раније).

Наведено није у складу са чланом 83. Правилника о буџетским класификацијама, примјени контног плана за кориснике прихода буџета Републике, општина, градова и фондова, тј. чланом 86. новог Правилника о буџетским класификацијама, садржини рачуна и примјени контног плана за буџетске кориснике који се примјењује од 1.1.2017.

Код буџетских корисника, исказани трајни извори не одговарају иницијалном оснивачком улагању, нити вриједности имовине на коју се не обрачунава амортизација, а која је добијена без накнаде. Није документовано из чега се састоји иницијална имовина приликом оснивања/организовања буџетских корисника, а до умањења вриједности трајних извора дошло је у периоду који претходи ревидираној години (амортизација од 2012. па наовамо), те исто није образложено у напоменама уз финансијске извјештаје.

Препоручујемо буџетским корисницима да се на основу утврђеног оснивачког улагања (акт о оснивању, рјешење о регистрацији, статут) изврши анализа (не)исказаног стања трајних извора, како би се исти ускладили са одредбама Правилника о буџетским класификацијама, садржини рачуна и примјени контног плана за буџетске кориснике. Утврђене разлике потребно је прокњижити уз примјену рачуноводствене политике која се користи при корекцији грешке, а проведене корекције и претходну анализу укратко објелоданити у напоменама уз финансијске извјештаје.

Финансијски резултат исказан је у укупном износу од 439.888.334 КМ и састоји се из финансијског резултата ранијих година (432.644.015 КМ) и финансијског резултата текуће године (8.244.319 КМ).

Према налазима ревизије, а у вези наведеног под тачком 6.2.2., финансијски резултат је мањи за 1.237.440 КМ и износи 438.250.894 КМ, при чему се 372.900 КМ односи на корекцију резултата ревидиране године, а 864.540 КМ на корекцију резултата из претходних година.

6.3.3. Ванбилансна евиденција

Ванбилансна актива/пасива Градске управе је исказана у износу од 34.261.898 КМ, а чине је:

- Дате гаранције Града за кредитна задужења „Топлана“ а.д Бањалука и ЈП „Деп-от“ Бањалука, у укупном износу од 23.018.368 КМ;
- Примљене банкарске гаранције од инвеститора по уговорима о финансирању опремања градског грађевинског земљишта од 5.637.735 КМ;
- Примљене банкарске гаранције за добро извршење посла за уговоре којима није истекао рок важења, у износу од 1.982.543 КМ;
- Примљене банкарске гаранције за ренту и трошкове уређења грађевинског земљишта, у износу од 1.608.120 КМ;
- Примљене банкарске гаранције - ретенције за квалитет изведених радова по уговорима којима није истекао гарантни рок од 221.587 КМ;
- Неповучена кредитна средства Свјетске банке за пројекат хитног опоравка од поплава (фонд 05) 1.470.842 КМ;
- Неповучена донаторска средства (IPA фондова и Владе Њемачке) у оквиру KFW-пројекта 322.703 КМ.

Ванбилансна актива/пасива код буџетских корисника исказана је у укупном износу од 313.033 КМ и готово у потпуности је евидентирана код Грађевинске школе (субјект није био предмет ове ревизије).

Град није извршио ванбилансно евидентирање мјеница које су дате као инструмент обезбјеђења кредита банкама, односно Министарству финансија, што није у складу са чланом 89. (новог) Правилника о буџетским класификацијама, садржини рачуна и примјени контног плана за буџетске кориснике, односно чланом 86. (претходног) Правилника о буџетским класификацијама, садржини рачуна и примјени контног плана за буџетске кориснике, нити је извршен попис тих мјеница, што није у складу са чланом 4. Правилника о начину и роковима вршења пописа и усклађивања књиговодственог стања са стварним стањем имовине и обавеза.

Препоручујемо Градоначелнику да обезбједи да се изврши евидентирање мјеница које су дате као инструмент обезбјеђења кредита банкама у складу са чланом 89. Правилника о буџетским класификацијама, садржини рачуна и примјени контног плана за буџетске кориснике, те да се изврши њихов попис у складу са чланом 4. Правилника о начину и роковима вршења пописа и усклађивања књиговодственог стања са стварним стањем имовине и обавеза.

6.4. Биланс новчаних токова

У Билансу новчаних токова исказани су приливи готовине из пословних активности у износу од 114.886.520 КМ и одливи готовине за исплату обавеза из редовних активности у износу од 89.001.511 КМ, па је исказан позитиван новчани ток из пословних активности од 25.885.009 КМ.

Град је за период 1.1 – 31.12.2016. године исказао негативан нето новчани ток из инвестиционих активности (10.374.300 КМ) и негативан нето новчани ток из активности финансирања (13.135.323 КМ).

Исказана готовина и готовински еквиваленти на почетку периода у износу од 3.836.207 КМ, позитиван нето новчани ток из пословних активности, негативан новчани ток из инвестиционих активности и негативан новчани ток из активности финансирања, дају стања новчаних средстава на крају периода у износу од 6.211.644 КМ.

6.5. Временска неограниченост пословања

Буџетски корисници Града, при састављању финансијских извјештаја, нису извршили процјену способности ентитета у смислу наставка и сталности пословања, односно у напоменама уз финансијске извјештаје нису извршена објелодањивања у вези с тим питањима. У складу са MPC-JC 1: Презентација финансијских извјештаја (параграфи 15 (ц) и 38), неопходно је да субјекти јавног сектора у финансијским извјештајима пруже информације које су корисне за процјењивање способности ентитета да финансира своје активности и измири своје обавезе.

Према MPC-JC 1 (параграф 41), за појединачне ентитете јавног сектора, при процјењивању да ли је задовољена претпоставка начела сталности пословања, одговорна лица треба да размотре широк опсег фактора који се односе на тренутне и очекиване резултате, потенцијално и најављено реструктурисање организационих јединица, процјене прихода или вјероватноћу наставка финансирања из буџета, и могуће алтернативне изворе финансирања, прије него што закључе да ли је претпоставка о сталности пословања тог субјекта заснована.

6.6. Потенцијална имовина и потенцијалне обавезе

Судски спорови који за посљедицу могу имати потенцијалне обавезе су објелодањени у Нотама-забиљешкама уз финансијске извјештаје Града за период 01.01-31.12.2016., али је кроз изјаву руководства изражена резерва у погледу њихове потпуности, због (како се наводи) немогућности да се потпуно ажурирају помоћне евиденције „Регистар судских спорова“, а због односа за Правобранилаштво Републике Српске.

Према помоћним евиденцијама Града на дан 31.12.2016. године укупна потенцијална потраживања по основу рјешења за утврђивање накнаде за трошкове уређења грађевинског земљишта и ренте износе 15.330.113 КМ.

Према расположивој документацији и помоћној евиденцији судских спорова (Регистар судских спорова) која се води у Одсјеку за правна питања и прописе Града Бањалука, објелодањене су информације на основу постојеће базе података гдје се у поступку налази 1.316 предмета у којима је Град тужилац, 715 предмета у којима је Град тужени и 383 осталих предмета (уз напомену да достављени подаци нису верификовани). Процјена за потенцијална потраживања односно износ главног потраживања у предметима у којима је Град тужилац (тражилац извршења) је 47.096.291 КМ, док процијењене потенцијалне обавезе, односно износ главног дуга у предметима у којима је Град тужени (извршеник) износи 29.505.861 КМ.

Осим тога, Град Бањалука и „Водовод“ Бањалука су 14.12.2015. године закључили Споразум о предаји на управљање и одржавање јавног водовода и јавне канализације - имовине Града изграђене по пројекту „Градски систем водоснабдијевања и одвођењу отпадних вода у Граду Бањој Луци“ (у даљем тексту: Споразум). У члану 2. Споразума наведено је да је Град сагласан да ће, по добијању употребне дозволе, предати на управљање и одржавање „Водоводу“ а.д. Бањалука јавни водовод и јавну канализацију - имовину Града изграђене по

пројекту „Градски систем водоснабдијевања и одвођењу отпадних вода у Граду Бањој Луци“, а који се финансирају из кредита „KfW“ банке. Град се, такође, обавезао предати Водоводу документацију за јавни водовод и јавну канализацију за имовину на коју се Споразум односи, а у складу са чл. 5. Одлуке о јавном водоводу и јавној канализацији, као и да ће се закључити уговор о предаји на управљање и одржавање. На тај начин су, потписаним Споразумом, „Водовод“ а.д. и Град међусобно ближе уредили односе који произилазе из одредби Одлуке о јавном водоводу и јавној канализацији којом је предвиђено повјеравање на управљање и одржавање изграђених јавних водовода и јавне канализације предузећу „Водовод“ Бањалука.

Појединачни буџетски корисници, углавном не објављују информације о потенцијалним обавезама и потенцијалној имовини, за што је дата препорука под тачком 6.7. овог Извјештаја.

6.7. Напомене уз финансијске извјештаје

У Нотама-забиљешкама уз консолидовани финансијски извјештај Града за период 1.1. – 31.12.2016. године нису објелодањене све информације које су релевантне за разумијевање пореских и непореских прихода (дато је штуро образложење пореских прихода, док су непорески приходи образложени само у дијелу прихода од пружања јавних услуга), што није у складу са захтјевима MPC-JC 1: Презентација финансијских извјештаја, параграф 127.

ЈУ КЦ Бански двор и Центар за развој и унапређење села у образложењима уз финансијске извјештаје нису образложили појединачне ставке презентоване у извјештајима, нити су ставиле посебан осврт на најзначајније расходе и издатке, као и структуру збирних позиција расхода и издатака, што није у складу са чланом 57. став (г) и (д) Правилника о финансијском извјештавању за кориснике прихода буџета Републике, општина, градова и фондова.

Уз годишње извјештаје буџетски корисници су дужни да доставе и писано образложење које обухвата: основне информације о извјештајном ентитету; законско-правни основ припремања извјештаја (законски и подзаконски прописи); саопштења о примијењеним рачуновоственим политикама, основама одмјеравања; образложења појединачних ставки презентованих у извјештајима (сачињена у складу са захтјевима релевантних MPC-JC); посебан осврт на изворе средстава, правни основ њиховог коришћења, најзначајније расходе и издатке, структуру збирних буџетских позиција и датих субвенција, дознака и грантова; узроке значајних разлика у односу на план и претходне године и било каква друга неуобичајена кретања финансијских показатеља; посебно детаљно образложење за трансфере између буџетских јединица; значајне догађаје након билансирања, потенцијалне обавезе, потенцијална средства и резервисања, те друге финансијске и нефинансијске информације које могу да послуже за разумијевање постојећег или очекиваног стања.

Препоручујемо буџетским корисницима да у образложењима уз финансијске извјештаје образложе појединачне ставке презентоване у извјештајима, уз посебан осврт на изворе средстава, најзначајније расходе и издатке, као и структуру збирних буџетских позиција, узроке значајних разлика у односу на план и претходне године и било каква друга неуобичајена кретања финансијских показатеља, у складу са чланом 46. став (5) Правилника о финансијском извјештавању буџетских корисника (нови правилник).

Препоручујемо Градској управи и буџетским корисницима да у складу са чланом 46. став (4) Правилника о финансијском извјештавању буџетских корисника дају писана образложења појединачних ставки презентованих у извјештајима сачињена у складу са захтјевима релевантних МРС-ЈС, као што су:

- Информације везане за приходе, које су захтијеване параграфом 39, МРС-ЈС 9: Приходи из трансакција размјене и друге релевантне информације у складу са захтјевима параграфа 127, МРС-ЈС: Презентација финансијских извјештаја. (Детаљније у дијелу 6.1.1.2);
- Информације везане за нефинансијску имовину, у складу са захтјевима параграфа 88 и 89, МРС-ЈС 17: Некретнине, постројења и опрема;
- Промјене у нето имовини/властитим изворима, значајни догађаји након билансирања, потенцијалне обавезе, потенцијална средства и резервисања и
- Друге финансијске и нефинансијске информације које могу да послуже за разумијевање постојећег или очекиваног стања, а нарочито информацију о способности субјекта у смислу наставка и сталности пословања (МРС-ЈС 1, пар. 38).

Ревизијски тим

Др Рената Чајић Кужет, с.р.

Мр Данијела Тепић, с.р.

Данијела Дувњак, ма, с.р.